

IAWRT

Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği

KADIN GAZETECİLER İÇİN GÜVENLİK EL KİTABI

NE YAPMALI...?

Bireysel deneyime dayanan pratik öneriler

Alternatif Medya ve Toplumsal Hareketler Serisi

Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği (IAWRT)
© International Association of Women in Radio and Television 2017

Yazar: Abeer Saady
Editör: Nonee Walsh

Türkçe Çeviri: Gamze Boztepe & Diyar Saraçoğlu
Türkçe Baskı Editörleri: Barış Çoban & Bora Ataman

Kitap Tasarımı: Jo Maline Mamangun
İllüstrasyonlar © Doaa Eladl, izinle kullanılmıştır

1. Baskı: Aralık 2021
E-Kitap ISBN: 978-625-7994-45-3

Türkçe yayım hakkı: © Epsilon Yayınevi Ticaret ve Sanayi A.Ş.
kafkakitap* Epsilon Yayınevi Tic. ve San. A.Ş.'nin tescilli alt markasıdır.

Yayımlayan:

Epsilon Yayınevi Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Osmanlı Sok., No: 18/4-5 Taksim/İstanbul
Tel: (212) 252 38 21 Faks: (212) 252 63 98
İnternet Adresi: www.kafkakitap.com
E-posta: kafka@kafkakitap.com
Sertifika No: 49067

With the support of the
Communication and
Information Sector

OSLOMET

IAWRT

Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği

KADIN GAZETECİLER İÇİN GÜVENLİK EL KİTABI

NE YAPMALI...?

İçindekiler

Giriş	7
Türkçe Baskı İçin Önsöz	10
Önsöz: Üçüncü Toplumsal Cinsiyet!	13
1. Risk Değerlendirmesi	22
Bir güvenlik planının dört aşaması:	22
Tehditler almak	25
2. Profil Yönetimi & Duruma Bağlı Yönetim	28
Toplumsal cinsiyetle ilgili hazırlık	28
Gizli görev	34
Duruma bağlı farkındalık becerilerinin geliştirilmesi	37
3. Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet ve Taciz	42
Ofis Dışında ve İçinde	44
Sahada tacizcilerle nasıl başa çıkılır?	48
Haber kaynakları tarafından taciz	50
Çevrimiçi taciz	51
Bir silah olarak tecavüz	57
4. Seyahat Güvenliği	60
“Kaçış Çantası”	61
Hareketlilik seçenekleri	63
Çatışma bölgelerindeki oteller:	67
Gözetime Karşı Koyma	69
Kontrol Noktaları	70
5. Dijital Güvenlik & Ekipman Güvenliği	74
Mobil güvenlik	75
6. Kalabalık Yönetimi	78
İfşa riskinizi azaltma:	82
7. Savaşlar ve Çatışmalar... bir Kadınlar Ülkesi!	85
Silahlı Gruplarla Başa Çıkma	85
Bağımsız mı ilüştürülmüş mi?	87

Çapraz ateşte kalmak	88
Kaçmak mı teslim olmak mı?	81
8. Kaçırılma ve Alıkonulma	93
Kaçırılmadan nasıl uzak durulur?	94
Kaçırılma sırasında hayatta kalma	95
Kaçmak mı, kaçmamak mı?	97
Kaçırılan bir meslektaş için pazarlık yapmak...	97
Haber yaparken tutuklanma	98
9. Hikâyeleriniz ve Psikososyal Güvenliğiniz	100
Hayatta Kalanlarla İlgilenmek	100
Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddeti (VAWG) Haber Yapmak	103
Öz bakım ve travma ile başa çıkma	106
10. Etik güvenlik kuralları	109
Haber yapmalı mı yapmamalı mı?	109
Teröristlerle röportaj yapmalı mı yapmamalı mı?	110
Haber yapmak mı, yardım etmek mi?	111
11. Pandemiyle Başa Çıkma (COVID-19)	114
2020 Koronavirüs Pandemisi	114
Pandemide Etik ve Güvenlik	116
Koronavirüs Haberciliği Kaynakları	119
Bir pandemide haber yapmak mı yoksa yardım etmek mi?	122
İçinden çıkılması güç durumlar öz bakım	123
12. Yasal Güvenlik	125
Yöneticiler neler yapabilir?	126
Sonuç	131
Faydalı Bağlantılar	133
Kısaltmalar	134
IAWRT Güvenlik El Kitabı Kullanım Koşulları	135

Giriş

Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği (IAWRT), özellikle savaş ve çatışmalarda çalışan kadın gazetecilere yönelik hazırlanacak, güvenlik ve emniyet konusunda öneri ve tavsiyeler içeren somut ve pratik bir el kitabına ihtiyaç olduğunu güçlü bir şekilde hissediyor.

Son yıllarda, dünyanın dört bir yanındaki kadın medya çalışanlarını güçlendirmek için organize edilen düzenli IAWRT konferansları sırasında yüzlerce kadına güvenlik eğitimi verdik. Katılımcılar, hem gazetecilerin genel olarak hedef alınmasını hem de özellikle kadın gazetecilere yönelik saldırıları kapsayan böyle bir el kitabına duyulan ihtiyacı dile getirdiler.

IAWRT uluslararası yönetim kurulunun bu kılavuzu hazırlama kararı, yerel ve uluslararası Arapça yayın organlarında çalışan serbest Iraklı gazeteci Afrah Shawky'nin kaçırılmasıyla aynı zamana denk geldi. Aralık 2016'da Bağdat'taki evinden kaçırıldı ve on gün tutuldu.

Bu saldırı, dünya çapında kadın gazetecileri hedef alan birçok saldırıdan biriydi. Saldırı, 2012'de Suriye'de bir İngiliz gazetesi için Suriye'deki Humus kuşatmasını haber yaptığı sırada Marie Colvin'in hayatını kaybetmesine neden olan olayın yaşandığı çatışma bölgelerindeki şiddetten elektronik tacize, kadın gazetecileri hedef alan yasal zorluklara kadar çeşitlilik gösteriyor.

UNESCO Genel Direktörü Irina Bokova, kadın gazetecilere yönelik şiddeti, kadın gazeteciler ve profesyonel gazeteciler olarak hedef alındıkları için "çifte saldırı" olarak nitelendirmiştir. Bunun ışığında, 27 Mayıs 2015 tarihinde kabul edilen 2222 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı, "kadın gazetecilerin, medya çalışanlarının ve ilgili personelin görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları spesifik risklere" dikkat çekmiş ve gazetecilerin güvenliğini sağlayacak tedbirler değerlendirilirken toplumsal cinsiyet boyutlarının anlaşılması çağrısında bulunmuştur.*

IAWRT, UNESCO** ve Sınır Tanımayan Gazeteciler'in (RSF)***

* 2222 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı <https://www.un.org/press/en/2015/sc11908.doc.htm>

** UNESCO toplumsal cinsiyet bölümleri: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/protecting_journalism_sources_in_digital_age.pdf

*** Kadın Gazetecilerin Bağılılıkları ve Zorlukları <https://rsf.org/en/news/women-journalists-commitment-and-challenges>

rehberlerinden ilham alınmış ve oradaki bilgilerden yararlanılmıştır. Uluslararası Kadın Medya Vakfı (IWMF) ve Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü (INSI) tarafından yürütülen *Haber Medyasında Kadına Yönelik Şiddet ve Taciz: Küresel Bir Resim* adlı çalışma da yardımcı olmuştur.*

El kitabımızın yazarı, çatışma bölgelerinde haber yapma ve eğitim konusunda neredeyse otuz yıllık deneyime sahip bir gazeteci olan Abeer Saady'dir. Abeer, dünya çapında gazetecilere düşman ortamlarda güvenlik ve çatışmaya duyarlı habercilik konusunda eğitimler vermiştir. Burada bir kadın savaş muhabiri olarak kendi deneyimlerini, eğitim verdiği kadınların deneyimleriyle birleştirmektedir.

Bu, el kitabımızın ilk baskısıdır. Norveç Gazeteciler Birliği'ne, Norsk Journalistlag'a (NJ) ve UNESCO'ya desteklerinden dolayı teşekkür ederiz. Tüm içtenliğimizle umuyoruz ki *Ne yapmalı?... Kadın Gazeteciler için Güvenlik El Kitabı* okurlarına yardımcı olacaktır - kadın olsunlar ya da olmasınlar!

Gunilla Ivarsson

Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği Başkanı (2015-2017)

İkinci baskı

Güvenlik el kitabının ilk baskısı, IAWRT'nin birkaç üyesi de dahil olmak üzere medya uygulayıcıları için ne yazık ki güvenlik açısından düşüş yaşanan bir ülke olan Filipinler'de 2017'de yayımlandı. Durumda küresel olarak da bir düşüş yaşanmıştı ve 2017'de Malta'da araştırmacı gazeteci Daphne Caruana Galizia'nın öldürülmesi gibi hedefli cinayetleri içeriyordu.

Dünya liderlerinin medyaya yönelik siyasi saldırıları da gazetecilere saldırmanın cezasız kalabileceği fikrine katkıda bulunuyor. ABD'de George Floyd'un öldürülmesine ve polis vahşetine ilişkin protestoları izleyen gazetecilerin çok sayıda saldırı ve tutuklanma yaşaması bunun kanıtı gibi görünüyor.

Gazetecilik ne yazık ki dünyanın dört bir yanında kuşatma altında olmayı sürdürüyor.

2019'da Oslo Metropolitan Üniversitesi Gazetecilik ve Medya Uluslararası Merkezi (JMIC), IAWRT Kadın Gazeteciler için

* *Haber Medyasında Kadına Yönelik Şiddet ve Taciz: Küresel Bir Resim*, 2014, IWMF ve INSI <https://www.iwmf.org/wp-content/uploads/2018/06/Violence-and-Harassment-against-Women-in-the-News-Media.pdf>

Güvenlik El Kitabı'nın Arapça çevirisinin hazırlanmasını destekledi. JMIC, Arapça baskının "kadın gazetecilere yönelik saldırıların sayısındaki artış ve özellikle Orta Doğu'nun bazı ülkelerinde devam eden ve artan risklere maruz kalındığı" düşünüldüğünde tam zamanında olduğunu belirtti.* Ortaya çıkan COVID-19 pandemisi medya çalışanları için başka bir tehlike katmanı yarattı, bu nedenle şu anda aynı zamanda IAWRT'nin başkan yardımcısı olarak görev yapan Abeer Saady tarafından salgın ve pandemiye ilişkin güvenlik tavsiyeleriyle ilgili bir bölüm eklendi. Mart 2020'de el kitabının Arapça sürümü yayımlandı. Bu basım, bu güncellemenin yanı sıra bazı ek referansları ve www.iawrt.org adresinde bulunan bu el kitabının indirilmesi durumunda kullanım koşullarını içermektedir.

İngilizce versiyonun bu baskı çalışmasına, insan hakları savunuculuğu üzerinde çalışan grupları finanse eden Tayvan Demokrasi Vakfı tarafından imkân sağlanmıştır.

Basılı sürümler, artık iki dilde mevcut olan güvenlik el kitabının ücretsiz e-sürümlerine** değerli birer ektir. Gelecekte daha fazla dilde çeviri yapmayı umuyoruz (kitabın Afganistan'da Urducaya ve Etiyopya'da Amharcaya çevrilmesi için çalışmalar yapılıyor ve ayrıca Fas'ta Fransızcaya çevrilmesi için görüşmeler yapıyoruz). Ayrıca, çevrimiçi tacizle başa çıkma konusunda tavsiyeleri güncellemeyi umuyoruz. IAWRT üyeleri şu anda UNESCO'nun kadın gazetecilere yönelik çevrimiçi şiddete karşı etkili önlemler konusunda 2021'de yayımlanması beklenen küresel araştırması üzerinde çalışıyor.

IAWRT, nihayetinde haberci kadınların güvenliğini daha da artırmak için bir cep telefonundan kolayca erişilebilen bir uygulamanın geliştirildiğini görmek ister.

Gazetecilik suç değildir ve IAWRT, ülkelerinde ifade özgürlüğü için savaşılan meslektaşlarının yanında yer alır ve onları destekler. *Kadın Gazeteciler için Güvenlik El Kitabımız* bu amaç doğrultusunda yapılan katkılardan biridir.

Violet Gonda

Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği Başkanı (2017-2020)

* <https://uni.oslomet.no/jmic/the-launch-of-the-arabic-edition-of-the-safety-handbook-for-women-journalists/>

** <https://www.iawrt.org/sites/default/files/field/pdf/2018/09/IAWRT%20Safety%20Handbook%20Conditions%20of%20Use%202018.pdf>

Türkçe Baskı İçin Önsöz

Gazetecilik güvenli bir meslek değil.

Türkiye’de değil, dünyanın önemli bir bölümünde de...

İşimiz bu, güvenli olmayan yerlerde bulunmak; çatışma bölgelerinde, toplumsal olaylarda, afetlerde, facialarda, isyanlarda...

Kadın olmak güvenli değil.

Türkiye’de değil, dünyanın önemli bir bölümünde de...

Kadın olmak evdeyken bile güvenli değil.

Gazeteci kadın olmak başlı başına mücadele; iş yerinde, sahada, dijital mecralarda...

Gazeteci kadınların nasıl güvende kalacaklarını kendi kendilerine öğrenmesi gerekiyor. Çok şanslı değilseniz mesleğe başlarken bunu size anlatacak, yol gösterecek biri olmuyor yanınızda. Bizde medya kuruluşlarının da üzerinde düşünüp hazırladığı yönergeleri, rehberleri, mekanizmaları yok. Elbette bir kuruluşa bağlı çalışabiliyorsanız.

Serbest gazeteciler daha da güvencesiz. Çoğu kez tecrübeyle öğreniyorsunuz nasıl güvende kalacağınızı.

Ve tecrübe travma demek...

Haber merkezi kültürü, pratik ve ideolojik nedenlerle bugün hâlâ erkeği norm kabul ediyor. Çalışma düzeni, kullanılan dil, terminoloji, ihtiyaçlar hep erkekler tarafından belirlenmiş, belirleniyor. Örneğin çatışma bölgesine gidecek muhabirler için çelik yelek, kask alınırken kadınlar dikkate alınmaz.

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu olarak, 2018’de, medyanın erkek egemen ortamında çalışan kadınların iş yaşamında karşılaştığı ayrımcılığı ve şiddeti ortaya koymak ve görünür kılmak amacıyla bir anket çalışması gerçekleştirmiştik.

Ortaya çıkan sonuçlara göre şiddetin faili kimi zaman yö-

netici, kimi zaman çalışma arkadaşı, kimi zaman sosyal medya kullanıcısı, kimi zaman polisti.

Ankete katılan kadınların yarısı, iş hayatında cinsiyeti nedeniyle en az bir kere şiddete maruz kaldığını ifade ediyordu. Bu kadınlar en çok psikolojik şiddete (yüzde 61) ve mobbing'e (yüzde 59) maruz bırakıldığını belirtmişti. Yüzde 54 sözlü şiddete maruz kaldığını ifade ederken, yüzde 17 fiziksel, yüzde 15,5 cinsel şiddete maruz bırakılmıştı. Dijital şiddete görenlerin oranı yüzde 9'du.

Şiddeti uygulayan ilk sırada erkek yöneticilerdi. Ardından çalışma arkadaşları ve polis geliyordu.

2016'daki OHAL ilanından bu yana polis şiddeti artış eğilimi gösteriyor. Resmi olarak OHAL kaldırılmış olsa da beş yıl sonra pratikte hâlâ OHAL koşullarında yaşıyoruz. Komisyon olarak Ekim 2021'de düzenlediğimiz "Şiddet Çalıştayı"ndaki deneyim paylaşımları da bu gerçeği bir kez daha teyit ediyordu. Gazeteci kadınlara yönelik fiili gözaltılar, kolluk kuvvetleri kaynaklı tecavüz tehdidi, kanunsuz çıplak arama dayatmaları sürüyor.

Söz konusu çalıştaydaki deneyim paylaşımları, tüm bu tecrübelerin gazeteci kadınları nasıl travmatize ettiğini, güven duygusunu yitirdiklerini, yalnız bırakılmış hissettiklerini de ortaya koyuyordu.

Barış Çoban ile Bora Ataman'ın 2019 tarihli Türkiye'de Profesyonel Gazetecilerin Yurттаş Gazetecilik Algısı Araştırması'na göre gazeteciler sosyal medyayı yüzde 93,1 oranında haber/bilgi takibi amacıyla kullanıyor. Kendi haberlerini paylaşmak için sosyal medyayı tercih edenlerin oranı ise yüzde 59,5. Fakat gazeteci kadınlar burada da güvende değil.

Ortaya çıkışında katılımcı ve demokratik bir ortam olacağı idallerini besleyen yeni medya ortamının, eril tahakkümü yeniden ürettiği, çok daha güçlü biçimde yaydığı, özellikle kadınları bilinen en eski yöntemlerle caydırmaya çalıştığı eleştirileri giderek artıyor. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 13 Nisan 2016 tarihli tavsiye kararında "[kadın gazetecilere

yönelik çevrimiçi taciz eylemleri] devlet veya devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilmiş olsun, ifade özgürlüğü üzerinde çok ciddi chilling effect'e (caydırıcı etki) neden olmaktadır..." deniyor.

Elinizde tuttuğunuz bu çalışma, tüm gazeteci kadınlar, özellikle de mesleğin başındakiler için önemli bir rehber. Türkçeye kazandırılmış olması, büyük bir boşluğu dolduruyor. Sahada, iş yerinde, dijital ortamda nasıl güvende kalınabileceğine dair detaylı tavsiyeler, ipuçları barındırıyor. Üstelik tavsiyeler yine kadınlardan, kadınların tecrübesinden geliyor. Masa başında yazılmış bir rehber değil bu, Suriye, Irak, Libya, Ukrayna, Gazze gibi savaş alanlarında haber takip etmiş, yaralanmış, saldırıya uğramış, haber merkezlerinde küçük görülmeye çalışılmış, dijital ortamda tehdit edilmiş, ayakta kalmış onlarca kadının deneyimi var sayfalarında. Kadınlar için kadınlar tarafından yakılmış bir ışık.

Banu Tuna

Türkiye Gazeteciler Sendikası İstanbul Şube Başkanı

Önsöz: Üçüncü Toplumsal Cinsiyet!

Ağustos 2011’de isyancılar Libya’nın başkenti Trablus’a girdikten sonra bir Yunan gazeteci bana “Kadın olduğumuz gerçeğini kullanmalıyız” dedi. “Yayınımızı bitirmiştik ve dinlenmeye can atıyorduk. İki büyük otel, tamamen güçlü medya kuruluşlarında çalışan erkek muhabirlerle doluydu. Serbest çalışanlar ve bölge muhabirleri olarak kalacak bir yer bulmamız gerekiyordu. Tek seçeneğimiz savaşıncıların kontrolündeki bir oteldi. Meslektaşım, savaşçıların Arap misafirperverlik kültürünün onları anlaşılmaya sevk edeceğini savunuyordu. Daha sonra, sadece döktüğüm gözyaşları için değil, onlara savaş muhabirleri olarak görevimizin iki taraflı hikâyeler anlatmak olduğunu söylediğim için kalmamıza izin verdiler, bu da onların tarafını da anlatacağımız anlamına geliyordu. Savaşçılardan biri toplumsal cinsiyetle ilgili kültürel ve dini düşünceleri gündeme getirirken, bir diğeri, ‘Onlara kadın gözüyle bakmayın’ dedi. ‘Onlar gazeteci. Onlara ihtiyacımız var.’”

Bu yerinde argüman bana Afganistan ve Orta Doğu’dan mükemmel hikâyeler aktaran BBC’nin Uluslararası Baş Muhabiri Lyse Doucette’in ünlü sözünü hatırlattı: “Çalıştığım birçok çatışma yerinde batılı kadın gazeteciler neredeyse üçüncü bir toplumsal cinsiyet olarak görülürdü. Yerel kadın muamelesi görmezlerdi.” Bunu, Helena Williams ile birlikte yazdığı *No Woman’s Land: On the Frontline with Female Reporters* adlı kitap* için Hannah Storm’a söylemişti.

2017 IAWRT’nin “haber yapan kadınları” anlatan belgeseli *Velvet Revolution*’da**, Lyse Doucette kendi kadın muhabirlik deneyimini anlatıyor. Neredeyse bir erkek gibi görüldüğü Afganistan’ın kültürel bağlamında anlaşılması çok zor bir deneyim. Yunan meslektaşı gibi o da BBC’nin haber yapmasını

* Hannah Storm ve Helena Williams (ed.) *No Woman’s Land: On the Frontline with Female Reporters* (Kadınsız Bölge: Kadın Muhabirlerle Ön Cephe), 2012). Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü

** IAWRT belgeseli, *Velvet Revolution* (Kadife Devrim) <http://www.iawrt.org/projects/2017/velvet-revolution>

istediklerini kaydediyor. Ancak, tüm kadın gazeteciler “üçüncü toplumsal cinsiyet” olarak muamele görmezler ve görenler için de bu görev süresi boyunca geçerli değildir.

Bu el kitabında farklı kategorilerdeki gazeteci kadınları ele alıyoruz: Kendi kültürlerinden farklı kültürlere sahip ülkelerde uluslararası faaliyet gösteren kadın gazeteciler, komşu bir ülkeye seyahat eden bölgesel gazeteciler ve davranışları kendi toplumlarına ait toplumsal cinsiyet normlarını yansıtan yerel gazeteciler ve yurttaş gazeteciler var. En çok sıkıntıyı bu ikinci kategori çekiyor çünkü memleketlerinde, tanıdıkları insanların karıştığı çatışmalar ve savaşlar yaşanıyor. Medya evlerinde çalışan gazetecilere ve serbest çalışanlara hitap ediyoruz - ve bu farklı kategorilerdeki gazetecilere sunulan çok farklı finansal ve destek kaynaklarına.

Güvenlikle ilgili olarak, bazı kadın gazeteciler deneyimlerinin erkek meslektaşlarından farklı olmadığına inanıyor. Kaçırılma veya vurulma gibi ciddi tehlikelerin toplumsal cinsiyete özgü olmadığını savunuyorlar. Bununla birlikte, diğerleri, toplumsal cinsiyetlerinin gerçeğinin onları farklı kıldığına ve insanların onlarla farklı şekilde ilişki kurmasına neden olduğuna inanıyor. Çatışma haberciliğinde toplumsal cinsiyet ikilemi kapsamlı bir şekilde tartışılmıştır. Önemli bir yayın olan *Gendering War and Peace Reporting** bu argümanı tartışıyor. Kitap, geleneksel savaş gazeteciliğinin nasıl toplumsal olarak cinsiyetlendirildiğini anlamak için analitik yaklaşımlar sunuyor.

Önemli bir soru, kadınların cephedeki varlığının artmasının savaş hikâyelerini değiştirip değiştiremeyeceğidir. Cevap şu ki, artık kadın gazeteciler tarafından anlatılan çok sayıda yazılı ve görsel hikâye var ve bunlar daha önce her zaman anlatılmayan önemli hikâyeler.

Suriyeli ödüllü foto muhabir Nour Kelzy, 2013 yılında Ha-

* Berit von der Lippe ve Rune Ottosen (ed.) *Gendering War and Peace Reporting: Some Insights - Some Missing Links* (Savaş ve Barış Muhabirliğini Cinsiyetlendirmek: Bazı İlgörüler - Bazı Eksik Bağlantılar), Nordicom, 2016 https://mafiadoc.com/war-peace-and-nordicom_59d2e05b1723dd13c8187c9f.html

lep'te ağır yaralanmıştı ve tedavisinin ardından dönüş yolundaydı. Elinde erkek meslektaşlarının çekemediği birçok fotoğraf vardı. Biri, torununun cesedini taşıyan yaşlı bir kadının Türkiye'den Suriye'ye dönüşünü anlatan bir fotoğraf haberiyle sonuçlandı. Büyükanne, Nour'a bir kadın olarak güvendiği için haberi yapmasına izin verdi. Bebeğin cesedini üzgün ebeveynlere veren büyükanenin fotoğrafları, hikâyeyi yerel ailelerin karşılaştığı kayıplarla ilgili diğer birçok haberden daha iyi anlatıyordu.

Kadınlar erkek meslektaşlarının göremediklerini de görebilir. 2017'de, şehir sakinlerinin Cihatçı örgüt İslam Devleti (İŞİD) tarafından kontrol edilen bölgelerden kaçtığı kuzey Irak şehri Musul'dan benzersiz hikâyeler aktaran Lübnanlı genç bir gazeteci olan Layal Abou Rahal Khalifa'yı ele alalım. Böyle bir hikâyeye, kaçmayı başaran, açlıktan ölmek üzere oldukları için mülteci kamplarında bebeklerini emziremeyen annelerle ilgiliydi. Bazen savaş ve yerinden edilme gerçeğini görmek için bir kadın gözü gerekir.

Birçok gazeteci, örgütün El-Bağuz'daki bilinen son sığınakları tahliye edilirken İŞİD'li kadınların kendileriyle konuşmasını sağlamak gibi bir sorunla karşı karşıya kaldı. Ruba Hüseyin, bu kadınları profesyonelce sakinleştirebildiği ve onları dinleyebildiği için hikâyelerini aktarmıştı, Ruba bana şöyle dedi: "Röportaj yaptığınız kişiye, yönelimi ne olursa olsun saygı duymak istersiniz, çünkü biz gazeteciler neler olduğunu haber yaparız ve neler olduğunu bilmek için tek kaynağımız onlardı."

Hindistan'da, meslektaşımız Ananya Chakraborti kırsaldaki kadınları muson yağmurları sırasında çektikleri acılardan bahsetmeye ikna etmeyi başardı ve konuştukları zaman hiçbir medyanın haber yapmadığı gizli yönleri açığa çıkardılar.

Iraklı bir gazeteci olan Sanaa, Musul'un İŞİD'in kontrolü altında olduğu dönemde şehirde hijyenik kadın pedlerinin ortadan kaybolduğunu keşfettiğinde Musul'daki durumu izliyordu. Ayrıca, örgütün, kadınlar evlerinin girişinde bile olsalar, katı kıyafet kurallarına uymadıkları için onları cezalandırmak

amacıyla memelerini kesmek için ortaçağ aleti kullandığına dair bir hikâyeyi doğruladı. Katledilmiş Musullu bir kadını anlatan bu hikâyeye, gazeteci kurbanın ailesini konuşmaya ikna edememiş olsaydı insanlara ulaşamayacaktı.

Bazen kadın gazeteciler, diğer kadınların neler yaşadığına ulaşabilir, görebilir ve dünyaya gösterebilir. Ödüllü foto muhabir Heba Khamis'in "Yasaklı Güzellik"i bunun bir başka örneği. Uzun vadeli, işbirlikçi ve devam eden görsel araştırmaları 2016'nın sonlarında Kamerun'daki küçük bir köyde uygulanan meme ütölemeyi belgeleyerek başlamıştı. Burada erken evlilik, çocuk yaşta annelik ve tecavüz korkusu, annelerin ve büyükannelelerin, ergin kız çocuklarının memelerine sert veya ateşte kızdırılmış metal nesnelere (çoğunlukla kömür ateşinde kızdırılan mutfak aletleri) kullanarak masaj yapıp meme gelişimini geciktirmeye veya azaltmaya çalışmasına neden oluyor. Heba şöyle diyor: "Birkaç kadın böyle bir meme ütöleme işlemine katılmıştı. Uygulamalar köyden köye farklı biçimler alıyor ama amaç aynı. Aile reisleri, kızların memelerini düzeltirmenin olgunluklarını geciktireceğini veya gizleyeceğini, böylece bu genç kızların erkeklere daha az çekici görünmesini umuyor."*

Bazıları, kadın gazetecilerin çatışma hikâyelerine getirebilecekleri bakış açısının gerekliliği konusundaki düşüncelerime katılmayabilir, ancak Hannah Storm'un *No Woman's Land* adlı kitabının sonunda, kadın gazetecilerin zaten cephe hattında boy gösterdiğini fark ediyorsunuz. Bunun bir bedeli oldu: Fazlaca fedakârlık ve kadın gazetecilerin kanı, bu yüzden oraya gitmelerini ve bu önemli işi yapmalarını mümkün olduğunca güvenli hâle getirmek büyük önem taşıyor.

"Risk seviyesinin haberin kendisine değip değmediğini kendimize her zaman sormalıyız. Cesaret nedir, cesaret gösterisi nedir?" 2012'de Suriye'de öldürülen kıdemli savaş gazetecisi Marie Colvin, şunları söylemişti:

* 2018 World Press Photo Contest, Contemporary Issues, 1st prize
[https://www.worldpressphoto.org/collection/photo/2018/28802/1/2018-heba-khamis-cis-aj-\(1\)](https://www.worldpressphoto.org/collection/photo/2018/28802/1/2018-heba-khamis-cis-aj-(1))

Bu el kitabı sadece çatışma veya savaş bölgeleriyle ilgili değildir. Özellikle yerel yetkililerin suç ortağı olduğu çete veya organize suç örgütlerinin kontrolü altında olan alanlarda çalışmak son derece tehlikelidir. Örneğin, 2019'da en fazla gazeteci ölümü Latin Amerika ve Karayipler bölgesinde kayda geçirilmişti. Meksika, 2019'da öldürülen on gazeteci ile dünyanın en tehlikeli ülkesi unvanını aldı.* Bundan üç yıl önce, 2016'da beş kadın gazeteci öldürüldü. 8 Şubat'ta kaçırılan Meksika gazetesi *El Sol de Orizaba*'nın suç muhabiri 32 yaşındaki Anabel Flores Salazar bu kadınlardan biriydi. Cesedi ertesi gün yol kenarında, elleri bağlı ve başı plastik bir torbaya sarılmış hâlde bulundu. Kadın gazetecileri öldürerek ve inciterek verilmeye çalışılan mesajın, kadınların savaşlarda ve askeri ya da sivil çatışmalardaki varlığını şeytanlaştırmak olduğuna inanıyorum.

Saldırıları, savaş ve çatışma bölgelerinden sessiz şehirlere kadar yayıldı. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, kurbanların çoğunlukla yerel gazeteciler olduğunu söylüyor. "Vakaların çoğunda, hedeflenen şiddet ve cinayetlere götüren, gücün kötüye kullanılması, yolsuzluk ve suçla ilgili makaleler ve haberlerdir."

16 Ekim 2017 sabahı dünya, Panama Belgeleri skandalı olarak bilinen küresel yolsuzluk soruşturmasına katkıda bulunan önde gelen araştırmacı gazetecilerden Daphne Caruana Galizia'nın öldürüldüğü haberiyle uyandı. Malta'nın başkenti Valetta'da arabası bombalı saldırıda havaya uçurulmuştu. Daphne'nin haberleri, Malta hükümeti yöneticilerini yolsuzlukla suçlamıştı.

Günler önce, Hindu aşırılık yanlıları Hindistan'ın Bangalore kentinde Hintli gazeteci Gauri Lankesh'i ailesinin önünde silahla vurarak öldürmüştü. Küresel baskının ardından Daphne'nin katili olduğu iddia edilen kişiler tutuklandı ve şu anda

* International Federation of Journalists Killed Report (Uluslararası Gazeteciler Federasyonu – Öldürülen Gazeteciler Raporu). 2019. https://www.ifj.org/fileadmin/user_upload/IFJ_2019_Killed_Report_FINAL_pages_compressed.pdf

yargılanıyor. Soruşturmalar, Turizm bakanının ve daha sonra Malta Başbakanının istifasına yol açtı. Şubat 2020’de Fransa, ölüm sebepleri hakkında bir soruşturma başlattı. 2019 ve 2020 boyunca, Hint polisi Gauri Lankesh cinayetiyle ilgili olarak 18 erkeği tutukladı.

O sırada IAWRT, her iki gazetecinin ölümüyle ilgili soruşturma açılması çağrısında bulunan birkaç bildiri yayınladı. Daha sonra Malta’da düzenlenen gösterilere katıldık ve Londra’da “Legatum” Gazetecilik Enstitüsü* tarafından düzenlenen Uluslararası Cesaret Ödülü’ne katılım gösterdik. Burada kadın gazetecileri hedef alan saldırılarla ilgili özel bir açıklama yapıldı.

Orta Doğu’daki BM Kadınlar Bölge Ofisi’nde çalışan araştırmacı Heba Khatoun, CNN muhabiri Lara Logan’ın 2011’de Mısır’ın Tahrir Meydanı’nda bir kalabalığın yakınında yaşadığı cinsel saldırının, kalabalık olayları haberleştiren kadın gazeteciler ve eylemcilerin karşı karşıya olduğu ciddi bir tehdidi ortaya çıkardığını vurguladı. Ancak Lara’ya yapılan saldırı aslında Mısır ayaklanması sırasında kadın gazetecilere yönelik bu tür birçok hedefli saldırıdan biriydi. Bu, tüm kadınlara -özellikle güçlü yerel kadınlara- evde kalın mesajı göndermek için kasıtlı olarak tasarlanmıştı.

Bu, kadın gazetecilere yönelik çevrimiçi tacizin de vermesiyle çalıştığı bir mesajdır.

“Bir kadın olarak, bu fırsatı kazanmak için kendini kanıtlamalısın.” 29 yıl önce Mısır’da ilk sözleşmemi yaptıktan sonra aldığım tavsiye buydu. İronik olarak, bu tavsiye bir kadından gelmişti. Bir ilişkiye başlar veya evlilik ve çocukları düşünürsem kariyerimi tehlikeye atacağımı söyledi - kişisel yaşamımı ihlal eden bir tavsiyeydi. Bir erkek meslektaşına söylemeyeceği şeyler.

Kadın gazeteciler iki cephede savaşıyorlar: Hayatta kalma savaşı ve sisteme karşı savaş. Kendilerini kanıtlama baskısı altındalar ve sonuç olarak kendilerini daha büyük tehlikelere maruz bırakabilirler. Sudanlı bir gazeteci, hamileliğinin yüksek riskli bir aşamasında olmasına rağmen, patronuna işi hak et-

* Legatum Institute. <https://li.com/about/>

tiğini kanıtlamak için bir çatışma bölgesine gittiğini ifade etti. Düşük yaptı. Bu nedenle el kitabının bir bölümü yöneticilere seslenmektedir.

Bugün kariyerine başlayan her kadın gazeteciye ilk tavsiyem "Kimseye bir şey kanıtlamak zorunda değilsin. Kimseye bir şey kanıtlamak için kendinizi asla fiziksel veya zihinsel olarak tehlikeye atmayın."

Ne yazık ki, bunu beş kişisel yaralanmadan, yaşadığım travmalardan ve meslektaşlarımı kaybettikten sonra fark ettim. Şimdi bu deneyimleri, dünyanın dört bir yanındaki kadın gazeteciler için güvenlik ve düşmanca ortamlar konusundaki eğitimime dahil ediyorum.

Elbette hayatımızı geri alamayız, ancak başkalarının kötü pratiklerimizi veya seçimlerimizi tekrar etmemesini sağlayabiliriz. Bu el kitabı, yalnızca benim yıllarca süren çatışma ve savaş haberciliği deneyimlerini değil, aynı zamanda (izinleriyle) eğitimlerim sırasında deneyimlerinden bahseden diğer cesur kadın gazetecilerin deneyimlerini de derliyor.

Bu el kitabındaki tavsiyeler, güvenlik piramidi dediğim şey etrafında yapılandırılmıştır. Görevlerinizi mümkün olduğunca güvenli olacak şekilde hazırlarken ve yerine getirirken bunu aklınızda bulundurun. Güvenliğe yönelik bütünsel yaklaşım, kâr amacı gütmeyen bir vakıf olan Uluslararası Araştırma ve Değişim Kurulu (IREX)* gibi kuruluşlar tarafından vurgulanmıştır. Fiziksel, dijital ve psikososyal güvenlik birbiriyle bağlantı-

* IREX SAFE – Securing Access to Free expression <https://www.irex.org/project/safe-securing-access-free-expression>

lıdır. Bu el kitabında fiziksel güvenliğe odaklanacağız; ancak bunu dijital ve psikososyal güvenlikle de ilişkilendireceğiz.

Bu el kitabında tekerleği yeniden icat etmiyoruz, kolektif deneyim ve bilgiyi bir araya getiriyoruz. Seçici davranıyoruz, tüm gazetecilerin (erkek, kadın veya diğer toplumsal cinsiyetlerden) karşı karşıya olduğu tehlikelere ek olarak, kadın gazetecilerin toplumsal cinsiyetleri nedeniyle karşı karşıya kaldıkları durumlara daha fazla odaklanıyoruz.

Kadın gazetecilerin tehlikeli durumlarda nelerle karşılaştıklarını incelemek ve kadın muhabirlerin düşmanca ortamlarda güvende olmalarını sağlamanın yollarını bulmak için gazeteciler ve kadın örgütleri tarafından hâlihazırda bugüne kadar sarf edilmiş olan büyük çabalar için müteşekkirimiz.

Bu el kitabının bunun üstüne bir şeyler koyacağını ve işinizde sizin için yararlı olabileceğini umuyoruz. Lütfen IAWRT'nin hazırladığı kitabı* veya güvenlik videosunu** açık kaynak bir kaynak olarak ele alın. Kadın gazeteciler olarak kişisel deneyimlerinizi veya tavsiyelerinizi paylaşmak isterseniz, lütfen benimle iletişime geçmekten çekinmeyin, abeer.saady@gmail.com veya sosyal medyada @IAWRT'ye yazın veya #women-journalists-safety hashtag'ini kullanın.

Tavsiyenizi, el kitabının gelecekteki baskılarına dahil edebiliriz veya onu, kadın muhabirlerin karşılaşılabileceği bir dizi özel durumu kapsayacak şekilde genişleyen bir mobil uygulamaya dönüştürebiliriz.

Ayrıca meslektaşlarım ve arkadaşlarıma, cömert katkıları için Mısırlı karikatürist Doaa Eladl'a ve Avustralya'dan Nonee

* https://iawrt.org/sites/default/files/user/editor/safetyhandbook/IAWRT_Safety_Manual.Download.14012019.pdf

** IAWRT Güvenlik Videosu. Nonee Walsh (Avustralya) ve Ilang Ilang Quijano (Filipinler) tarafından üretilmiştir.

Ayrıca bkz. "Deutsch Welle "Media Heroes Project on safety and hate speech"

<https://www.youtube.com/watch?v=DDH6fFDSe8Q&t=59s>

<https://www.youtube.com/watch?v=42vbveIE0qI>

<https://www.youtube.com/watch?v=E2bCnDMyoDA&t=137s>

<https://www.youtube.com/watch?v=HdlaP6xLNIU>

Walsh'a editörlüğü için teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca, ilk baskının redaksiyonu için Bronwen Blight'a ve Arapça baskının editörlüğü için Emad Nassif'e teşekkürler.

Abeer Saady

Güvenlik Eğitmeni ve IAWRT Başkan Yardımcısı. (2015-2020)

1. Risk Değerlendirmesi

Orta Doğulu savaş muhabiri Shaymaa Adel, "Tehlikeyi kontrol edemezsiniz, ancak riski yönetebilirsiniz" diyor ve risk değerlendirmesinin tüm gazetecilerin sahip olması gereken bir beceri olduğunu vurguluyor. "Bir kadın gazeteci olarak benim için önemi artıyor. Bölgesel bir savaş da olsa yerel bir haber de olsa risk değerlendirmesi ve planlama yapıyorum."

Risk değerlendirmesi, riskleri belirleyerek, ardından risk seviyesini tahmin ederek ve bunları bir güvenlik planı aracılığıyla yöneterek başlar. Yönetim, risklerle uğraşmaktan, bunlardan tamamen kaçınmaya ve görevi bırakmaya kadar uzanır. Bir habere atandıktan sonra, risk değerlendirmesine ve planlamaya başlayın.

Bir güvenlik planının dört aşaması:

1. Hazırlık (risk değerlendirmesi ve toplumsal cinsiyetle ilgili hazırlık)
2. Saha seyahati (harekete geçme hazırlıkları: ulaşım, saatler, güzergâhlar)
3. Görevin yerine getirilmesi (durum farkındalığı)
4. Eve dönüş

Böylece güvenlik planının dört aşamasını belirlemiş olduk, görev başlamadan riskleri değerlendirdik ve seyahat aşaması için gereken her şey için bir plan yaptık. Seyahatin muhakkak yurt dışında olması gerekiyor gibi düşünmeyin, sizin ülkenizde hatta yaşadığınız şehirde bir görev olabilir. Buradan misyon aşamasına geçtik; ve planın en önemli aşamasını uygulamaya başladık, ve şimdi görev tamamlandıktan sonra, güvenlik planının dönüş aşamasına göre eve dönüşünüz geliyor.

Bir görevi planlarken, güvenlik planı oluşturmak için aşağıdaki altı sorudan yararlanın. Kadın gazeteciler için, her bir soruyu cevaplarken hangi toplumsal cinsiyet hususlarının geçerli olabileceğini düşünün.

1. Bu görevdeki olası tehditler ve riskler **nelerdir**? (Tehditler arasında sivil kargaşa, saldırılar, hava durumu vb. yer alabilir.)
2. Olası tehditler **nerede**?
3. Tehlike **ne zaman** ortaya çıkabilir? (Örnek: kadın gazeteciler için geceleri daha tehlikeli olabilir)
4. Tehlike **nasıl** tehlide dönüşebilir?
5. **Kimler** tehdit oluşturabilir (potansiyel saldırganlar kimlerdir)?
6. **... Ne yapmalı?** Olası tehlikeli durumları gözünüzde canlandırın – yaralanma, cinsel tacize uğrama, kaçırılma/alıkonma – tepkilerinizi planlayın (tıbbi planlama ve en yakın hastane, nakil/çıkartılma, iletişim planı).

Böylece... dört aşamayı, güvenlik planını belirledik, ardından görevdeki tehditler ve potansiyel riskler hakkında altı soru sorarak güvenlik planına geçtik, tehditler nereden çıkar? Ne zaman risk altında olabilirim? Yaralanırsam, cinsel tacize uğrarsam ve hatta kaçırılırsam ne olur? Potansiyel saldırganlar kimler? Bir risk nasıl bir tehlide dönüşebilir? ... bir tahliye planı, iletişim planı ve en yakın hastaneye nasıl gideceğinizi bilmek için hazır ve hazırlıklı olmalısınız.

Risk değerlendirmesi kişisel profilinize istinaden yapılır. Profilinizin güvenliğin üzerindeki etkisinin farkında olmanızdır. Bir kişi ve bir gazeteci olarak toplumsal cinsiyetiniz,

görünümünüz, ırkınız, dijital profiliniz ve davranışınız topluca profilinizi oluşturur. (Bkz. 2. Bölüm Profil Yönetimi) Daha büyük medya şirketleri görevler için risk değerlendirmesi yapma eğilimindedir, ancak çok az medya kuruluşu gazetecileri risk değerlendirmesinin nasıl yapılacağı konusunda eğitir. Ayrıca, hikâyeleri için ödeme almak için rekabet eden işverenlerden daha da az kaynağa sahip, giderek artan sayıda serbest gazeteci var.

Güvenlik eğitime pratik egzersizler ve izlemeler dahil ediyoruz.
Manila'daki gösterileri haberleştiren gazeteciler (Filipinler, 2017)

Bu el kitabında, Front Line Defenders'ın (FLD – Cephe Hattı Savunucuları) *Güvenlik El Kitabı*'nda açıklanan risk formülünü kullanıyoruz. FLD, İrlanda Cumhuriyeti'nde kurulmuş, şiddet içermeyen insan hakları savunucularını destekleyen bir STK'dir.* Bu, aşağıdaki denklemlerle sunulabilir:

$$\text{Risk} = \frac{\text{Tehditler} \times \text{Zayıf Noktalar}}{\text{Yeterlikler}}$$

* Front Line Defenders: The Holistic Security Manual <https://holistic-security.tacticaltech.org/>

Risk değerlendirmesi: Alınan **tehditlere** ve bu tehditler karşısındaki **hassas noktalara** bağlı olarak gazetecilerin karşı karşıya olduğu risk seviyesi artar. **Yeterlik**, yetenekleri ve temaları içeren, güvenliği artıran kaynakları ifade eder.

rnek: Mısırlı muhabir Sahar Ramazan, kadınların taciz edildiği bir bölgedeki gösterileri haber yapmaya gittiğinde, kadın gazeteci olduğu için tehdidin artabileceğini fark ediyor. Sahip olduğu yeterlikler profilini yönetmek, uygun kıyafetler giymek, ofisi ile iletişim kurmak ve yanında bir iş arkadaşı olmasıydı. Riski genellikle bu denkleme göre tahmin ediyor. Zayıf noktalar azaldığında, yeterlikler ve iyi hazırlık sayesinde hesaplanan riski alarak haberi yapıyor.

Nepal’de IAWRT yönetim kurulu üyelerinden biri olan Mallika Bhattarai, 2015 yılında gerçekleşen depremi takip ederken, hasar ve daha fazla deprem veya sarsıntı tehdidi arasında seyahat etmenin zorluklarını dikkate almıştı. Muhafız birlikleriyle birlikte hareket ederek ve zamanının büyük kısmında ailesiyle iletişim kurarak yeterliklerini artırdı. Sadece alçak binalara yaklaşarak bina okmesine karşı zayıf noktalarını azalttı. Rory Peck Trust web sitesinde* mükemmelen bir Risk Değerlendirmesi şablonu mevcuttur. Front Line Freelance’in (Cephe Hattı Freelance) web sitesinde değerli kaynaklara ulaşabilirsiniz.**

Tehditler almak

Risk, belirsiz olsa da, zarara neden olabilecek olası olayları ifade ederken, tehdit zarar verme niyetinin beyanıdır.

“N”, 2015’te en yakın arkadaşı ve meslektaşının öldürülmesinin ardından ailesini ve Trablus’taki yaşamını terk etmek zorunda kalan Libyalı bir kadın gazeteci. “Sivil bir devletin milisler tarafından kontrol edilmemesi gerektiğini haberlerimizde aıkca belirttik. Milis destekçileri buna, eleştirel görüşlere sahip kadın gazetecileri ve blog yazarlarını karalayarak tepki verdi. [İnsan hakları eylemcisi] Intisar Al Hasairy ve teyzesinin

* <https://rorypecktrust.org/resources/safety-and-security/risk-assessment>

** Frontline Freelance www.frontlinefreelance.org

arabalarında ölü bulunduğu haberiyle sarsılana kadar aldığımız tehditleri ciddiye almamıştık. Saldırganlar Intisar'a yardım muhtaç bir aile olduğuna dair yanıltıcı enformasyon göndermişti. Cesetler bir arabanın bagajında bulundu. Sonrasında çevrimiçi hesaplarımız saldırıya uğradı." Tunus'ta düzenlenen bir eğitim oturumu sırasında "N" bana ülkeyi terk eden tek kadın muhabir veya blog yazarı olmadığını söylemişti.

Tehditleri göz ardı etmek, Tunuslu bir blog yazarı ve yurttaş gazeteci "P" için de doğru bir karar değildi. Tunus'ta radikal cihatçı gruplara karşı yapılan gösterileri belgelemişti. Askerler onun adının bir suikast listesinde olduğunu ortaya çıkarınca polis tarafından uyarıldı. Bir muhabir olarak faaliyetlerini kısıtlayan polis koruması verildi. Yine de, risk değerlendirmesine göre bu plan hâlâ geçerli olan tek plandır.

Pek çok gazeteci doğrudan veya dolaylı olarak tehdit alıyor. Atölyelerimize ve eğitimlerimize katılan kadın gazeteciler, özellikle çevrimiçi olmak üzere aldıkları birçok tehdidi su yüzüne çıkardı. Bazı durumlarda tehditler gerçeğe dönüşür.

Gazetecilerin tehditleri analiz etmesi gerekir.
Endonezya'da gerçekleştirilen eğitim (2018)

Tehditlerin değerlendirilmesi

1. Tehdit etrafındaki **gerçek durumları** belirleyin.
2. Bir **model** olup olmadığını anlayın.
3. Tehdidin **amacını** ortaya çıkarın.
4. **Kaynak** - Kim tehdit ediyor?
5. Tehdit **eyleme** dönüşecek mi?

“N” risk değerlendirmesini açıkladı. Tehditleri, iletilme yöntemine göre (telefon, mektup, çevrimiçi, ilgili kişiler veya görevliler aracılığıyla iletilen) listeleyerek ve herhangi bir model ve tanımlayıcı hedef var mı diye arayarak değerlendirmişti. Meslektaşının kaçırılıp öldürülmesinin ardından kendisine yönelik tehditlerin artık tehdit olmaktan çıkıp eyleme dönüşeceğini anlamıştı. Güvenlik planını buna göre hazırladı ve Libya’daki evini terk etme kararı aldı.

Böylece güvenlik planının dört aşamasını belirledik, ardından güvenlik planına geçtik ve altı soruyu sorduk ve en etkili denkleme göre riskleri değerlendirdik. Front Line Defenders denklemi, risklerin tehditlere eşit olduğunu, zamanların zayıflıklara göre, yeterliliklere bölündüğünü gösteriyor... ve tehdidin türünü, yapısını ve kaynağını, arkasındaki amacı ve son olarak tehdidin hayata geçirilme olasılığını ve imkânını belirleyerek tehdidi değerlendirme aşamasına ulaştık.

2. Profil Yönetimi & Duruma Bağlı Yönetim

Profiliniz, alabileceğiniz tehdit türleriyle ilgilidir. Açığa çıkarılmanız, koşullara göre değişen büyük bir sorundur. Açığa çıkarıldığınız ve kimliğinizin belirlendiği andan itibaren, artık güvende olmadığınız ana doğru geri sayım başlar.

Toplumsal cinsiyet, din, ırk, milliyet, kabile, konum, eğitim, dil (aksan ve lehçe), tutum, meslek, resmi belgeler, kıyafet, ekipman ve siyasi görüş profilinizi etkileyebilir. Profesyonel bir gazeteci olarak, hedef kitlenizin habercilik faaliyetinizi ve ürettiğiniz içerikleri alımlama biçimine bağlı olarak bir profiliniz oluşur. Profilinizin, olduğunuzu düşündüğünüz kişiden ve başkalarının sizi nasıl gördüğünden oluştuğunun farkında olun. Konum değiştirdikçe profilinizin değiştiğini unutmayın. Örneğin, kendi ülkenizde bile, zengin bir bölgeden düşük istihdam alanına geçmek, profilinizi ve risk seviyenizi önemli ölçüde değiştirebilir. Yabancı bir ülkede de durum böyledir - dili konuşabilirim, hatta orada rahatça yaşayabilirim, ancak yine de bazı bölgelerde bir yabancı olarak tehlikede olabilirim.

Riskler, konuma, tehdit ve saldırı biçimlerine, faillere, cezasızlık derecesine ve gazetecinin kimliğine, profiline, faaliyetlerine ve konumuna bağlı olarak farklılık gösterecektir. Profil yönetiminin bir kısmı, özellikle kadın gazeteciler için kültür ve sağlıkla ilgilidir (aşağıda Sağlıkla İlgili Hususlarda tartışılmaktadır).

Toplumsal Cinsiyetle İlişkili Hazırlık

Kültürel farkındalığın profil yönetiminin anahtarı olduğunu ne kadar vurgulasam azdır. Haber yaptığınız bölgedeki kültürel normlar ve pratiklerden haberdar olmalısınız. Ancak bazen sadece hızlı bir kontrol listesi üzerinden düşünebilirsiniz:

- Kadınlara toplum tarafından nasıl bakılıyor ve nasıl davranılıyor?
- Gazetecilere veya kadınlara yönelik doğrudan tehditler var mı?

Ne giyeceğim?

Kıyafetle ilgili kadın gazetecilerin güvende kalmasına yardımcı olabilecek bazı hususlar var:

- Yerel kıyafet kurallarına saygı duyun ve muhafazakâr tarafta durun. **Örnek:** *Deutsche Welle*'nin (DW) "Medya Kahramanları" projesinin bir videosunda, Lahor'da nasıl yerel Pakistan kıyafetleri giydiğimden ve muhafazakâr bir bölgede gezerken bölgeden bir meslektaşımın bana eşlik ettiğinden bahsediyorum. Mısırlı yüz hatlarım Pakistanlı kadınlara benzediği için sadece kıyafetlerimi düzenlemem gerekiyordu. Dil bilmediğim için meslektaşım benim yerime konuştu.
- Pek çok kadın gazeteci, yurt dışına veya uzak bir bölgeye yapacağınız herhangi bir ziyarette, gelecekte orada haber yapmakla görevlendirilirsenez kullanabileceğiniz uygun orta sınıf giysiler satın almanızı önerir.*
- Dikkatleri üstünüze çekmekten kaçınınız, dar veya açık giysiler giymeyin. Kalça ve uylukları örten gömlekler gibi bol giysiler daha uygun olabilir. Genel olarak da vücudunuzun şeklini daha az gösteren kıyafetler, muhafazakâr ülkelerde veya kız çocuklarının ve kadınların tacize uğradığı kaydedilen bölgelerde daha iyi bir tercih olacaktır.
- Saçlarınız sarıysa, saçınızı bir şapka ile veya yöresel bir eşarpla örtmek ifşa olma riskinizi azaltacaktır.
- Eşarplar Müslüman ülkelerde saç örtüsü olarak kullanılabilir ve fayda sağlayabilir. Her ihtimale karşı yanınıza bir başörtüsü/kara çarşaf alın, ancak detayların önemli olduğunu unutmayın - her zaman yerel halka sorun. **Örnek:** Shyama Adel ve Sarah Nouredine gizli bir görevde ça-

* DW Media Heroes video 2019
<https://www.youtube.com/watch?v=E2bCnDMyoDA>

lıırken, yerel kadınlar başörtülerini Suriye'nin kuzeyindeki bir köyde taktıkları gibi takmaları için onlara yardımcı oldu. Bu başarılı bir hamleydi. Ancak yine de bir zayıflık tespit ettiler - aksanları yabancı olduklarının anlaşılmasına neden olacaktı. Yine yerel kadınlar, yerel kültürün kadınların erkeklerle konuşurken etkileşimini sınırladığına dair önemli bir bilgi paylaşarak yardımcı oldular. Bu yüzden, fark edilmeden işi tamamlamak için Suriyeli bir meslektaşını onların yerine konuşması için işe almaya karar verdiler.

- Müslüman başörtülü gazeteciler için; Batı ülkelerinde aşırı sağcı saldırıların veya tacizlerin yaşandığı bölgelerin farkında olun. Terör saldırılarına paralel olarak İslamofobi artıyor. **Örnek:** Meslektaşım Siham 2018'de Almanya'nın Dortmund kentinde aşırı sağcı bir gösteriyi izlerken, geleneksel başörtüsünü kışlık başörtüsüyle (kar başlığı) değiştiriyor ve iyi Almanca konuşuyor. Bir sonraki bölümde ana hatlarıyla belirtilecek olan kalabalığa ilişkin kurallara göre güvenlik tedbirini alıyor.
- Koşması kolay düz, sağlam ayakkabılar giyin (bol kıyafetlerinize).
- Alyans takmak, istemediğiniz ilginin size yönelmesini önleyebilir.
- Pahalı mücevherler takmayın. Genel olarak, tehditler veya hırsızlıkla uğraşmanıza neden olabilecek hiçbir şey giymeyin.
- Islak saçla dışarı çıkmadan önce dikkatli olun. Bazı kültürlerde bu, cinsel bir sinyal olarak yanlış yorumlanabilir.
- Saçlarınızı at kuyruğu yapmayın veya kolayca kavranabilecek bir kolye takmayın. Sağlam bir kemer takın.
- Kişisel saldırı alarmı taşıyın.
- Pek çok şarapnel veya kurşungeçirmez yelek faydalı olabilir, ancak bunların çoğu erkeklere göre -fiziksel açıdan

kadınlardan daha büyük bedenli ve farklı şekillerde- yapılmıştır, yanlış türde zırh giymek kadın gazeteciler için sorun yaratabilir. Daha da kötüsü, bazıları çok ağır oldukları için kurşungeçirmez yelek giymekten kaçınacaktır.

Sudan'da gerçekleşen Güvenlik Eğitimi (2018)

Tutum ve Tavırların Belirlenmesi için Hazırlık:

- Her zaman tetikte olun. Tanımadığınız kişilere işinizin detaylarından söz etmekten kaçının. Öğretmenlik gibi alternatif bir meslekte çalışıyormuş gibi yapmak bazen daha iyi olabilir.
- Fixer'ınıza tutumunuz tam güven üzerine kurulu olmalıdır: Doğru fixer'ı, kaynakları ve sürücüler ve çevirmenler gibi yerel kişileri bulmak, kalacak güvenli bir yer bulmak kadar önemlidir.
- Fixer'a karşı tutumunuz tam güvene dayalı olmalıdır. Genellikle gazeteci olan yerel bir fixer'a göreviniz hakkında bilgi vermemek, ikinizi de tehlikeye atabilir. **Örnek:** Otoriter bir Orta Doğu ülkesinde çalışan yerel bir kadın

foto muhabiri, fixer'liğini yaptığı uluslararası görevdeki bir muhabir kendisine bilgi vermeden eylemcilerle halka açık toplantılar düzenlediği için polis takibi altına alındı ve uluslararası görevdeki erkek muhabiri haberiyle baş başa bıraktı, sonrasında ise tutuklanma ve uzun bir hapis cezasıyla karşı karşıya kaldığı için ülkesine kaçmak zorunda kaldı.

- Dil ve gelenekler hakkında bilgi edinin ve giyimle ilgili kültürel normların farkında olun.
- Kadınlara yönelik yerel kültürel tutumları öğrenmek önemlidir. Bazı ülkelerde kadın gazetecilerin erkeklerin kadınlarla tokalaşmayacağını akıllarında tutmaları gerekecektir. Ayrıca bazı ülkelerde kadın gazetecilere erkek muhabirlere duyulan saygı gösterilmeyebilir.
- Bağlantılarınızın ve kaynaklarınızın sizi nasıl algılayabileceğinin farkında olun ve kültürel yanlış anlamalar yaratmaktan kaçının.
- Bazı muhafazakâr kültürlerde bazı konuşma veya eylemler uygunsuz olabilir. **Örnek:** Bekâr bir adamı ziyaret etmek veya bir erkeği odanıza davet etmek kendisi veya başkaları tarafından yanlış anlaşılabilir.
- Kadınların içmesi tabu olarak kabul edilen yerlerde alkol tüketimini sınırlamak veya tüketiminden kaçınmak gerekliliğinin farkında olun.
- Beden dili kültürler arasında farklılık gösterir. **Örnekler:** Göz teması bazen flört olarak kabul edilebilirken, diğer bağlamlarda saygısızlık anlamına gelebilir. Güney Afrika, Uganda ve Sudan'daki kadın gazeteciler erkeklerle göz teması kurmamamı tavsiye ettiler. Siz yine de, ülkeler içindeki kültürel farklılıklara dikkat edin: Örneğin Güney Afrika'da bazı kabilelerde (milletlerde) göz teması saygısızlıktır, başka kültürlerde ise göz teması kurmamak saygısızlıktır.

- Beden dilinizle ifade ettiğiniz duyguları kontrol edin. **Örnek:** 2014'te Suriye'de arabamızı durdurduklarında öfkeli vücut dilimden dolayı IŞİD militanları tarafından yaralandım: Tüm vücudumu kaplayan siyah bir elbise giydiğim halde şahsıma yönelik bir hakarete omuzlarımı kaldırarak tepki verdiğimi fark ettiler. Profil yönetimim hayatımı kurtardı (Aşağıda daha fazla detay verilecek).
- Göstermelik bir hikâye hazırlayın. Bir alyans takıyorsanız, istemediğiniz ilgiyi savuşturmak için bir kocanız veya çocuklarınız olduğunu sezdirin ya da yanınızda erkek akrabalarınızın fotoğraflarını taşıyın, yalnızsanız ve istemediğiniz bir ilgiyle karşı karşıya kalırsanız bunları kullanın - "Kocamın/erkek arkadaşımın veya iş arkadaşımın gelmesini bekliyorum".
- Değişkenlik gösterme potansiyeli olan durumlarda bir erkek meslektaşınızı da yanınızda götürmek iyi bir fikir olabilir.

Sağlıkla ilgili önemli hususlar:

- Uzun görevlerden önce sağlık kontrolünden geçin. Herhangi bir sorunuz varsa, başta diş hekimi olmak üzere ilgili doktora giderek hazırlık yapın.
- Tualete gitmek gibi fiziksel ihtiyaçlar, kadın gazeteciler için bir güvenlik unsurudur. Bazı kadın gazeteciler bu nedenle görevler sırasında sıvı tüketmekten kaçınırlar, ancak bu sağlık için bir risk oluşturur. **Örnek:** İngiliz bir kadın gazeteci, ihtiyacını gidermek için özel bir yer bulması gerektiğinde erkek meslektaşlarının kaba şakalarına maruz kalıyordu. "Karanlıkta tek başına tualete gitmek sadece tehlikeli değildi, aynı zamanda aşağılayıcı bir deneyimdi" dedi. Erkeklerin aksine, çoğu kadın insanlardan uzak ihtiyacını gidermek için en azından bir çalı, ağaç, duvar veya hendek olmasını tercih eder.

- Hiç kimsenin bu ihtiyacı gidermenin uygun ve güvenli bir yolunu bulmak için yardım istemekten veya vermekten utanmaması gerekir. **Örnek:** Galina Sidorne'nin Kabil'de haber yaparken tualete gitmesi gerekiyordu. Bu ihtiyaca odaklanarak, meslektaşlarının ve yerel fixer'ın uzaklaştığını fark etmemişti. Tehlikeli bir şehirde yalnız kaldı. Durumu atlattı ama her zaman tetikte olması gerektiğini öğrendi. Hikâyesi Hannah Storm'un *No Women's Land* kitabında geçiyor.
- Regl sıkıntılı bir konu olabilir ve bazen kültürel tabuların çiğnenmesini gerektirir. İhtiyaç duyduğunuz şeyleri yanınıza alın, kadın gazeteciler sahada kadınlara yönelik hijyen ürünlerini istemeyi utanç verici bulabilirler. Bazen ise bu ürünler mevcut bile olmayabilir.
- Hamileliğinizi riske atıp atmamaya karar verin ve tıbbi bir yedek planınız olsun. Hamile kadın gazetecilerin düşük yapması ve bunu kimseye söylememesi alışılmadık bir durum değil.

Gizli Görev

İyi bir profil yönetimi ve iyi bir göstermelik hikâye, çatışma bölgelerindeki tüm kadın muhabirler için çok önemlidir.

IŞİD'in ortaya çıktığı dönemde Rakka'ya giden Suriye asıllı Fransız gazeteci "Hala" bana, "Her şey tamamen kimliğinizi (profilinizi) yönetmekle ilgili. Ben Suriyeliyim, yerel lehçeyi konuşuyorum ve doğru kıyafetleri giyiyorum. Aslında, yaşlı bir kadın olmak, birinin annesi olmak için yeterli. Ben herkesin teyzesiyim."

Gazeteci Waad Al-Khatib, IŞİD işgalinin bir aşamasında Halep'teki tek gazeteci olduğunu söylüyor. Profilini ve bilgi toplama şeklini değiştiriyor. "IŞİD şehri işgal ettiğinde basit bir başörtüsü takmayarak örgütteki kadınların taktığı örtü ve kumaşın aynısını taktım. Kamerayı bir kenara koydum ve iyi bir kamerası olan modern bir cep telefonu aldım. O dönem

için arşivimi incelerseniz tümü fotoğraflardan oluşuyor. Birkaç video vardı ama kısaydı. Odaklanmayı gerektirdiği için video çekmeye korktum. Kaçınılmaktan korktum.”

Risk değerlendirmesi gazeteciden gazeteciye farklılık gösterir. Örneğin “H” fotoğraf değil video çekmeye karar veriyor “Video çekmeyi iki nedenden ötürü seçtim; Toplumsal cinsiyet açısından, bir kadın olarak sokakta kendimi korumak istedim ve dikkatli olmalıyım, işi kamera yapıyor ve ben tüm dikkatimi güvenliğime veriyordum. Ayrıca, kadınlar duygusal olmakla suçlanıyordu. Tamamen objektif olmak istedim. Ürettiğim iş yazılı sözler değil, canlı bir videoydu. İnsanların bu örgütü romantik bir anlatı olmadan görmelerini istedim. Ben kamerayı tutarken kamera objektif bir görgü tanığı oluyor.” IŞİD savaşçılarının dikkatini dağıtmak, kamerasını görmemesi sağlamak için bakışlarını kullanmak zorunda kalmıştı.

Gizli görevde çalışan bir muhabir, haberi yayınlandıktan veya paylaşıldıktan sonra bile ifşa olmaya karşı daima tetikte olmalıdır.

2015 yılında IŞİD tarafından kontrol edilen Rakka’dan Suriyeli bir gazeteci, tehlikeli bir görev için kılık değiştirdiğinde “profil yönetimi” yapmıştı. Giydikleri IŞİD kontrolünde yaşayan kadınların giydiği kıyafetlere benziyordu. Haberinin girişinde konuşurken bile kimliğini açıklamadı. “Razan” adını kullandı.

Normal yaşantısına geri döndüğünde, birisi kimliğini ve Fransa’da mülteci olarak yaşadığını açıklayana kadar işler iyi gidiyordu, bu açıklama onu yeniden tehlikeye sokmuştu.

Bazı gazeteciler tamamen tehlikeden uzak ve güvende olduklarını düşünmekle yanılıyorlardı.

ISIS women unveiled (Örtüsüz IŞİD kadınları) belgeselinde Birleşik Krallık’ta gizli görev yapan BBC’den bir İngiliz gazeteci, gizli çalışması sırasında kimliğini açıkladı, ancak biri onu ifşa etmekle tehdit edince polis koruması istedi ve korumaya alındı.

Aynı durum, düşmanca ortamlarda araştırmacı gazeteci-

lik yapan birçok gazeteci için de geçerlidir. Bunu, uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı yaygın suç ve yolsuzluk hakkında haber yapan Latin Amerika'daki kadın gazetecilerden duyduk. Yerel polislin tehditler alması üzerine kendisini korumayı reddetmesi sonrasında, Haziran 2019'da Meksika'daki evinin önünde çeteler tarafından öldürülen Norma Sarabia gibi kimi gazeteciler de hayatını kaybetmiştir.

Gizli çalışan kadın gazeteciler için ipuçları:

- İfşa olma riskinizi mümkün olduğunca azaltın. Her zaman dikkatli ve tetikte olun; düşmanca ortamı çok dikkatli bir şekilde inceleyin; insanlar, özellikle kadınlar nasıl giyiniyor? Kültürü nasıl ve dinleri ne? Özellikle kadınlarla ilişkilerde gelenekleri nasıl?
- Kadınları susturan bir kültürün sizi zorluktan koruyabileceğini unutmayın. Örnek: Yerel dili veya lehçeyi bilmiyorsanız, sessiz kalabilirsiniz. Dindar muhafazakâr toplumlarda, erkek fixer'ın konuşmayı idare etmesine izin verin.
- Dine ve kültüre saygı gösterin. Orta Doğu ve Afganistan, Pakistan ve İran gibi İslam ülkelerini haber yapan gazetecilerin belirttiği üzere, bazı kaynaklar onların kültürlerine gösterdiğiniz saygıyı dikkate alacaktır.
- Fixer'ı, şoförü veya size yardımcı olacak yerel kişiyi seçerken dikkatli olun.
- Öfke ve duygu yönetimi, profilinizin beden dili tarafını kontrol etmek için çok önemlidir.
- Görevler sırasında asla sosyal medyayı kullanmayın. Gezinebilirsiniz, ancak asla bir şeyler paylaşmayın, özellikle de konumunuzu. Genel olarak da cep telefonunuzda asla Facebook ve Twitter uygulamalarını bulundurmayın.
- Telefonlar ve bilgisayarlardaki fotoğraflara, Facebook ve

Twitter güncellemelerine ve coğrafi konum belirleme imkânlarına özellikle dikkat edin.

- Asla tamamen göstermelik bir hikâyeye yaratmayın. Belki işinizle yaparken gereksinim duyduğunuzda küçük yanıltıcı enformasyon/kurgular kullanabilirsiniz, ancak haberinizin geri kalanı doğru olmalıdır.
- Güvende olduğunuzda, kendinizi ve size yardım edenleri tehlikeye atmamak için bu kişileri asla ifşa etmeyin. Uluslararası alanda çalışan silahlı grupları takip ediyorsanız, size her yerden ulaşabileceklerini unutmayın.

Tunus'ta eğitim gören Libyalı gazeteciler (2018)

Duruma Bağlı Farkındalık Becerilerinin Geliştirilmesi

Güvenlik, muhtemel saldırılardan kaçınmak için duruma bağlı farkındalığınızı geliştirmenize bağlıdır. Olay yerini önceden inceleyin. Duruma bağlı farkındalık, çalıştığınız yere göre değişir: Dışarıda veya içeride, gündüz veya gece. Kendinize sürekli olarak "Sıradışı görünen herhangi bir kişi veya olay var mı?" ve "kimler tehdit oluşturabilir?" diye sorun.

Bir gazeteci işe başlamadan önce çevresine çok dikkat etmeli ve kendisine "çıkış yollarım nelerdir?" gibi sorular sormalıdır. Örnek: 2 Şubat 2011'de CNN muhabiri Hala Gorani Tahrir Meydanı'nda Mısır Eski Devlet Başkanı Mübarek'in devrilmesi çağrısında bulunan ve meydanın dışındaki Mübarek yanlılarına seslenen bir oturma eylemi düzenleyen göstericilerin arasında duruyordu. Hatalı bir şekilde herhangi bir çatışma olmayacağını varsaymıştı. Mübarek yandaşları "Deve Savaşı" olarak bilinen olayda oturma eylemine deve ve silahlarla saldırdı. Bir planı yoktu ve şaşırılmıştı. Yerel haydutlar ona saldırmaya çalıştı ve bir erkek gösterici ona yardım etti.

Yine de yakın tehditten uzak bazı yapı ve ortamların kendilerinin ek bir tehdit veya tehlike oluşturabileceğini unutmayın. Bir gösteriden uzaktaki bir arka sokak ya da bilinmeyen bir kişinin evi gerçek bir sığınak olmayabilir.

Mümkün olduğunda, bir gazetecinin yerel kadınlarla ilişkiler kurması ve yerel veya yabancı görevlerde onları takip etmesi gerekir. ABD merkezli bir gazeteci, "Eğer bir durumun içinde kaldıysam ve başka bir kadın yoksa, bu genellikle güvenliğim konusunda daha uyanık olmam gerektiğine dair büyük bir işarettir," dedi.

Saldırıların bireylerden, gruplardan veya çetelerden çoğu kez uyarı yapılmadan gelebileceğini göz önünde bulundurarak, kendinizi nasıl gizleyeceğinizi, savunacağınızı veya koruyacağınızı düşünün. Bu karmaşık bir eylem olmak zorunda değil. Örneğin, bir grup erkek çok fazla ilgi gösteriyorsa veya düşmanca görünüyorsa, hareket etmenin, kendinizi karma bir grup içine sokmanın zamanı gelmiştir.

Ayrıca, Güney Afrika merkezli bir muhabir "**İçgüdülerinize güvenin - neredeyse her zaman doğru çıkar.** Tehlikeli bir toprak yol, sokakta arkanızdaki adam, ücretsiz Wi-Fi bağlantısı - eğer iyi bir fikir değilmiş gibi geliyorsa, gerçekten de nadiren iyi bir fikirdir," diyor.

Bir gazeteci, potansiyel tehditleri azaltmak için çevresinin durumunu değerlendiremeyecek kadar habere eğilmeye baş-

ladığında, sorunlar tırmanmaya başlayabilir. Tüm duyularınızı kullanın, uyanık olun ve tehlike belirtileri bir saldırıya dönüşmeden önce onları tespit etmeyi öğrenin.

Acil Durum İletişim Planı

Haberini yaptığı oturma eyleminin yakınındaki bir ara sokakta gerçekleşen saldırıdan kurtulan Tunuslu bir kadın foto muhabir **“Kimse nerede olduğunu bilmediği zaman tehlikedesin demektir. Bu kural hayatımı kurtardı”** diyor. Kendisini gösterinin lideriyle tanıştırmaya söz veren bir kişiyi takip etmeden önce meslektaşıyla temasa geçiyor. Meslektaşları onun kaybolduğunu fark edip onu ve ekipmanı kurtarmak için zamanında geliyor.

Çatışma veya düşman bölgelerinde çalışırken bir acil durum iletişim planı gereklidir ve özellikle büyük kalabalıkların kapsama alanında güvenlik için önemlidir.

İşte planınız için bazı ipuçları

- İş arkadaşınız, arkadaşınız veya aile üyeniz olarak güvendiğiniz biriyle denetim protokolü geliştirin. Seyahat ederken, denetim için belirlenmiş bir zaman çizelgeniz olsun. İletişim kuramazsanız, açık bir acil durum planı etkinleştirmeye hazır olun. Yalnız seyahat ediyorsanız, her zaman birine nereye gittiğinizi, oraya nasıl gitmeyi planladığınızı ve ne zaman geri döneceğinizi söyleyin. Biriyle buluşuyorsanız, güvendiğiniz birine bir isim ve numara bırakın.
- Düşman ortamlarda bulunan gazeteciler mümkün olduğunca ekipler hâlinde çalışmalıdır. Habere başlamadan önce, kiminle ekip oluşturacaklarını ve güvenlik için nereye gideceklerini tartışmalıdırlar. Çıkış yolları her zaman planlanmalıdır.
- Araç sürücüleri, fixer’lar ve diğer ekip üyelerinin incelenmesi gerekir. Parolalar veya güvenlik protokolleri oluş-

turmak, örneğin havalimanında karşılanacağınız zaman, bir sürücü veya fixer'la ilk temas için iyi bir önlemdir.

- Önemli kişileri not edin (telefonların veya bilgisayarların çalınması/hasar görmesi durumunda) ve bunları birden fazla yerde saklayın, bir kopyasını ilgili kişiye verin.
- Yine de kadın gazeteciler, iletişim bilgilerini, planlarını ve konaklama bilgilerini çok iyi tanımadığınız kişilerle paylaşma konusunda ekstra dikkatli olmalıdır.
- Bir gazeteci, kimsenin çalmak istemeyeceği basit bir telefon taşımayı ve hızlı aramada acil durum numaralarının önceden programlanmasını dikkate almalıdır.
- Sosyal medya, arkadaşlarınızın hareketlerinizi bilmesini sağlamada faydalı olsa da, herhangi bir çevrimiçi profilin sizin veya çevrenizdeki kişilerin güvenliğini tehlikeye atmadığından emin olun.
- İş yerinizde yalnızken bir ziyaretçiyle görüşmeyi asla kabul etmeyin. Eğer bu durum gerçekleşirse, yalnız olduğunuzu belli etmeyin. Ziyaretçiniz geldikten sonra bir telefon görüşmesi yapın ve birisine, ziyaretçiniz Bay X gittikten sonra belirli bir zamanda geri döneceğinizi söyleyin. Bu hem bir bilgilendirme çağrısı hem de caydırıcılık vazifesi görür. Ayrıca, belirli zamanlarda sizi araması için birini de bulabilirsiniz.
- Büyük bir işyerinde bile, kendinizi sizi arayanlarla sessiz bir alanda yalnızken karşı karşıya bulabilirsiniz. Daima nerede olduğunuzu ve kiminle görüştüğünüzü başka birinin bildiğinden emin olun. İlk kez gelen ziyaretçilerle resepsiyon gibi halka açık bir yerde buluşun ve bir arkadaşınıza konuşmayı nerede yapacağınızı söyleyin. İlk kez görüşeceğiniz bir kişi ile kendinizi güvende hissetmeyecekseniz, yanınızda bir meslektaşınız olmasını sağlayın.

Öyleyse... güvenliği artıran bir profil oluşturmak için medya görevinizin bulunduğu kültürü ve ortamı dikkatlice inceleyin. Düşmanca bir ortamda gizli görev yapıyorsanız... çok dikkatli olun... ve görev sırasında sosyal medyayla ilgilenmeyin. Ekibinizi dikkatli seçin. İletişim planınızın olması ve ekiple birlikte gözden geçirilmesi gerekmektedir.. Herhangi bir nedenle bağlantının kesilmesi durumunda alternatif acil durum iletişim planının hazır bulundurulması gerekir. Ofiste veya sahada yabancılarla yalnız kalmamaya dikkat edin.

3. Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet ve Taciz

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, genel olarak kadınlara ve nerede olduğu fark etmeksizin kadın gazetecilere yönelik en yaygın tehditlerden biridir. Mart 2017’de bir UNESCO eğitim oturumu sırasında bir grup Sudanlı kadın gazeteciden bir liste hazırlamalarını istedim. Biri toplumdaki kadınlara yönelik, diğeri ise kadın gazetecilere yönelik şiddet türleri olmak üzere iki liste yaptılar.

Onlara göre kadına yönelik şiddet aile içi şiddet, evde veya işte toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, sözlü şiddet, fiziksel şiddet, hareket kısıtlılığı, sünnet, erken evlilik, eğitimle ilgili veya sosyal hakların reddi, adil olmayan gelenekler ve kültür, tehditler, toplu taşımada sözlü ve fiziksel tacizler vb.yi içerir.

Kadın gazetecilere yönelik şiddet tacizle birlikte bir de şunları içerir: Genel olarak medya işlerinin sınırlandırılması, medya kurumlarında kadınlara yönelik fırsatların kısıtlanması; kadınların mahremiyet ihtiyaçlarını veya birden fazla olan toplumsal sorumluluğunu dikkate almayan medya işverenleri; kadın gazetecilerin kaynaklar tarafından taciz edilmesi. Muhabirlere hakaret de bir başka şiddet türü olarak sıralanmıştır.

Pakistan, Nijerya, Somali, Irak, Hindistan, Endonezya ve Suudi Arabistan’daki diğer eğitim derslerinde kadın gazeteciler tarafından benzer listeler hazırlandı.

Toplumsal cinsiyet temelli taciz dünya genelinde tacizcilerin ve taciz aracının ölçeğine göre değişir. Ancak ne zaman kadın gazetecilerin karşı karşıya olduğu tehditlerle ilgili tartışmalar başlatsak ya da bu tartışmalara katılsak bu konu gündeme geliyor. Bunun çevrimiçi zorbalıktan başlayıp tecavüz tehditlerine kadar vardığını söylemek yanıltıcıdır, çünkü birçok ülkede gazetecilere yönelik itibar suikastı, kadın gazetecilerin zihinsel çöküntüler yaşamasına veya kendi kendilerine zarar veren dürtülere yol açabilecek kadar ciddi bir toplumsal tepkiye yol açabilmektedir.

Örnek: IŞİD kontrolü döneminde Rakka bölgesindeki yaşa-

mı çantasındaki kamerayla kaydeden Suriye yurttaşı bir gazeteci, itibarını kaybetmekten son derece endişeliydi: "Korktuğum şey IŞİD'in beni tutuklayıp infaz etmesi değildi; ama beni başka yanlış suçlamalarla itham edebilirlerdi. IŞİD'in, örneğin zina gibi işlemediğim çirkin bir suçun cezası olarak taşlanmak üzere bir meydanda beni idam ettiği kötü bir rüya gördüm; mesela birini infaz ettiklerinde herkesi infazı izlemeye çağırıyorlar, burada kadın sadece hayatını kaybetmekle kalmıyor itibarını da kaybediyor; infazları haber yapmadım ama bir keresinde bir kadının taşlandığını gördüm. Adeta yıkıldım; masum olduğuna emindim; o kadın ben olabilirdim."*

Diğer bölgelerden eğitim görmeye gelen pek çok kişi, halkın kişisel ahlaklarını karalayan ciddi saldırılarından sonra intiharı düşündüklerini söyledi.

Eğitimlerimizde cinsel tacizden her zaman bir tehdit olarak bahsedilir. Kaynaklar ve hatta iş arkadaşları tacizciler olabilir. Kamusal alanlardaki toplumsal cinsiyet temelli şiddet, çatışmaların veya geleneksel kültürlerin bulunduğu ülkelerle sınırlı değildir; Avrupa ve Amerika gibi istikrarlı ülkelerde de yaygındır.

Cinsel taciz nedir?

Avustralya İnsan Hakları komisyonuna göre, cinsel taciz, bir kişinin incinmiş, aşağılanmış ve/veya sindirilmiş hissetmesine neden olan ve içinde bulunulan koşullar altında bu tepkinin makul olduğu durumlardaki istenmeyen cinsel davranıştır. Şunları içerebilir:

- istenmeyen dokunma, sarılma veya öpme
- gözlerini dikme ya da yan bakma
- müstehcen yorumlar veya şakalar
- müstehcen resimler, ekran koruyucular veya posterler

* Dortmund Üniversitesi'nde IŞİD üzerine yürüttüğüm doktora tezimin bir parçası olarak Suriye yurttaşı bir gazeteciyle röportaj.

- istenmeyen randevu davetleri veya seks talepleri
- bir çalışanın özel hayatı veya bedeni hakkında müdahaleci sorular
- kasıtlı olarak birine srtnmek gibi gereksiz yakınlık
- cinsel içerikli hakaretler veya sataşmalar
- müstehcen e-postalar veya SMS mesajları
- cinsel içerikli internet sitelerine erişen iş arkadaşları
- fiziksel saldırı, uygunsuz teşhir, cinsel saldırı, takip veya müstehcen iletişim gibi ceza hukuku kapsamında da suç teşkil edecek davranışlar.

Kabul edilmiş, iki taraflı ve rızaya dayalı veya karşılık verilmiş olan cinsel etkileşim, flört, çekim veya arkadaşlıklar cinsel taciz değildir. Cinsel taciz, yasal olarak tanınan bir cinsiyet ayırıcılığı biçimidir ve Avustralya'da ve dünyanın birçok ülkesinde iş yerlerinde yasa dışıdır.

Ofis Dışında ve İçinde

Etik Gazetecilik Ağı (EJN) CEO'su ve eski INSI Direktörü Hannah Storm, "Medyanın güvenliği hakkında konuştuğumuzda, genellikle savaş bölgelerinde, sivil kargaşalar ve çevresel felaketler sırasında güvende olmak üzerinden düşünüyoruz, peki ofisi ne sıklıkla düşmanca bir ortam olarak görüyoruz?" diyor.

IWMF/INSI'nin haber medyasında kadınlara yönelik şiddet ve tacize ilişkin yaptığı küresel araştırmaya göre, kadın gazetecilerin üçte ikisi meslekleriyle ilgili olarak yıldırma, tehdit veya istismara maruz kalıyor. Bu tehditlerin ve diğer şiddet olaylarının çoğu işyerinde meydana geliyor ve erkek iş arkadaşları tarafından işleniyor. "...meslektaşları tarafından hedef alınıyorlar ve birçok insan tarafından kandırıldıkları için gvenbilmeleri gerekiyor, karşılaştıkları şiddet ve taciz geniş çapta raporlanmıyor ve bu nedenle cezasız kalıyor." Gender at

Work (Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet) ve Hindistan Medya Kadın Ağı tarafından yürütülen bir anketin yakın tarihli bir raporu, işyerinde taciz vakalarının birçoğunun bildirilmediğini doğrulamaktadır.*

Kadın gazetecilerin taciz edilmesi hem bir toplumsal cinsiyet hem de bir medya yönetimi meselesidir. IAWRT'nin 2019 tarihli *Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları El Kitabı*, Kenya, Uganda, Hindistan, Filipinler, Güney Afrika, Tanzanya ve Nepal'den gelen deneyimleri kullanarak işyerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeye yönelik en iyi uygulamaları sergiliyor. Ayrıca, kadınların toplumsal cinsiyet açısından adil bir şekilde tasvir edilmesine yönelik stratejilere de değiniyor. El kitabına iawrt.org** adresinden erişebilirsiniz.

Ofis içinde taciz

"Konuşmanın ortasında muhabirin dikkati yüzünden ayrılıp göğsüne doğru kayınca 'Gözlerim burada,' diye çıkışıyor. Muhabir kıkırdıyor; o da bunu miyop erkek zihniyetinin başka bir göstergesi olarak görüp çok takılmıyor." Pakistanlı gazeteci Atika Rehman, ofis içinde toplumsal cinsiyet temelli tacizle ilgili raporunda bir meslektaşından böyle bir alıntı yapıyor.***

İş yerinde kadınların korunması amacıyla yürürlükte olan kanunların uygulanması ile kariyerlerini sürdürmek ve başarılı olmak için yarışan kadın gazetecilerin yaşadığı gerçeklik arasında büyük bir uçurum var. Cinsel tacizi ele almak açık bir biçimde yönetiminizin görevi olduğu hâlde, medya kurumlarında cinsel tacizi kabul edilemez kılan bir kültür oluşturmak genellikle kadınlara bırakılır.

* Güvenli İş Yerleri Yaratmak. Hindistan'daki Medya Evlerinde Cinsel Tacizin Önlenmesi ve Düzeltilmesi. http://nwmindia.org/images/GAW_CREATING_SAFE_WORKPLACES_compressed_corrected.pdf

** Gober, Greta, Handbook on working towards Gender Equality in the Media https://www.iawrt.org/sites/default/files/field/pdf/2019/12/GMP%20Handbook_Gober_2nd.edition_0.pdf

*** Atika Rehman, Women in journalism: Harassed at work <https://www.pakistangendernews.org/women-in-journalism-harassed-at-work/>

Bazen resmi şikâyetle bulunmak, yasalara göre hakkınız olsa bile, kariyeriniz için verimsiz olabilir. Ancak takip ediliyorsanız veya yaşamınız için endişeleniyorsanız ve işvereniniz tehdidi ortadan kaldırmak için harekete geçmiyorsa, yetkililere gidin. Konuştuğunuz görevlilerin isimlerini yazın, tanık alın ve polis tutanağının bir kopyasını isteyin.

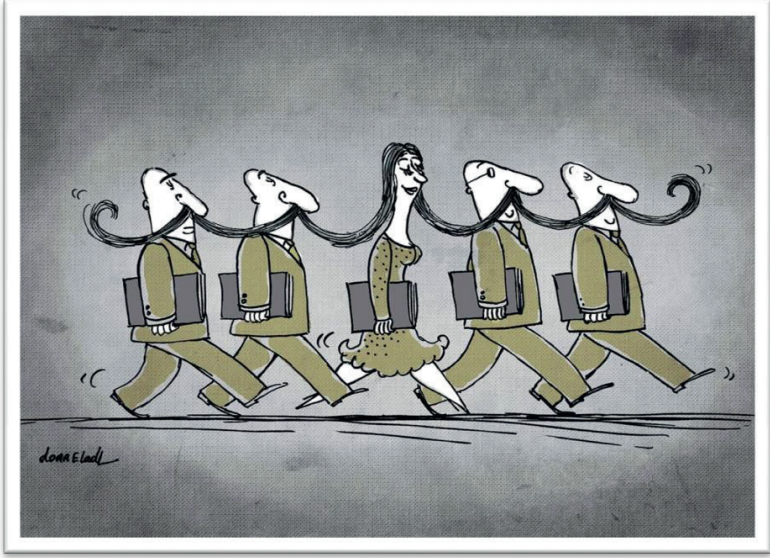
Ofis içinde cinsel tacizle başa çıkmanın çeşitli yollarını burada listeledim. Liste Amerikalı gazeteci Sherry Ricchiardi* ve diğer kadın muhabirlerin tavsiyelerini içeriyor:

- Profesyonelce giyinin ve bir gazeteci olarak görevinizi güvenle ve gururla yerine getirin.
- Destek personeli, iş arkadaşları veya kaynaklardan gelen uygunsuz dokunuş veya yorumlara müsamaha göstermeyeceğinizi açıkça belirtin.
- Müstehcen yorumların, kaba şakaların ve uygunsuz dokunuşların sizin için rahatsız edici olduğunu açıkça belirtin.
- Suçlu tarafa, sakın ama kararlı bir şekilde profesyonel bir kadın çalışan olduğunuzu ve haber odasında erkeklerin gördüğü saygıyı aynı şekilde talep ettiğinizi hatırlatın.
- Bazen istismar eden kişiye “Anneniz, kız kardeşiniz ya da eşinizle bu şekilde konuşur muydunuz? Birinin onlara bana davrandığınız gibi davranmasını ister miydiniz?” diye sormakta fayda var.
- Bir kaynak sizi taciz ederse, geri adım atmasını veya geri çekilmesini sağlamak için sosyal zekânızı (karmaşık sosyal ilişkilerde etkili bir şekilde gezinme ve müzakere etme yeteneğinizi)** kullanın. Ona yaşadığınız tacizin kabul edilemez olduğunu söyleyin.

* Sherry Ricchiardi, <https://ijnet.org/en/blog/advice-female-journalists-facing-harassment-job> International Journalists Network

** Ross Honeywill, sosyal zekâyı öz ve sosyal farkındalığın, gelişmiş sosyal inançların ve tutumların toplu bir ölçüsü olarak tanımlıyor. <https://socialintelligencelab.com/>

- Bir meslektaşınızın davranışı işinizi ve sağlığını engelliyorsa, ondan bunu durdurmasını isteyin veya onu bildirin. Güvendiğiniz biriyle konuyu konuşun. Konuşacağınız kişi bir meslektaşınızdan patronunuza veya sendikanıza kadar değişkenlik gösterebilir.
- Amirinizin disiplin cezası veya yasal işlem başlatması ihtimalini göz ardı etmeyin. Size söylenenlerin veya yapılanların yazılı bir kaydını tutun. Saati, tarihi, yeri ve verdiği nez karşılığı kaydedin. Tanıkların isimlerini ekleyin.
- Yönetime rapor verirken, size karşı tutum ve davranışlarını gözlemlemek için bir tanığınız olsun. Bu, özellikle bir üstünüz tarafından yapılan cinsel tacizi bildiriyorsanız önemlidir.
- Eğer cinsel taciz patronunuz tarafından yapıldıysa ve bu giderek büyüyen bir sorunsa, ondan uzak durun ve bunun kabul edilemez olduğunu söyleyin. Basında daha yüksek bir yetkiniz varsa onu şikâyet edin ve koruma isteyin. Bağlı bulunduğunuz gazetecilik örgütünü sürece dahil edin.
- STK'ler veya kadın örgütleri aracılığıyla yasal başvuru ve destek ağlarına göz atın. Bu, her zaman kolay olmaz. Mısırlı gazeteciler sendikasının başkan yardımcısıyken kadın gazetecilerden şikâyetler almıştım. Bazı durumlarda, kadınlar intikam alınmasından veya muhafazakâr bir toplumda ahlaksız damgasından korkarak şikâyetlerini geri çektiler. Bir vakada, cesur bir kadın gazetecinin, tacizcinin -yönetici- adı verilip utandırılana kadar mücadeleye devam ettiğini hatırlıyorum. Bu süreçte sendikanın gazeteciye verdiği destek nedeniyle yönetici beni de tehdit etmişti.
- Şirket yönetimini, meslektaşların desteği ve suçlular için cezalar dahil olmak üzere, cinsel tacizin bildirimini için bir sistem oluşturmaya teşvik edin.

Sahada tacizcilerle nasıl başa çıkılır?

İlk olarak, riski minimuma indirin. Columbia Gazetecilik Okulu'nda kıdemli bir yabancı muhabir ve eğitimci olan Judith Matloff'un bu alanda cinsel saldırganlık riskini en aza indirmeyi amaçlayan bir kontrol listesi şu maddeleri içeriyor:*

- Genel olarak, riski artıran durumlardan kaçınmaya çalışın. Bunlar arasında güvenilir bir refakatçi olmadan uzak bölgelerde kalma; resmi yetkisi olmayan taksilere veya birden fazla yabancıyla taksiye binmek; yabancılarla yalnız kalacağınız asansörleri veya koridorları kullanmak; ortamdaki emin olmadıkça tek başına dışarıda yemek ve erkek kaynaklar veya destek personeli ile yalnız başına uzun süreler geçirmek bulunur.

* Judith Matloff, Kadın Muhabirler için Güvenlik İpuçları - İşleyen cinsel saldırı riski nasıl en aza indirilir http://archives.cjr.org/campaign_desk/safety_tips_for_female_corresp.php
Ayrıca cinsel saldırganlıkla ilgili CPJ güvenlik kılavuzu ekine bakın. <https://cpj.org/reports/2011/06/security-guide-addendum-sexual-aggression.php>

- Özellikle çatışma bölgelerinde, kadın gazeteciler kendilerini meslektaşları veya kaynaklarıyla yakın bir ortamda yaşarken, sınırlı otel odaları, araçlar veya çadırları paylaşırken ve nahoş gelişmelerin sonunda bulabilirler. Kadın gazeteciler, rahatsız edilmenin işin bir parçası olduğunu düşünebilirler. Böyle olmasına gerek yok.
- Haber odası editörlerinizle düzenli iletişim hâlinde olun; Kendiniz ve destek personeli için iletişim bilgilerini derlemek ve yaymak, muhtelif güvenlik nedenlerine istinaden her zaman iyi bir uygulamadır. Profesyonel bağlantılarınız ve yerel acil durum bağlantılarınız dahil olmak üzere güvenlik numaralarının bulunduğu bir cep telefonu taşıyın.
- Herhangi bir kişisel bilgi verirken dikkatli olun.

Medya çalışanı kadınların şiddet ve tacizcilerle ilgili kolektif deneyimlerine dayalı ipuçları:

- Bir öz savunma sporu öğrenin. Bu, birçok gazetecinin bir numaralı tavsiyesi olmuştur. Bazen size yardım edecek ya da müdahale etmeye istekli kimse olmayabilir. Dövüş sanatı eğitmeniniz, şiddet içeren tehditler karşısında geri çekilmenin ilk seçenek olduğunu söyleyecektir, ancak kendinizi güçlü hissetmek davranışlarınıza yansiyacaktır.
- Silah taşımak suçtur, ancak saç spreyi ve sprey deodorant gibi bazı gündelik eşyalar silah olarak kullanılabilir ve bir saldırganı caydırabilir.
- Gazeteciler ellerinde veya çantalarının erişilebilir bir bölümünde bir düdük veya cinsel saldırı alarmı taşımayı göz önünde bulundurmalıdır. Uçuş söz konusuysa, havayolunda taşınıp taşınamayacağını önceden kontrol etmelidirler.
- Topluluğun cinsel tacizcilere ne yapacağını bilin. Bazı du-

rumlarda, "tacizci" yerine "hırsız" demek daha iyidir. Mısırlı stajyerlerimden biri bunu yaptı ve faydalı buldu.

- Yalnızsanız ve taciz ediliyorsanız, "Kocamın veya meslektaşımın gelmesini bekliyorum" gibi bir göstermelik hikâye kullanın ve mümkünse, yabancı olsalar dahi karma cinsiyetli bir gruba katılmayı tercih edin. Şahsen, Paris'in Concord bölgesinde ırkçı bir adam tarafından taciz edildim. Bir Fransız aileye onlara bir süreliğine katılıp katılamayacağımı sordum. Yalnız olmadığımı anlayınca gitti.
- Çevrenizdeki insanlardan destek isteyin ve tacizi kabullenmediğinizi gösterin.
- Özellikle yakınlarda kadınlar varsa yardım isteyin ve bağırın. Eğer doğrudan yardım edemezlerse, onlardan yardım edecek birilerini bulmalarını isteyin.
- Saldırganla yalnızsanız ve fiziksel olarak daha güçlüyse, onunla konuşmaya başlayın. Anne olmak veya hamile olmak gibi duygusal nedenleri kullanmak bazı cinsel saldırıların durdurulabilir; bazıları da HIV veya regl olduğunuzu iddia ederseniz durdurulabilir.
- Birkaç cinsel saldırgan varsa, bunlardan birinden yardım almaya çalışın. Bazı durumlarda, böyle bir kişi sizi koruyabilir. Bu yöntem, bir grup Tahrir Meydanı'nda bir kadın meslektaşına saldırdığında başarılı olmuştur.

Haber kaynakları tarafından taciz

Haber kaynaklarıyla ilişkiler her zaman profesyonel olmayabilir. Ancak bazı kaynaklar sınırı aşmaya çalışabilir. Kaynağın kadın gazetecinin cinsel taciz olarak değerlendirdiği bir şey söylediği veya yaptığı durumlarda izlenecek stratejiler farklılık gösterir.

Güney Afrika'dan bir gazeteci ve Norveç'ten başka bir gazeteci bana anlamamış gibi davrandıklarını ve sonra görüşme-

yi sona erdirip, oradan ayrılmaya çalıştıklarını söylemişti. Bir başka Amerikalı gazeteci de gülerek her şeyi şakaya alıp profesyonelce işine devam ettiğini belirtmişti. Üçüncü gazeteci beden dilini sınırlar oluşturmak, diğer eliyle dirseğini tutarken tokalaşarak bir erkek kaynağın onu öpmesini engellemek, onu tutmak ya da uzaklaştırmak için kullandığını ifade etmişti. Başka bir İtalyan stajyer, tacizi durdurmak için kaynakla yüzleşmiş. Daha sonra onu yetkililere bildirmiş.

Bu tür olaylardan kaçınmak için, durum üzerinde kontrol sahibi olmak daha iyidir. 2. Bölüm’de bahsedildiği gibi, kaynakla karşılaştığınız yer burada bir anahtar olabilir.

- Biriyle kendi evinde buluşmamak her zaman daha güvenlidir. Tek yol buysa, bir meslektaşınızla gidin. Bir iletişim planı kullanın. Şüpheleriniz varsa ve bir iş arkadaşınız müsait değilse, içgüdülerinize güvenin ve bir telefon görüşmesi talep edin veya iptal edin.
- Yalnızken bir kaynakla görüşmeyi asla kabul etmeyin. Eğer bu olursa, durumun böyle olduğunu, yalnız olduğunuzu açık etmeyin; 2. Bölüm’de açıklandığı gibi hem bilgilendirme araması hem de caydırıcılık işlevi gören bir telefon görüşmesi yapın.
- Ayrıca belirli zamanlarda sizi araması için birini de bulabilirsiniz.

Çevrimiçi Taciz

Dunja Mijatović, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Delegatesi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı’nın (AGİT) eski medya özgürlüğü temsilcisidir. Bu medya uzmanı, seks partneri bulma sitesinde telefon numarası paylaşılan bir kadın gazetecinin deneyimini anımsıyor. Kendisi ve ailesi hakkında yalanlar içeren isimsiz makaleler de internette yayınlanmış. E-postası ve diğer hesapları saldırıya uğramış ve Skype’den ölüm tehditleri almış. Mijatović, bu tür saldırıların “gazeteciler ve aile-

leri için ciddi psikolojik travmaya neden olduğuna” inanıyor. “Birçok kadın gazeteci, ele almayı seçtikleri konuları yeniden değerlendirebilir. Bu tür saldırılar, bu şekilde özgür medya ve bir bütün olarak toplum için bir tehdit oluşturuyor.”**

Birçok ülkede kadın gazetecilere verdiği eğitimler sırasında, çevrimiçi tacizin en çok rapor edilen saldırı ve ihlal kaynaklarından biri hâline geldiğini fark ettim. Kadınlar, özellikle gazeteciler korunmuyor. Güney Afrika’da 2016’daki bölgesel bir konferansta IAWRT, çevrimiçi taciz konusunu tartıştı. Orada sunulan vakalar, daha muhafazakâr bazı kültürlerde tacize uğrayan bir kadının karalanması ve ardından toplum tarafından damgalanmasının ve saldırıları kışkırtmak için nefret söyleminin kullanılmasının fiziksel güvenlik üzerinde dramatik bir etkisi olabileceğini gösteriyordu. Bu konu Filipinler’deki 2017 Bienali’nde birçok delege tarafından gündeme getirilmişti ve organize siyasi trolleme, genellikle de toplumsal cinsiyet temelli saldırılar büyük bir sorundu. 2018’de Afgan delegesi Najiba Ayoubi, çevrimiçi taciz oranının yüzde 80’e kadar çıktığını bildirdi.

Bu ciddi tehdit, 2019 yılında kadın gazetecilere yönelik çevrimiçi şiddete karşı alınacak etkili önlemler konusunda küresel bir çalışma başlatan UNESCO tarafından tanındı. IAWRT yönetim kurulu üyesi ve Stockholm Üniversitesi’nde araştırmacı olan Dr. Greta Gober ve Avustralyalı bir üye olan, Sydney Üniversitesi’nden Doçent Fiona Martin, 2021’de yayımlanacak olan bu proje üzerinde çalışıyor.

Çevrimiçi taciz toplumsal cinsiyet temellidir; 2014’te Birleşik Krallık’taki düşünce kuruluşu Demos tarafından yürütülen bir araştırma, Twitter’da kadın gazetecilerin erkek gazetecilere göre yaklaşık üç kat daha fazla tacize uğradığını tespit etmiştir.**

* <https://www.indexoncensorship.org/2015/08/dunja-mijatovic-online-threats-of-killing-rape-and-violence-everyday-reality-for-too-many-female-journalists/>

** Twitter’da Mizojini

https://www.demos.co.uk/files/MISOGYNY_ON_TWITTER.pdf

IWMF ve Küresel Editörler Ağı gibi uluslararası kuruluşlar, çevrimiçi tacize karşı kampanyalar başlattı. Bir Twitter kampanyasında, yüksek profilli kadınlar misilleme yaptı ve gündelik yaşamlarındaki cinsel taciz deneyimlerini paylaştı. Avustralyalı kadın gazeteciler ve Clementine Ford gibi blog yazarları çevrimiçi olarak maruz kaldıkları cinsel istismarı kamuoyuna açıklayarak tacizcilerin özür dilemesine veya tacizcilere kovuşturma açılmasına yol açtı. Çevrimiçi saldırganları ifşa eden ve bunlarla yüzleşen kadınlarla ilgili bir başka tartışma, 2013 yılında İsveç'te yayınlanan *Men Who Hate Women Online* (Çevrimiçinde Kadınlardan Nefret Eden Erkekler) adlı belgeselin ardından gerçekleşti.

Sidsel Wold, ödüllü bir Norveçli gazetecidir. Uğradığı çevrimiçi tacizin büyük kısmı, Orta Doğu'daki olayları, özellikle İsrail-Filistin çatışmasını ele almasından kaynaklanıyor. Ancak, erkek meslektaşları aynı düzeyde veya aynı türde bir tacize uğramıyor. 2015'te Oslo'daki *Toplumsal Cinsiyet, Savaş ve Çatışma* adlı bir konferans sırasında bir kuram geliştiriyor: "Kadınlara saldırmak kolaydır çünkü onlar adeta zayıf bir hedeftir, özellikle de saldırganlar ekranın arkasında otururlarsa."

Natasha Tynes, Twitter'da İŞİD destekçilerinden gelen çevrimiçi taciz ve tehditlerle ilgili deneyimlerini yazdı. *Huffington Post*'ta yayınlanan bir blog yazısında, "Bazen çocuklarımın resimlerini yayınlarsın ya da seyahat ettiğim yerlerden bahsedirim. Artık yapmıyorum! Dışarıda korkunç bir dünya var.

Ayrıca Twitter'da coğrafi konum seçeneğimi kapattığımdan emin oluyorum. İŞİD bana korku salmayı başardı mı? Cevap kesin bir evet."*

Daytona Beach News Journal'ın ilk kadın Afro-Amerikalı köşe yazarı olan Michelle Ferrier, işini bırakıp eyaletten ayrılmak zorunda kaldı, ancak çevrimiçi taciz deneyimini olumlu

* Natasha Tynes, The Scary World that is Arabic Twitter (Arap Twitter'ı Korkunç bir Dünya,). http://www.huffingtonpost.com/natasha-tynes/the-scary-world-that-is-arabic-twitter_b_6713570.html

bir Şeye dönüŐtürdü. Diğer kadın gazeteciler ve teknoloji uzmanlarıyla birlikte, dijital medyada evrimii taciz yaşayan kadınların, troln yerini tespit etmek amacıyla rahatsız edici bir mesajın URL'sini yazmalarına olanak tanıyan bir platform olan Trollbusters'ın (Trol-avcıları) oluŐturulmasına yardımcı oldu. Platform, Ford Foundation/IWMF *Cracking the Code* (Kodu Kırılmak) yazılım yarışmasında en büyük dl aldı. Çevrimiçi tacize uğrayan gazeteciler için tavsiye istendiğinde, Ferrier Şu ipuçlarını veriyor:

- Sizi bedensel zarar vermekle tehdit ediyorsa, polise gidin ve tacizi belgeleyin (rn. tehdit/istismar içeren mesajların ekran görüntülerini saklayın).
- Size hakaret ediyorsa (ama sizi tehdit etmiyorsa) bilgisayardan uzaklaŐın.
- Mesleki itibarınıza saldırırlarsa, sizi destekleyecek ve size profesyonel destek sağlayacak arkadaşlarınız olmasını isteyebilirsiniz.

Belirtildiği üzere, bazı gazeteciler sorunu trolleri ortaya çıkararak ele aldı. Bunun ne kadar başarılı olduğu (ve bunun için gereken zaman ve çaba) hakkında çok az araştırma yapıldı, ancak diğer insanları potansiyel trollere karşı uyarıyor.

Bu tür bir istismarın Norveçli mağdurları, Norveteki Cinsiyet Araştırmaları Bilgi Merkezi Kilden'den Aina Landsverk Hagen'e, yanıt vermenin mağdurun sorumluluğu olmadığını söyledi. *The Courage of Convictions – online harassment and freedom of speech in Norway (Mahkum Ettirme Cesareti – Norveç'te evrimii taciz ve ifade özgürlüğü)* adlı kitabında, Norveçli gazetecilerin ve editörlerin neredeyse yarısının önceki beş yılda zorbalığa maruz kaldığını ortaya koydu.* 25 ile

* Aina Landsverk Hagen, Meningers mot: Netthat og ytringsfrihet i Norge (The Courage of Opinions: Online Harassment and Freedom of Speech in Norway). Cappelen Damm Akademiske 2015. https://www.cappelendam.no/_meningers-mot---netthat-og-ytringsfrihet-i-norge-aina-landsverk-hagen-9788202479763

35 yaşları arasındaki kadın gazeteciler, aynı yaştaki erkek meslektaşlarına göre iki kat daha fazla zorbalığa ve tehdite maruz kalma ihtimaline sahipti.

Hagen, genç kadınların artık bir medya kariyeriyle ilişkilendirilen yüksek düzeyde tacizi deneyimlemenin muhtemel şokuna hazırlıklı olmaları gerektiğine inanıyor. "Zorbalığın ortadan kalkması pek mümkün olmadığı için, çevrimiçi tacizin bazı gazetecileri işlerini düzgün yapamayacak veya önem verdikleri konular hakkında yazamayacak kadar etkilediğini ciddiye almamız gerekir" diyor.*

Hagen şu tavsiyelerde bulunuyor:

- Çevrimiçi tacize maruz kalanları destekleyin. Bu durum mağdurun sorumluluğunda değildir. Medya kurumlarının genel olarak daha fazla sorumluluk alması ve kendi gazetecileri ve serbest çalışanları etrafındaki rutinlerini iyileştirmesi gerekiyor.
- Zorbalığa maruz kaldığınızda bir topluluğun parçası olmak, önemli bir karşı stratejidir: "Konuşacak birinin olması, belki de aynı şeyi yaşamış birinin olması tehditlerin ve zorbalığın etkisini azaltabilir. Topluluk, deneyimleri kelimelere dökmeye ve onları daha az utanç verici bir şeye dönüştürmeye yardımcı olabilir."
- Çevrimiçi tacizciyi adını verip utandırın. Zorbalık mesajları gönderen kişilerin kimliğini ortaya çıkarın ve bunları ifşa edin. Ancak Hagen, zorbaları internet trolleri olarak adlandırarak şeytanlaştırmanın ve yorum bölümlerine lağım olarak atıfta bulunmanın doğru olmadığını altını çiziyor. Bunun toplum olarak ilgilenmemiz gereken bir olgu olduğunu iddia ediyor.
- Yorum bölümlerini denetlemek ve kişilerin anonim olmasını engellemek biraz yardımcı olabilir.

* Beate Sletvold Øistad, Genç kadınlar erkeklere göre iki kat daha fazla siber zorbalığa maruz kalıyor

<http://sciencenordic.com/young-women-twice-exposed-cyber-bullying-men>

Hagen, görüşmecilerinin yaptığı gibi, çeşitli zorbalık biçimlerini ayırt etmeyi öğrenmek gibi yollarla taciz yetkinliğini geliştirmenin daha iyi bir çözüm olacağına inanıyor. Zorbalıklar için "sinirliler", "deliler" ve "tehlikeliler" olarak bir ayırım yapıyorlar. "Sinirliler", yanıt verebileceğiniz ve hatta belki de sözlerinden incinebilecek biri olduğunuzu anlamalarını sağlayabileceğiniz insanlardır. Gazetecilere göre, "delilerden" ve "tehlikelilerden" gelen tacizler görmezden gelinse iyi olur, çünkü verilen bir yanıt genellikle zorbalığı daha da kötüleştirir.

Gazetecilerin tavsiyelerinden sonuç çıkarmak gerekirse:

- Çevrimiçi şiddet, çevrimdışı şiddetin bir uzantısıdır.
- Cinsel çevrimiçi istismarın bütün yönleriyle travmatik olduğunu fark edin.
- Sosyal medya okuryazarlığı eğitimine toplumsal cinsiyet merceğinden bakarak başlayın.
- Hayatınız veya güvenliğiniz tehdit altındaysa polise şikâyet edin.
- Kadınların korunması için yasaların olmadığı yerlerde bu yasaların oluşturulması için, var olan yerlerde ise hassas yaptırımlar için kampanyalar düzenleyin.

2019'da Avustralya'da yayınlanan *Yorumları Okumayın: Medyada Çalışan Kadınlar için Çevrimiçi Güvenliğin Artırılması* başlıklı bir rapor, işverenleri daha fazla sorumluluk almaya çağırıyordu. Medya kuruluşlarının kadın gazetecilere yönelik toplumsal cinsiyet temelli çevrimiçi istismarı bir sağlık ve güvenlik sorunu olarak ele almaya başlaması ve sonrasında kadın gazetecilerin desteklenmesini sağlamak için daha fazla sorumluluk alması gerektiğini savundu.*

* Çevrimiçi Taciz bir İşyeri Sorunu
<https://www.iawrt.org/news/online-harassment-workplace-issue>

Bir silah olarak tecavüz

Genç Hintli bir kadın gazeteci, bir IAWRT eğitim oturumu sırasında bana "Tecavüz edilmekle tehdit edildim" dedi. Kendi bölgesindeki kadınlara yönelik ihlaller ve tacizler hakkındaki hikâyesine devam etmesi hâlinde tecavüze uğramakla tehdit edilmişti.

Kâbusların en kötüsü, tecavüz ve cinsel şiddetin silah olarak kullanılmasıdır. Bazı Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde buna benzer birkaç hikâye duydum. Çatışmalar sırasında, 1990'lar da Ruanda ve Darfur'da olduğu gibi, tecavüzü kurbanın öldürülmesi ve vücudunun sakatlanması izliyordu. Kadın gazetecilerin her zamankinden daha dikkatli olmaları gerekiyordu. Bazıları ülkelerini terk etmek zorunda kaldı.

Iraklı Kürt Ezidi gazeteci Nareen Shammo, IŞİD'in Kuzey Irak'ta Ezidi kız çocukları ve kadınlara yönelik kaçırma, cinsel saldırı ve organize tecavüzleri haber yapması nedeniyle 2015 yılında ülkesini terk etmek zorunda kaldı.

Tecavüz riski ve korkusu, bir kadın gazeteci için sürekli devam eden ve genellikle ifade edilmeyen bir korku olabilir. Savaş ve çatışmalar şiddetlidir ve şiddet her türden saldırgan davranışı besler. Ancak tecavüz ve cinsel saldırılar en istikrarlı toplumlarda da gerçekleşir.

Elbette tecavüz ziyadesiyle gerçek bir tehdittir. Yine de çok az kadın, erkek patronlarıyla, gerçekleşsin ya da gerçekleşmesin, bu konuyu açıkça konuşur. Konuyu gündeme getirmenin kariyerleri olumsuz etkileyebileceği korkusunun yanı sıra, büyük bir utanç duygusu olabilir. Durum görev sırasında gerçekleşirse, bazıları için utanç meselesi olması bir yana, bir gazetecinin asla "haber" olmaması gerekir diyen altın kuralı ihlal etme korkusuyla bir kısmı bunu bildirmez.

Tecavüz tehditleriyle başa çıkmak için ipuçları (INSI tavsiyelerine ve kolektif deneyimlere dayanarak):

- Bir tecavüz düdüğü veya alarmı bulundurmaya göz ardı etmeyin ve bağırın.

- Uzmanlara göre, cinsel saldırı karşısında kişinin hayatını korumak ve muhafaza etmek en önemli hedeftir. Yukarıda bahsedildiği gibi, gazeteciler saldırganlarla savaşmak için öz savunma becerileri öğrenebilir, ancak bazı güvenlik uzmanları bir saldırganla savaşmanın ölümcül şiddet riskini artırabileceğini savunuyor.
- Göz önünde bulundurulması gereken faktörler, saldırganların sayısı, işin içinde silah olup olmadığı ve ortamın kamusal mı yoksa özel mi olduğudur. Bazı uzmanlar, bir saldırgan sizi ilk saldırı mahallinden başka bir yere götürmek isterse karşı koymanızı önerir.
- Cinsel istismar, bir gazeteci bir hükümet tarafından gözetilmesine alındığında veya düzensiz güçler tarafından esir tutulduğunda da meydana gelebilir. Birinin gardiyanlarla veya onları kaçıranlarla bir ilişki geliştirmesi, her türden saldırı riskini azaltabilir, ancak gazeteciler istismarın meydana gelebileceğinin ve çok az seçeneklerinin olabileceğinin farkında olmalıdır. Birinin hayatını korumak birincil hedeftir.

Savunmanız başarısız olursa, kendinizi kollamaya devam edin.

- Saldırıda uğrarsanız, asla suçlu hissetmeyin.
- Olayı kaydedin veya genellikle tacizciler ve tecavüzcüler olan tanıkları eylemleriyle yüzleştirin...
- Cinsel saldırı veya şiddete maruz kalırsanız, mümkün olan en kısa sürede tıbbi yardım alın.
- Duygusal dengenizin bozulabileceğini göz ardı etmeyin, bu nedenle hemen duygusal destek aramayı göz ardı etmeyin.

Travmanın üstesinden gelmek için profesyonel yardım alın ve mümkünse işvereninize size gerekli tüm desteği vermesini sağlayın.

Öyleyse... kendinizi işyerinde tacizden korumak için,... eğer bir iş arkadaşınızsa, tacizciye karşı katı olun ve uygunsuz dokunmalara, sözlere veya şakalara asla müsamaha göstermediğinizi bildirin... Tacizci daha yüksek bir pozisyondaysa, uzak durun... eğer durmazlarsa, amirine ve sendikanıza bildirin. Kendinizi çevrimiçi tacizin duygusal yükünden koruyun... sizi tacizcilerden korumak için yönetim desteği isteyin. Sahada, uzak bir yerde yalnız kalmayın, iş arkadaşlarınıza yakın olun, görevinizden sorumlu editör ile iletişimde kalın... Yabancılarla bilgi vermeyin ve gerekirse yüksek sesle yardım isteyin.

4. Seyahat Güvenliği

Seyahat sadece uzun mesafe anlamına gelmez. Bir yerden yakındaki başka bir yere doğru olabilir.

- Hareketlilik planlaması, her görevin hazırlık aşamasının bir parçasıdır. Bir haber yeni bir ortama seyahat etmeyi gerektiriyorsa, işin nasıl yürütüleceği konusunda bilinçli kararlar vermek için yeri, dili, kültürü ve gelenekleri önceden araştırın.
- Yeri geldiğinde, iletişim planınıza uygun olarak haber kuruluşunuz, meslektaşlarınız veya diğer güvenilir kaynaklar tarafından araştırılıp incelenen kişilerle yerel bağlantılar kurun (2. Bölüm).
- Sahada yerel olarak haber yaparken bile seyahat düzenlemeleriniz ve programlarınızdan emin olun. İletişim bilgilerini güvenilir bir kişiye bırakın ve ilgili izinler, basın kartları ve sigorta dahil olmak üzere uygun belgeleriniz olsun.
- Bir risk değerlendirmesi yapın, mümkün olduğunda uygun eğitim ve donanıma sahip olun ve durum kötüleşirse sorundan kurtulmak üzere bir acil durum planınız olduğundan emin olun.

Dikkate alabileceğiniz sorular şunlardır:

- Basına yaklaşım: Gazetecilere karşı halk nasıl bir yaklaşım gösteriyor?
- Kadınlara halk tarafından nasıl bakılıyor ve nasıl davranılıyor?
- Gazetecilere veya kadınlara yönelik doğrudan tehdit var mı?
- Uyuşturucu kaçakçılığı operasyonları gibi yasa dışı faaliyetler var mı?

- Soygun, telefon gaspı, saldırı, yankesicilik gibi yaygın tehditler var mı?

“Kaçış Çantası”

Safaa Saleh, “Libya’da kaldığım bölge ateş altında kaldı” diyor. Bu yüzden, bir eşya ile çabucak ayrılmak zorunda kalmış. Bu, onun “Kaçış Çantası”dır.

Daima uygun bir kaçış çantası hazırlayın. Sizi kurtarabilir.

Endonezya Eğitimi (2018)

“Kaçış Çantası”, düşmanca veya zorlu yerlerde size en yakın şey olmalıdır. Sırt çantaları, önünüzde veya sırtınızda taşıması kolay olduğu için en iyi tercih olacaktır. Bulduğunuz yer ve güvenlik durumunuz, paketlemeniz gereken ekipman türünü belirlemelidir. Aşağıdaki liste, maske, gözlük veya çelik yelek gibi kişisel koruyucu ekipmanları içermez:

- gerekli evraklar, pasaport, kimlik kartları, ehliyet, geçiş izinleri, diğer izinler ve biletler (Pasaportunuzun ve bel-

gelerinizin birer nüshasını yanınızda bulundurun. Asıllarını daima güvenli bir yerde saklayın.)

- yerli ve yabancı nakit para, kredi kartları
- su ve atıştırmalıklar
- tıbbi ilk yardım çantası, reçeteler ve temel ilaçlar
- hijyen ürünleri, hijyenik havlular veya tamponlar, ıslak mendiller ve tuvalet kağıdı
- cep telefonu, şarj cihazı, taşınabilir şarj aleti, kayıt cihazı ve kulaklık gibi iletişim ekipmanları.
- önemli numaraların ve haritaların yazılı/basılı kopyası. Acil durum irtibat numaraları – basılı kopya (Tehlikeli durumlarda arama yapmak için basit bir telefon, ihtiyacınız olduğunda kullanmak için çantada duracak akıllı telefon)
- pusula/harita/takip cihazı/yedek pilli el feneri
- sıcaklığa bağlı olarak şapka, kazak, hırka/ceket
- Müslüman ülkeleri ziyaret ediyorsanız, her ihtimale karşı başörtüsü/çarşaf
- istenmeyen ilgiyi caydırmak için bir alyans
- dizüstü bilgisayar, kayıt cihazı, kamera gibi gazeteci ekipmanları.

İsteğe bağlı kalemler ve tavsiyeler:

- Kadın Gazeteciler, çantalarının erişilebilir bir bölümünde bir düdük veya tecavüz alarmı taşımayı göz ardı etmemelidir. Uçakla gidiyorsanız, taşınıp taşınamayacağını kontrol edin.
- Saç spreyi ve sprey deodorant gibi bazı maddelerin silah olarak kullanılabileceğini ve saldırganı caydırabileceğini unutmayın. Ancak bunları uçak kabininde taşıyamazsınız.

- Koşullar hijyenik olmayabilir, yanınızda yeterli malzemenin olduğundan emin olun.
- Siyah klipsli mikrofonlar normal boyuttaki mikrofonlardan daha uygundur. Bunları gömleğinize veya çantanıza takın. Normal boyuttaki mikrofonlar, ifşa riskinizi artırır ve insanlar onlarla konuşurken kendilerini rahat hissetmezler.
- Net bir şekilde kaydettiğinizden emin olmak için kulaklık kullanın.

Hareketlilik Seçenekleri

Yasmin Hany, "Taleplerime rağmen taksi şoförü dağlık bölgeye giden tehlikeli, karanlık yolda hızla sürmeye devam etti" dedi. Lübnan'daki çatışmayı haber yapmak için gelmişti, ancak bu olayı en tehlikeli olan olarak hatırlıyor.

Darfur'da kadın gazeteciler, Sudan'daki kasabalar arasındaki bozuk yollarda uzun mesafeler kat etmek zorunda kaldılar ve bu çatışma bölgesinde haber yapmak için hareket ederken ekstra dikkatli olmaları gerekiyordu. İşte ulaşım ve konaklama için bazı ipuçları.

Yürüyerek seyahat ediyorsanız:

- Etrafınızda kimlerin olduğuna dikkat edin.
- Başınız dik ve nereye gittiğinizi biliyormuş gibi güvenle yürüyün.
- Özellikle yetersiz aydınlatılmış alanlarda, sessiz sokaklarda ve ara sokaklarda yalnız yürümekten kaçının.
- Mümkünse, insan gruplarına yakın yürümeye çalışın.
- İnsanlarla buluşmalarınızı iyi aydınlatılmış ve işlek alanlarda ayarlayın.
- Mümkünse el çantası taşımaktan kaçının, ancak gerekirse askılarını vücudunuza geçirin.

- Takip edildiğinizden şüpheleniyorsanız, otel, mağaza vb. işlek bir yer bulmaya çalışın.

Güney Afrika Eğitimi (2017)

Taksi kullanırken:

- Mümkünse gece seyahat etmekten kaçınin.
- Her zaman nerede olduğunuz hakkında birilerini bilgilendirin, ancak bunu asla sosyal medyada paylaşmayın.
- Daha ucuz olsalar bile ruhsatsız taksi kullanmayın.
- Taksimetre yoksa hareket etmeden önce ücrette anlaşın.
- Uber gibi bir hizmet kullanıyorsanız ekstra dikkatli olun. Sürücünün iletişim bilgilerini irtibat kişinize gönderin ve vardığınızda ona bildirin. (iletişim planı)

- Mümkünse, önceden bir taksi veya minibüs için rezervasyon yapın. Sürücünün adını isteyin. Geldiklerinde bunu teyit edin. Numarayı yanınızda taşıyın.
- Halka açık bir yerde taksi ağırılıyorsanız sesinizi yükseltmeyin. Birileri çağırdığınız taksimiş gibi davranabilir.
- Őüpheli yolculara ve sürücüye dikkat edin.
- Güvenli bir sürüş için ısrar edin.
- Taksi Őofrlerinin göz korkutucu davranışlarına müsamaha etmeyin. Herhangi bir rahatsız edici davranışı bildirebilmek için bindiğinizde taksinin plakasını alın.
- Endişeli hissediyorsanız, igdlerinize güvenin ve sürücüden işlek bir yerde durmasını isteyerek taksiden inin.
- Sürücü durmazsa, polisi aramak ve diğer sürücülerden ve yayalardan yardım istemek için cep telefonunuzu kullanın.
- Sürücüye mümkün olduğunca az bilgi verin ve asla kişisel bilgi vermeyin.
- Arabada sizinle birlikte olan kişilerle sohbeti sınırlı tutun. Telefonda konuşmayın.
- Taksi veya kiralık araçla giderken telefonunuza göz atmayın, nereye gtrldğnz gözlemleyin.
- Yalnızsanız, taksinin n koltuğunda oturmamaya çalışın. Arkadaysanız ve sürücü sizi rahatsız ediyorsa, çıkmak için iki kapınız olur - ancak bazı kabinlerin araç hareket hlindeyken otomatik olarak kilitlendiğini unutmayın.
- Sürücünün arkasına oturmayın çünkü koltuğunu geriye kaydırarak sizi engelleyebilir. Sağ arka koltuk (yani sürücünün aprazı) arabadaki en güvenli yerdir.
- Bir Şeyler ters giderse diye bir acil durum planınız olsun.

Kendi aracınızı kullanırken:

- Aracı iyi kullanın. Çoğu vaka trafik kazalarından çıkar.
- Bilmediğiniz bir yere gidiyorsanız, rotayı planlayın; yol tarihi sormanıza gerek kalmaması için elinizin altında bir harita veya navigasyon cihazı bulundurun.
- Yedek araba lastiği ve yeterli yakıt gibi gerekli Őeylerin tümü mevcut olsun. Arabayı nasıl tamir edeceğinizi ğrenin. Bu el kitabını çıkık bir omuzla yazıyorum çünkü lastiği تنها bir yerde değiştirirken düştüm!
- Arabanıza bir bomba yerleştirilmiş olabileceğinden Őüphe leniyorsanız, dikkatlice arayın.
- Olağandışı bir Şeyi tespit edebilmek için aracı her zaman temiz tutun.
- lkeler arasında seyahat ederken birden fazla araba kullanın.
- Acil durumlarda cep telefonunuzun tam şarjlı olduğundan emin olun.
- Çok katlı otoparklarda aracınızı nereye bıraktığınızı not edin.
- Yetersiz aydınlatılmış otoparklardan kaçının.
- Sürüş sırasında bile araba kapılarını kilitli tutun. Sürüş sırasında çantanızı dışarıdan görünmeyecek Şekilde tutun. Birçok hırsız trafik işıklarını kullanarak aniden kapıları açıp kadınların çantalarını alır.

Geceleri toplu taşıma araçlarını kullanma:

- Kadın gazeteciler toplu taşıma araçlarını yalnızca gerekli olduğu zaman geceleri kullanmalıdır.
- Otobüsle seyahat ediyorsanız arka koltuklara oturmaktan kaçının ve mümkünse sürücüye en yakın koltuğa oturun. Duracağınız yer uzak bir bölgedeyse, sizi karşılaması için birini bulun veya daha işlek bir yerde inin ve yolculuğun geri kalanı için bir taksi tutun.

Libyalı gazetecilerin eğitimi (2017)

- Gece geç saatlerde trenle seyahat ediyorsanız, dikkatli olun. Seçtiğiniz vagonun dolu olduğundan emin olun. Geceleri trenlerde ve terkedilmiş istasyonlarda boş vagonlardan kaçınin.
- Cep telefonunuzu gerekmedikçe kullanmayın. Tetikte olun. Bir aramayı yanıtlamanız gerekiyorsa kısa tutun ve detay vermeyin. Bazı insanlar başkalarını gizlice dinleyerek eğlenirler.
- Tanımadığınız kişilerle kendinizle ilgili ayrıntıları tartışmaktan kaçınin.

Çatışma bölgelerindeki oteller:

Savaşlarda kaldığım en tehlikeli oteller Irak ve Libya'daydı. Biri bombalandı, diğeri ise yakındaki bir askeri üssün varlığı nedeniyle hedef alındı. Ancak, çok sakın lüks otellerde bile suçların işlendiğini ve özellikle kadınlar için tehlikeli olduklarını hatırlatmak isterim.

Herhangi bir durum risk oluşturabilir. Bir yabancı muhabirin dediği gibi, "otelinizde kalan güçlü pozisyonlardaki adam-

lar, bir çatışma bölgesindeki sınır muhafızlarından bile daha tehditkâr olabilir.”

Özellikle çatışma bölgelerinde, kadın gazeteciler kendilerini meslektaşları veya kaynaklarıyla çok yakın yerlerde kalırken, dar otel odalarını, araçları veya çadırları paylaşırken bulabilirler. Zorluk çekmenin işin bir parçası olduğunu düşünebilirler. Böyle olması gerekmiyor.

Otelde kalmak için ipuçları:

- Oteller mümkünse önceden bulunmalıdır.
- Otelin yerel kadınların gözündeki itibarını kontrol edin.
- Aynı otelde iş arkadaşlarınız varsa oda numaralarını unutmayın.
- Yalnız seyahat ediyorsanız, güvenliğin erkek iş arkadaşlarınızla seyahat ettiğinizde kalabileceğinizden daha yüksek standartlarda olduğu bir otel seçin.
- 7/24 resepsiyonu olan ve tahliye prosedürlerine sahip bir otel seçin.
- Pencereleri veya balkonları kolayca erişilebilen otel odalarını tutmayın.
- Açığa çıkmaktan veya dikkat çekmekten kaçınin.
- Takip edildiğinizden şüpheleniyorsanız, kalabalık yerlerde kalın ve ıssız koridorlarda yürümekten veya asansöre binmekten kaçınin.
- Dikkatleri üstünüze çekecek giysiler giymeyin.
- Muhafazakâr bir toplumda, bir alyans takabilirsiniz. Bunu ben genellikle savaş bölgelerinde yaparım.
- Sohbet etmeye başlayarak veya yabancılarla göz teması kurarak istenmeyen dikkatleri üstünüze çekmemeye çalışın. Bazen flört olarak yanlış yorumlanabilir.

- Balkon ve kapıların kilitli olduğundan emin olun. Ana kapıdaki zincir kilidi kullanın.
- Resepsiyon sizinle teyit etmedikçe kapıyı yabancılara açmayın.
- “Rahatsız etmeyin” yazısını koymak her zaman daha iyidir. Temizlik için oda servisini siz odadayken arayın.
- Otel odasının kapısını kilitlemek mümkün değilse, bagaj veya mobilyalarla set çekin, ancak gerekirse odadan aceleyle çıkabileceğinizden emin olun.
- Savaş bölgelerinde, davetsiz misafirlerin odaya girmesini önlemek için kapı takozları gibi güvenlik önlemleri kullanın. Birçok kadın gazeteci, otellerde kullanmak için kapı alarmı satın alıyor.
- Gazetecilerin, birinin içeri girmesi durumunda bir planının olması ve yanlarında küçük bir kutu saç spreyi gibi yasal bir meşru müdafaa şekli bulundurmayı göz ardı etmemesi gerekir.
- Odada herhangi bir değerli eşya veya önemli evrak bırakmayın. Siz dışarıdayken her zaman birisinin odanızı arayıp aramadığını kontrol edin. (Nasıl bıraktığınızı not edin veya fotoğrafını çekin.)
- Yangın durumunda alternatif bir kaçış yolu belirlediğinizden emin olun.

Gözetime Karşı Koyma

- Her zaman çevrenizin farkında olun.
- Tüm dikkatinizi kullanmanızı gerektiren türde dijital ekipmanları kullanmayın.
- Muhtemel bir tehdit varsa, yalnız hareket etmeyin.
- Boş veya karanlık sokaklarda yürümeyin.
- Birini tehditten haberdar etmek için bir iletişim planınız olsun.

- Gözetimin amacını belirleyin: Bilgi toplama, taciz, muhtemel saldırı veya kaçırma.
- Gözetimin amacının taciz olduğunu düşünüyorsanız, hiçbir bilgi vermeyin ve karma cinsiyetli bir gruba dahil olmaya çalışın.
- Takip edildiğinizden şüpheleniyorsanız, otel veya dükkân gibi işlek bir yere gidin ve mümkün ve uygunsa şüphelerinizi yetkili birine bildirmeyi göz önünde bulundurun.
- Bir düdük veya tecavüz alarmınız veya spreyniz varsa, elinizin altında bulundurun.

Gözetim altındaysanız

- Gözetim tehdidinin varlığından emin olun.
- Sizi izleyen kişilerin ne tehdit oluşturduğunu, yeteneklerini saptayın ve neleri riske atmaya hazır olduklarını değerlendirin.
- İki seçenekten birine karar verin - onları neyin durduracağını bildiğinizi açığa vurun ya da normal davranın ve acil durum planınızı uygulayın.
- Karşı karşıya gelmekten kaçınin.

Kontrol Noktaları

“Bir Müslüman günde kaç kez namaz kılar?” IŞİD silahlı grubunun bir üyesi 2014’te Suriye’nin kuzeyindeki bir kontrol noktasında bana bu soruyu sordu. Tamamen örtülü olduğum için profilimi başarıyla yönettiğimi düşünüyordum. Ancak Arapça lehçem Mısırlı kimliğimi ortaya çıkaracaktı. Cevap vermek için işaret dili kullandım ama adam beni itti; düştüm ve dizimi incittim. Silahlı gruplar tarafından kontrol edilen bölgeleri haber yapan birçok gazeteci burayı geçmeyi başaramamıştı, bu kontrol noktasından sadece bu yaralanma ile geçebildiğim için şanslıydım. Meslektaşlarım ve arkadaşlarım James Foley ve Kinji Goto, kontrol noktalarında kaçırıldı ve

daha sonra berbat IŞİD YouTube videolarında görüldüğü gibi kafaları kesildi. "IŞİD Kurtlarıyla Dans Etmek... Medya için Savaş Söylemi" kitabının bir bölümünde bu cinayetlerle bağlantılı IŞİD medya stratejilerini incelemiştım.

Kontrol noktaları, ister ordu ister örgütlü olmayan birlikler olsun, milisler tarafından kontrol edilen çatışma bölgelerinde büyük bir tehdit oluşturur. Gazeteci güvenliği eğitiminde, farklı durumlara göre tasarlanmış rol canlandırmalar yapıyoruz. Kontrol noktası için bazı ipuçları şunlar:

- Düşmanca bir ortamdayken önceden planlama yapmak çok önemlidir.
- Profil yönetimi, görevinize uygun giyinmenizi ifade eder.
- Göstermelik hikâye önemlidir. Tekrar etmek gerekirse, bu düzmece hikâye değildir. Bazı alanlarda gazeteci olmak gibi kimliğinizin size sorun çıkarabilecek kısımlarını gizleyebilirsiniz. Eğer yalan söylemeniz gerekiyorsa, verdiğiniz doğru bilgiler içerisinden sadece biri için yalan söyleyin.
- Göstermelik hikâyenizle çelişen belgeleri veya verileri dijital ekipmanınızda taşımayın.
- Bağlam, kültür, din, sosyal normlar ve kadınların toplum içindeki yeri hakkında bilgiler olmazsa olmazdır.
- Bu kontrol noktası IŞİD gibi cihatçı silahlı gruplara aitse, kadınlar akrabası olmayan kişilerle aynı arabada olamaz. Mümkünse kontrol noktasından geçmekten kaçınınız veya bir ilişki durumu içeren bir göstermelik hikâye oluşturun. Nasıl giyindiğiniz son derece önemlidir. Konuşmayın; bırakın erkekler konuşsun. Kültür bu açıdan bir koruma görevi görür.
- Mümkünse, iletişim planınızın parçası olan birine bir kontrol noktasında durdurulduğunuzu bildirin.

* Saady, Abeer. "The battle over discourses... Dancing with the ISIS wolves", "Transitional Othering Global Diversities" içerisinde kitap bölümü, Nordicom, 2019. <https://www.scribd.com/document/435800819/transnational-othering-global-diversities-web-pdf>

- Kontrol noktasını inceleyin. Bu, veri toplama becerilerinize bağlıdır. **Örnek:** Orta Doğu'yu haber yapan Yeni Zelandalı bir savaş muhabiri olan Yasmine Ryan, Libya savaşı sırasında, içinden geçen insanları yakalamak üzere tasarlanmış bazı sahte kontrol noktaları olduğunu söylüyor.
- Yalnız kalmamaya çalışın. Bununla birlikte, arabadaysanız, kimlerin sizinle seyahat ettiğine dikkat edin.
- Kontrol noktasına ışıkları kapattıktan sonra yavaşça yaklaşın.
- Sadece sürücü konuşsun.
- İçerideki ışığı açık ve ellerinizi görünür tutun.
- Ani hareketler yapmayın. Konuşmaları sınırlı tutun.
- Kullanılan dil ve ifadeler dikkatli seçilmelidir.
- Beden dilinizin farkında olun.
- Kontrol noktasından çıktığınızda, iletişim için irtibat kişinize bunu bildirin.

Tatbiki Eğitim (Tunus, 2018)

Öyleyse ... seyahat ederken veya işe giderken dikkat edeceğiniz ilk şey kaçış çantasıdır. "Kaçış çantası" önemli evraklar, döviz, iletişim ekipmanları, gazeteci ekipmanları, hijyenik pedler ve ilk yardım malzemelerini içerir. Kullandığınız her seyahat yönteminin kendine özgü kuralları vardır... yürüyerek... taksitle, Uber veya diğer şirketlerle... toplu taşıma – otobüs – tren... veya kendi arabanızla. Otel seçiminde güvenlik kurallarına uyun... otellerin içinde rezervasyondan çıkışınıza kadar güvenlik prosedürlerini uygulayın.

5. Dijital Güvenlik & Ekipman Güvenliği

Körfez Arap ülkelerinden birinden olan kadın gazeteci Amaný'ye, cep telefonuyla çektiği fotoğraflarla Őantaj yapıldı. Bir dijital uzman, saldırganın Amaný'ye tıklayınca mobil kamerasını kontrol etmesine izin veren bir bağlantı gönderdiğini tespit etti. BaŐka bir Ürdünlü gazetecinin verileri, her zaman gittiği kafede bir garson telefonunu Őarj etmeyi teklif ettiğinde alınmıŐtı. Garson telefonu bir dizüstü bilgisayara bađlamıŐ ve verileri kolayca senkronize etmiŐti. Daha sonra, araŐtırma yaptığı yolsuzluk Őirketinin ona bunu yapması için para ödediğini öğrendi.

Orta Doğu, Afrika ve Asya'daki kadın gazetecilerden duyduğum Őantaj hikâyeleri, kullandıkları çevrimiÇi alanlarla ilgiliydi. Facebook hesaplarından çekilen fotoğraflar, mağdurlar Őantaja yanıt vermeyince alındı, photoshoplandı ve pornografik web sitelerinde yayınlandı. Saldırganlar toplumların muhafazakâr doğasını anlamıŐ ve bunu kurbanlarına karşı kullanmıştı.

Bu el kitabı esas olarak dijital güvenlikle ilgili değildir; ancak, bazı dijital ipuÇları dahil edilmiŐtir. Burada mobil güvenliği Őosyal medya ile iliŐkilendirerek ele alacağız:

- Profilinizin bir kısmı dijital profilinizdir. TaŐıdıđınız ekipman bazen kim olduğunuzu yansıtır. Ayrıca dijital profil, sosyal medya hesaplarınızı (Facebook, Twitter, Instagram vb.) içerir.
- Güvenlik için geri sayım, kamera gibi ekipmanları kullanmaya baŐladıđınızda başlar. Çatışma bölgelerinde veya kalabalık yerlerde ifşa olmanız çok tehlikelidir. Mısırlı bir kadın televizyon muhabiri, Tahrir Meydanı'nda uzun röportajlar yaptığı ve kamerası 40 dakikadan fazla görünür kaldığı için vahŐice taciz edildi.
- Cihazlarınızdaki tüm kameraları ve hoparlörleri daima bir bant ile kapatın; Bilgisayarınız, cep telefonunuz, iPad'iniz ve dizüstü bilgisayarınızdakilerin tümünü kapatın, çünkü bazı programlar arka planda kameraları ve sesi açabilir.

- Çevrimiçi, asla güvenilmeyen bir bağlantıyı açmayın. Pek çok kadın, özellikle gazeteciler, casusluk ve gözetleme programları aracılığıyla şantajla karşı karşıya kalıyor.

Rory Peck Enstitüsü indirilebilecek dijital risk değerlendirme belgeleri sunmaktadır.*

Ekipmanınızı korumak için ne kadar ileri gitmeniz gerektiğine dair bir sınır vardır. Kendi fiziksel güvenliğiniz, dijital ve psikososyal güvenliğinizden de önce gelen ilk önceliğinizdir. 2001 yılında kameramı korumaya çalıştığım ve öfkeli bir göstericiye vermeyi reddettiğim için ciddi şekilde yaralandım. Çenemi kırdı ve 16 yıl acısını çektim. Suriyeli kadın gazeteci Seham, bir hava saldırısı sırasında Suriye'nin kuzeyindeki evinden tahliye edildiğinde dizüstü bilgisayarını ve kamerasını bıraktı. Hepsi tahrip edilmişti ve haberleri iletmek için eski akıllı telefonunu kullanmak zorunda kaldı, ancak daha da önemli önceliklerini fark etmiş ve böylece hayatta kalmıştı.

Mobil güvenlik

Düşmanca bir ortamda telefon taşıdığınızda, bu profilinizin ve ifşa olma riskinizin bir bölümünü oluşturur. Bu durum, kişi listenizi, arama kayıtlarınızı (iletilen, aranan, cevapsız, alınan), günlüğünüzü veya takviminizi, kısa mesaj (SMS) kayıtlarınızı (gönderilen, alınan, kaydedilen), medya tercihlerinizi (radyo istasyonları, haber siteleri), resimlerinizi, videolarınızı, ses dosyalarınızı ve akıllı telefonlarınızdaki sosyal medya hesaplarınızı, oyunlarınızı, sohbetlerinizi vb.yi yanınızda taşıdığınızı gösterir.

Telefonunuz çalınırsa:

- Yetkililere bildirin ve varsa konum bulma işlevini kullanmaya çalışın.
- Yapamazsanız, bağlantılarınıza telefonunuzu kaybettiğinizi bildirin.
- Yeni bir telefon satın alın ve hırsızlık sigortası yaptırmaya çalışın.

* <https://rorypecktrust.org/resources/digital-security/digital-risk-assessment/downloads>

Faydalı güvenlik prosedürleri:

- Düzenli olarak etkinlik geçmişini silerek cihazlarınızın dijital “hijyenini” sağlayın. Gözetlendiğinizden şüpheleniyorsanız, telefonu olabildiğince temiz tutun: Arama kayıtlarını ve SMS klasörlerini silin. Cihazınızı atmanız gerekirse, telefondaki tüm bilgileri silin ve sim kartı çıkarın.
- Şifreli mesajlaşma programları daha iyidir; ancak, hassas metin mesajlarını gönderildikleri veya alındıkları anda silmek, birisinin telefonunuzu açması durumu için daha iyi olacaktır.
- Muhtemel dijital gözetim durumunda konum servislerini kullanmayın. Bazı uygulamaların bunu varsayılan ayarlarla yaptığını unutmayın, bu nedenle bunları kontrol edip devre dışı bırakmalısınız.
- Verilerinizi ve bilgilerinizi her zaman yedekleyin.
- Cep telefonunuzdaki uygulamalar aracılığıyla e-postalarınıza veya sosyal medya hesaplarınıza varsayılan ayarlarla giriş yapmayın. Hırsızlık veya gözetleme durumunda veya cep telefonunuz silahlı gruplar tarafından kontrol ediliyorsa profiliniz tamamen açığa çıkar. Yalnızca hesaplarınızı kaybetmekle kalmaz, aynı zamanda hem sizin hem de bağlantılarınızın güvenliğini tehlikeye atabilirsiniz.
- Eğitimlerde gazetecilerden aldığımız önemli bir ipucu da alternatif sosyal medya ve e-posta hesapları oluşturup çatışma bölgelerinde kullanacağınız cihazda bulundurmanızdır.
- Düşmanca bir ortamdayken fotoğraf ve videolar cihazınızda tutulmamalıdır.
- Sim kartlar ve mobil geçiş belgeleri önemlidir.
- Sağlık hizmetleri ve polis gibi acil durumda aranacak numaraları hızlı aramada tutun.
- Hassas kişiler için takma adlar kullanın.

Tehlikeli görevleri yerine getirenler için genel bir tavsiye:

Akıllı telefonunuzu asla yanınıza almayın. Pili çıkardığınızda izlenmesi zor olan ucuz ve işlevsel bir telefon kullanın. Bu tür telefonların şarjı da uzun süre gider.

Çevrimiçi tacizi ele alan Güney Afrika'daki IAWRT konferansı (2016)

Öyleyse... dijital ayak iziniz profilizden daha az önemli değildir.. Bir görevdeyken cihazınızın içindekileri sık sık temizleyin.. İş mesajlarını gönderilir gönderilmez silin ve düşmanca bir ortadaysanız cihazınızdaki fotoğrafları silin - Gerekecekçe alan hizmetini etkinleştirmeyin - Hızlı arama özelliğine acil durum numaralarını kaydedin - Telefonunuz çalınırsa, güvenli ise polise bildirin - ve bağlantılarınıza telefonunuzu kaybettiğinizi söyleyin - Ancak, bir görevdeyseniz, telefonun kaybolduğunu dijital iletişim yoluyla duyurmayın.

6. Kalabalık Yönetimi

Pakistanlı kıdemli gazeteci Quatrina Hosain, seçimlerden önce düzenlenen siyasi bir mitingde 30 kişilik bir grubun saldırısına uğradı. Hosain, *Express Tribune*'e şunları söyledi: "Bana bir ders vermeleri için yönlendirildiler mi bilmiyorum, ama saldırının doğasının gerçekten korkunç olduğunu biliyorum. Vücudumun çeşitli yerlerini tutan birden fazla insan vardı. Eğer düşersen ya da kıyafetlerimden herhangi biri yırtılırsa, kimsenin tecavüzün gerçekleşmesini engelleyemeyeceğinden korkuyordum. Kendimi köşeye sıkışmış bir hayvan gibi hissettim."

Olaydan sonra, Hosain "bazen bu kötü olayı yeniden anımsadığım anlar yaşadım, havaalanında çantam için bana yardım etmeyi teklif eden insanlara kaba davrandım. Kendimi savunmasız hissettim ve beynim uçuş moduna geçti. Kamusal alanlarda, çaresizce kadınları arar hâle geldim, böylece gidip onların yakınında durabiliyorum" diyor. Sosyal medyadaki insanlar onu şov için "reytingleri artırmak" amacıyla hikâyeyi uydurmakla suçladığında utandığını söylüyor.

Hosain, olayın siyasi bir mesele hâline gelmesini istemediği için şikâyetinde bulunmadığını açıklıyor. "Kadın olduğum için bunlar başıma geldi. Erkekler bize 'neden oradaydın' diye sorar. Şansıma, arkadaşlarıma ve aileme ulaştım ve terapi desteği aldım. Bununla ilgili konuşmaktan korkmuyorum."

25 Ocak 2011 ayaklanmasının ardından Mısır Gazeteciler Sendikası Başkan Yardımcısı olarak benzer hikâyelerle uğraştım. Amerikalı gazeteci Lara Logan'ın Tahrir Meydanı'nda saldırıya uğramasının ardından kalabalığı izleyen kadın gazetecilerin yaşadığı sıkıntılar uluslararası alanda biliniyordu. Olay ortaya çıktığında, saldırıların kadın eylemcileri, politikacıları ve gazetecileri hedef almak için düzenlendiğini öğrendik. Amaç, kadınların katılımını şeytanlaştırmaktı.

Ekipmanınızın sürekli görünür kalması sizi tehlikeye sokar. Tunus (2018)

İfşa güçlü bir silahtır. Aslında, barbarca taktiklerin ifşası, şeytanlaştırma karşısında çok büyük önem taşır. Ayrıca saldırılara karşı kamuoyunu harekete geçirmeye yardımcı olur.

Genel olarak büyük kalabalıklar içinde çalışmak, özellikle kadın gazeteciler için sıklıkla şiddetin boy gösterdiği en tehlikeli durumlardan biridir. Orta Doğu'daki devrimleri ve ayaklanmaları haber yapmak zor bir işti. Kadın gazeteciler, hatta deneyimli kadın savaş muhabirleri bile saldırılara ve tartaklanmalara maruz kaldı.

Mısır ayaklanması sırasında gördük ki kalabalıklarla başa çıkmak için, çoğu kez toplumsal cinsiyet hususlarını sıklıkla tutarsız olan güvenlik hususlarıyla birleştirmek gerekiyor. Uluslararası gazeteciler kültürel farkındalık ve yabancılara karşı nefretle ilgili zorluklar yaşarken, yerel gazeteciler kendi ülkelerindeki çatışmaları haber yapmakla ilgili etik ikilemler ve travmalarla karşı karşıya kalmışlardır.

Kalabalıkları, gösterileri veya sivil kargaşayı haber yaparken faydalanılacak ipuçları:

- Ön planlama ve durum farkındalığı önemlidir. Her zaman gözünüz açık olsun.
- Savaş bölgelerinden bildirirken olduğu gibi, önceden planlama ve risk değerlendirmeye ilişkin ilkeler burada da aynen geçerlidir. İsyan veya sivil kargaşanın kendi yerel kasabanızda olması, risk altında olmadığınız anlamına gelmez.
- Kalabalığı okumak son derece önemlidir. Çok sakın bir kalabalık birkaç dakika içinde son derece düşmanca bir hâle gelebilir. Bu durum söylentilerin yayılmasıyla tetiklenebilir veya duygusal noktalardan vuran konuşmacılar bunu tetikleyebilir.
- Mevcut insan gruplarını belirleyin ve her birinin sizin için oluşturduğu riski tahmin edin. Gösteriler kafa karıştırıcıdır çünkü işin içinde çok farklı tipte insanlar bulunur. Örneğin: Göstericiler, gösteri karşıtları, üniformalı polisler ve sivil polisler. Gazeteciler hem polis hem de göstericilerin saldırılarına giderek daha açık hâle geldiklerini tespit ediyorlar, bu yüzden tetikte olmanız gerekiyor. Orada dikkate alınması gereken daha fazla insan var, medya çalışanları, STK temsilcileri, yakınlarda yaşayan insanlar, dükkân sahipleri, sokak satıcıları, hırsızlar, haydutlar, isyancılar ve cinsel tacizciler. Bir gazeteci ve kadın olarak bu kategorilerden hangisinin sizin için tehlikeli olduğunu kendinize sorun.
- Ne durumda olduğunuzu bildiğinizden emin olun ve barışçıl kalabalıkların kısa süre içinde tehlikeli hâle gelebileceğini unutmayın. Etnik bir çatışma varsa, güvenli ve güvensiz alanlar hakkında bilgi sahibi olmanız gerekebilir ve yola çıkmadan önce mümkün olduğunca çok şey öğrenmek önem taşır. Gösteri başlamadan önce, alan dışında rotaları planlamak için saha keşfi yapmak fayda sağlar.

- Bazı ülkeler, görünür bir basın yeleği giydiğinizde sizi korurken, diğerlerinde bunu yapmak, ifşa olma riskinizi artırır ve sizi bir hedef hâline getirir. Duruma göre karar verin.
- Basın kimliğinizi yanınızda taşıyın, yalnızca güvenli olduğuna inandığınızda gösterin, hızlı bir şekilde gösterebilmeniz için de erişilebilir durumda tutun.
- Muhabirsenez, neler olduğunu görene kadar kalabalığın içine girmek zorunda değilsiniz. Durumun tamamını daha iyi görebileceğiniz bir konum arayın.
- Fotoğrafçı veya kameramansanız, daha yüksek bir noktadan çekim yapmayı deneyin.
- Yerel kültürü öğrenin ve çevrenizin farkında olun. Ağırıklı olarak erkeklerin olduğu bir kalabalığa karışmayın; kenarlara yakın durun ve aklınızda bir kaçış yolu olsun.
- Röportaj yapıyor olsanız bile etrafınızda olup bitenlerin farkında olun – bazen kalabalıklar aniden hareketlenebilir ve kendinizi korkutucu ve tehlikeli olabilecek bir durumun ortasında kalmış bulabilirsiniz.
- Her zaman bir gösteriye bir iş arkadaşınızla katılmaya çalışın. İş arkadaşlarınızla ve destek personelle seyahat edin. Başınıza bir şey gelirse, yanınızda yardım edecek birini veya en azından bir tanık bulundurmanızda fayda var.
- Bir ekiple çalışıyorsanız, ayrı yerlere düşebilirsiniz. Bu nedenle, cep telefonlarının hasar görmesi veya kaybolması durumunda temas noktalarının ve zamanlarının önceden ayarlanması önemlidir.
- Cep telefonunuzun hızlı arama bölümüne önceden bir acil durum numarası kaydedin.
- Polis ekipmanınıza el koyarsa, aynı alanda saatlerce mahsur kalabilirsiniz, bu nedenle yeterli yiyecek ve içeceğinizin olduğundan emin olun.

- Bölgeden çıkamazsanız bir gün yetecek kadar atıştırma-likların ve suyun içinde bulunduğu küçük bir sırt çantanız olsun.
- Küçük bir ilk yardım çantasına yer verin. Göz yaşartıcı gaz kullanılıyorsa suyla nemlendirebileceğiniz küçük bir havlunuz olmasını isteyebilirsiniz.
- Göz yaşartıcı gaz kullanılması muhtemelse, kendinizi mümkün olduğunca rüzgâra karşı konumlandırın. Yüzme gözlüğü veya endüstriyel gözlükler gibi koruyucu gözlükler taşıyın.
- Kalabalığın içindeyken bir yerlere takılabileceği için boyun askılıklarına dikkat edin.

İfşa olma riskinizi azaltın:

- Bu noktada profil yönetimi de, giysileriniz, vücut diliniz ve tutumunuz üzerinden önemli bir beceridir.
- Muhafazakâr bir biçimde ve yerel geleneklere uygun giyin; örneğin bazı bölgelerde başörtüsü takmak tavsiye edilebilir.
- Genel olarak, uzun kollu bol giysiler ve pantolon giyin. Hızlı hareket edebileceğiniz, ayak parmaklarınızı koruyacak makul ayakkabılar giydiğinizden emin olun. Doğal kumaşlı bol giysiler giyin, çünkü bunlar sentetik olanlar kadar kötü bir şekilde yakmaz. Gaz bombası patlama ihtimali olduğunu unutmayın. Göz yaşartıcı gazla kimyasal olarak etkileşime girebileceği için makyaj yapmaktan kaçının.
- Çıkarması zor olan ağır kemerler takmayı göz önünde bulundurun. Kolye, atkuyruğu saçtan veya elle kavranabilecek herhangi başka bir şey takmaktan kaçının.
- Hava durumunu kontrol edin, ancak kıyafetlerinizin tüm hava koşullarına uygun olduğundan emin olun.

- Ekipmanı sıradan çantalarda gizli bir şekilde taşımak, istemediğiniz kişilerin dikkatini çekmenin önüne geçebilir. Gerekirse küçük bir cihaz veya ince bir dizüstü bilgisayar taşıyın.
- Saldırganları caydırmak için yanınızda biber gazı (yasa dışı değilse), hatta sprey deodorant taşımayı göz önünde bulundurun.
- Tanıdık ve kendinden emin görünmeye çalışın, ancak sohbet başlatmaktan veya yabancılarla göz teması kurmaktan kaçının. Kadın gazeteciler, meslektaşlarıyla bile olsa sarılmak veya gülümsemek gibi alışıldık jestlerin yanlış yorumlanabileceğini ve istemedikleri kişilerin dikkatini çekme riskini artırabileceğinin farkında olmalıdır.

Ekipmanınızın sürekli görünür kalması sizi tehlikeye sokar. Tunus (2018)

Unutmayın:

- Güvendiğiniz biriyle denetim protokolleri geliştirin.
- Ayrı yerlere düşmeniz durumunda ekibinizin geri kalanıyla

(fotoğrafçı, kamera operatörü ve yapımcı) buluşmak için öncesinde temas noktaları belirleyin.

- Ekibinizle birlikte çalışın ve acil kaçış yollarının bir haritasını zihninizde tutun.
- Basın kartınızı her zaman yanınızda taşıyın, ancak istemediğiniz kişilerin dikkatini üstünüze çekerse gizleyin.
- Hızlı arama için önceden ayarlanmış acil durum numaralarına sahip bir cep telefonu taşıyın.
- Yerel bağlantıların olduğu bir cep telefonu ve gizlenen numaraların olduğu bir kâğıt taşıyın.
- Bir kadın muhabir ile ekibi veya fixer'ı arasında bir kod kelimesi olması önemlidir. Bu kelime söylendiğinde, bu konumdan ayrılma zamanının gelmiş demektir.
- Haberden ders çıkarmak için haber sonrası (meslektaşlarınıza veya haber odanıza) hemen bir bilgilendirme yapın.

7. Savaşlar ve Çatışmalar... bir Kadınlar Ülkesi!

Artan risklere ve tehditlere rağmen, artık daha fazla kadın savaş ve çatışma bölgelerinde habercilik yapıyor. Kadın gazeteciler orada hem gazeteci hem de kadın olarak çifte bir zorlukla yüzleşiyorlar.

Burada, savaşlar ve çatışmalarla ilgili bazı zorlukları ve kadınların cephedeki varlıklarını artırmak için becerilerini nasıl geliştirebileceklerini gündeme getiriyoruz. Bir sonraki baskımızda, Nepal ve Filipinler'deki IAWRT üyelerimizin deneyimlerine dayanarak doğal afetler ve sağlık salgını afetleri gibi daha fazla durum eklemeyi planlıyoruz.

Silahlı gruplarla başa çıkma

Bugün içinde yaşadığımız dünya silahlı güçlerle doludur. Bazıları resmi orduları temsil ederken, birçok silahlı güç resmi değildir. Bunun bir örneği Suriye'deki mevcut savaştır. Uluslararası, bölgesel, yerel ve yurttaş gazeteciler de dahil olmak

üzere birçok kadın gazeteci orada çalışmaktadır. Bunlar gazeteciler için en tehlikeli alanlardır.

Bir gazeteci, silahlı grupların veya güçlerin genel olarak gazetecileri ve özel olarak da kadın gazetecileri nasıl gördüğünü anlamalıdır. Birçoğu gazetecilerin iş gereksinimlerini ve hedeflerini anlamaz. Gazeteciler bilgiye ihtiyaç duyar ve silahlı gruplar genellikle gizliliğe bağlıdır. Bu bir amaç çatışmasıdır. Anlayışlarını ve güvenlerini kazanmak için onlara sabırla yaklaşın. Müzakere ve iletişim becerileri burada çok önemlidir. Kadın olmak ayrıca bir zorluk teşkil eder.

Afganistan'da haber yapan bazı kadın meslektaşlarım, dinci Taliban liderlerinin, fikirlerini yaymak için onlarla konuşmaları gerektiğini fark ettiğini söylüyor. Afganistan ve Orta Doğu'da haber yapan BBC'den Lyse Doucette, "Bize üçüncü bir toplumsal cinsiyet gibi davranıyorlar. Ne erkek muhabiriz ne de geleneksel bir şekilde kadınız" diyor. Ancak, yerel gazeteciler için bu mutlaka geçerli değildir.

Öte yandan yerel kadın gazeteciler, Taliban ve yetkililerle karşı karşıya gelebilmelidir. "Kadın olduğunun farkındasın değil mi?" Bir Afgan polis amiri, The Killid Group medya ağının Genel Müdürü olan ödüllü Afgan gazeteci Najiba Ayubi'ye böyle söylemişti. Yayınlamak istediği haberi yayınlayarak yanıt verdi. Risk değerlendirmesinden sonra Najiba, toplumda saygı duyulan ünlü bir medya figürü olarak sahip olduğu güce dayanarak hesaplanmış bir risk aldı. Daha önce bahsettiğimiz risk formülünü uyguladı. Riski kendi kapasitesine göre hesapladı. Risk değerlendirmesi, gazetecilerin ustalaşması gereken bir beceridir.

Genellikle Najiba, eşi yurtdışında yaşamasına rağmen Afganistan'da kalmakta ısrar ediyor. Daha fazla kadın gazeteciyi kalmaya teşvik etmek için bu yıl Kabil'de IAWRT için yeni bir şube kurdu.

Najiba'nın deneyimlerinden farklı olarak, Sudanlı meslektaşımız Salma Salem, bir kadın gazetecinin hükümet binasına girmesine izin vermek istemeyen gardiyanların yarattığı zor-

lukla karşılaştı. Korumaların emir vermesi için birine ihtiyacı olduğunu anlayan Salma, onlarla tartışmaya girmede. Kendisine yardım edebilecek güce sahip birini aramak için sosyal zekâsını (bağlantılarını) kullandı.

Bağımsız mı? yoksa iliştirilmiş mi?

Görevini silahlı kuvvetlerle birlikte yapmak üzere iliştirilmiş bir savaş muhabiri iseniz:

- Onlarla birlikte olmak sizi onlardan biri yapmaz.
- Size verdikleri güvenlik talimatlarını izleyin, ancak onlara tamamıyla güvenmeyin. Askeri bir çatışma olursa, koruma öncelikleri siz olmazsınız. Kendi güvenliğinizden siz sorumlusunuz.
- İliştirilmiş bir kadın savaş muhabiri olarak, kişisel güvenliğinizle ilgili hiçbir şeye ilişkin varsayımlarda bulunmayın. Karşılaşacağınız koşullar hakkında önceden net bir bilgiye sahip olmak için elinizden geleni yapıyor musunuz? Kiminle buluşacağınızı, nerede uyuyacağınızı vb. sorun, böylece ne bekleyeceğinizi bilirsiniz. Bunu yapmak, bir kadın gazetecinin hazırlığının bir parçasıdır.
- Uygun koruyucu ekipman giyin ve kurşun geçirmez ceketler konusunda balistik tehditlere yönelik ipuçlarını uygulayın. Kadın gazeteciler çelik yelekler kadın vücuduna uyacak şekilde tasarlanmadığı zaman sorunlarla karşılaşır.
- Konumuzu ifşa etmeyin ve herhangi bir rakip gruba sır vermeyin. Bu bilgileri yalnızca okurlarınıza, dinleyicilerinize ve izleyicilerinize sunarsınız.
- Haber yaparken bağımsız olmaya çalışın.

Radikal dinci silahlı milisler tarafından kontrol edilen bölgelerde nasıl çalışılır:

- Medya ile kurulan ilişkilerin tarihini gözden geçirin. IŞİD

gibi gruplar, kendileriyle işbirliği yapmayan gazetecileri ortadan kaldırır: Onların bölgelerinde gizlice çalışmak tavsiye edilir. Yayınlananların kimliğinizi ortaya çıkarabileceğini unutmayın. Suriye’de tanıdığım bir gazetecinin babası, gazetecinin yaptıkları sebebiyle idam edildi.

- Profil yönetimi daha önce anlatıldığı gibi yapılmalıdır. Toplumsal cinsiyet burada önemli bir sorundur. Kıyafetleriniz, tutumunuz, diliniz ve kültürünüz toplumsal cinsiyeti ifade eder.
- Yerel dine ilişkin genel bilgilerden haberdar olun. Bu sizi koruyabilir. IŞİD ile olan hikâyemde de bahsettiğim gibi bana bir kontrol noktasında dini sorular sordular.
- Arabada veya evde bir erkekle yalnız kalmamaya çalışın. Ya da inandırıcı olan göstermelik bir hikâye hazırlamaya çalışın. Erkeklerin yakın aile üyeleri dışında kadınlarla hiçbir özel alanda bulunmalarına izin verilmez.
- Daha önce IŞİD tarafından kontrol edilen bölgelerde savaş muhabiri olarak bir orduyla konuşlanmış olsanız bile, keskin nişancılara, intihar bombacılarına ve infilak etmiş patlayıcılara karşı ekstra dikkatli olun. Örnek: Sarah Noreldin, Ağustos 2017’de Musul’da IŞİD’li bir keskin nişancısının ateşinden kurtuldu. Yanındaki Iraklı asker vuruldu. Keskin nişancıyı görüp kurşundan kaçmıştı.
- Asla silahlı güçlerle tartışmaya girmeyin. İttifak ağları kurmak esastır.
-

Çapraz ateşte kalmak

IWMF Gazetecilikte Cesaret Ödülleri’nin ilk Suriyeli kazananı olan foto muhabiri Nour Kelzy, 2013 yılında Suriye’deki çatışmaları haber yaptığı sırada yaralandı. Çapraz ateşte kaldı, ancak saldırıdan kurtuldu ve balistik tehditlerin daha fazla farkına vararak işe geri döndü. Şahsen, birçok kez çapraz ateşe yakalandım, hatta yaralandım. Asla unutamayacağım bir keresinde hedef bendim, ama benim yerime başka biri vuruldu.

2011 savaşı sırasında Libya'nın kuzeyinde, Bin Waleed kentinde çatışmalar yaşanırken, silahlı savaşçıların kullandığı bir arabada seyahat etme hatasına düştüm. Diğer taraf arabamızı ve birlikte olduğum savaşçıları hedef almaya başladı. Sonra, yabancı bir kadın olarak, sonraki atışların hedefi oldum, ama yanımdaki savaşçı vuruldu. Çantamdaki ilk yardım çantasını kullanarak yaralı isyancının kanamasını durdurdum. Yine de kendimi suçlu hissediyorum.

Balistik tehditlere ilişkin bazı ipuçları:

- Her etkiye bir tepki vardır. Bu yüzden dikkatli olun - asla ateş eden birinin yanında kalmayın. Kamera taşımak veya gazeteci olmak sizi nişancılar karşısında görünmez yapmaz.
- Asla silah taşımayın. Bu sizi bir gazeteci değil silahlı kişi olarak sınıflandırır. Ve sizi korumaz.
- Bir yerde kullanılan silah türlerini, menzillerini (kısa, orta ve uzun menzilli silahlar), kullanan kişilerin ne beceriye sahip olduğunu ve ilgili silahlardan kendinizi nasıl koruyacağınızı bilin.
- Farklı silahlı insanları ve her grupta nasıl başa çıkılacağını sınıflandırın.
- Çelik yelek ve kask kullanılması gerekir. Buradan iki endişe doğar: Birincisi, çatışma bölgelerindeki yerel gazeteciler için bunlar mevcut olmayabilir; diğeri ise bazı çelik yeleklerin kadın vücuduna göre tasarlanmamış olmasıdır. Rory Peck Trust, serbest çalışanları yelek ve kaskların nasıl alınacağı veya kiralanacağı konusunda yönlendirir ve başka güvenlik tavsiyeleri ve kaynaklar sunar.*
- Gazeteciler her zaman bir ilk yardım çantası ile seyahat etmeli ve ilk yardım çantasının nasıl kullanılacağını bilmelidir.

* <https://rorypecktrust.org/resources>

- Savaş alanında bir kadın olduğunuz için tehlike artar. İfşa olma riskiniz çok yüksektir. Silahlı insanların radarı altında kalmamak için profil yönetimi ile bu riski azaltmaya çalışın.
- Gazeteciler, potansiyel veya aktif saldırganları caydıracak bazı becerileri öğrenip uygulamak isteyebilirler. Odağın çatışmanın şiddetini azaltması olması, gazeteciye çatışmadan kaçınması ve uzaklaşması için zaman ve fırsat verir. Caydırıcılık, saldırganın yönünü değiştirirken çekilme fırsatı sağlayan basit el ve vücut manevralarını içerebilir. Bu tür beceriler pratik gerektirir, ancak basit teknikler bile baskı altında etkili olabilir.
- Koşamıyorsanız ve atış size yönelik değilse, tamamen hareketsiz bir şekilde yere yatın.
- Hayat sigortası önemlidir. Asla sigortasız seyahat etmeyin. Serbest çalışanların sigorta bulmasına Rory Peck Trust yardımcı olabilir.

Çapraz ateş altında kalan İranlı gazeteci Fatmah Rahmanof

Kaçmak mı teslim olmak mı?

Biri size doğru ateş ediyorsa, aşağıdaki noktalara göre kaçma veya teslim olma (bir seçenekse) kararı verin:

- silah tehdidinin türü (örneğin, havan topları tehlikelidir, çünkü nereye isabet edeceklerini tahmin edemezsiniz.)
- silahın menzili (kısa, orta veya uzun)
- kullanan kişilerin silah deneyimi. Eğitimli nişancılar veya profesyonel askerler ciddi birer tehdittir.
- silahlı kişilerin sayısı. Örneğin, bir AK47 kullanmak için doğru menzil 500 metredir, ancak nişancı sayısı artınca bu menzil de artar.
- Tehdidin amacı. Örnek: Tepeden ateş edilmesi kalabalığı dağıtmak için mi yoksa öldürmek için mi?
- kültürel hususlar, bazen kadınlar sahada saldırıya maruz kalmasalar bile, başka alanlarda karşı tarafı aşağılamak için hedef alınırlar.

Kaçmak şu anlamlara gelebilir:

- Yatmak ve başını korumaya almak. Bu, çapraz ateş veya hava saldırılarında en iyi seçenektir.
- Mümkünse uygun bir sığınak bulmaya çalışmak.
- Siperde doğru zikzak çizerek olabildiğince hızlı koşmak. Silahın menziline en uzağa atış noktası konumunuzdan daha gerideyse veya ateş eden kişinin isabetli atış yapacak kadar deneyimli olmadığına karar verirsiniz bu seçeneği seçin.
- Uygun bir siper arayın. Kullanılan silahların kabiliyetini bilmek, nerede saklanmanın uygun olduğuna karar vermenize yardımcı olabilir.
- Bir arabada sizi koruyabilecek en güçlü kısım motorun ve ön tekerleğin arkasıdır. Burada elbette kısa menzilli silahlardan bahsediyorum.

- Hava saldırılarında, uçakların tek bir vuruş yapmadığını ve bu nedenle tekrar geri dönebileceklerini unutmayın. Saldırı tamamen bitene kadar asla hareket etmeyin.

Öyleyse... silahlı kuvvetler size eşlik ediyorsa, güvenlik talimatlarını çok dikkatli bir şekilde uygulamalısınız - güvenlik talimatlarınızı gözden kaçırmayın - post gönderirken veya başka amaçlarla sırlarınızı deşifre etmeyin - koruyucu bir ceket giyin ve mümkünse sivri uçlu bir alet taşıyın - silahlı bir kişinin yanında durmayın ve silahlı bir arabaya binmeyin - Asla silah taşımayın - bir siperin arkasında durmaya çalışın veya kamufle olun - ve karşılıklı ateş altında kalırsanız güvenlik kurallarına uyun.

8. Kaçırılma ve Alıkonulma

Aralık 2016'da Bağdat'taki evinden iki çocuğunun gözü önünde kaçırılan Iraklı gazeteci Afrah Shawky, "Artık nihayet kaçırılmam hakkında konuşabilirim. Bu korkunç deneyimden sağ kurtuldum" diyor. Marie Colvin Memorial organizasyonu aracılığıyla Afrah'ın ailesine, o serbest bırakılana kadar uzman desteği veriyordum. Silahlı bir grup, Afrah'ı makalelerinde onları "milis" diyerek andığı için cezalandırmak istedi. Afrah'ın meslektaşlarından aldığı destek ve uluslararası baskı, silahlı grubun onu serbest bırakmasına neden oldu. Kaçırılmasından 11 gün sonra evinin önüne atılmış bir hâlde bulundu.

Aldığı tehditler üzerine ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. "Bir travma yaşadım, ancak daha sonra bir gazeteci olarak görevimin kadın gazetecileri hedef alan ihlallere ve kaçırılmaya karşı kampanya yürütmek olduğuna inandım. Umarım hiçbir kadın böyle bir deneyim yaşamaz" dedi.

Shymaa Adel, 2012 yılında Sudan'daki gösterileri haber yaparken Sudanlı yetkililer tarafından gözaltına alınan Mısırlı bir gazetecedir. Yetkililer, biz casusluk suçlamalarıyla karşı karşıya kalacağı haberiyle sarsılana kadar nerede olduğunu bilmeyi reddetmişti. İki ülke arasındaki diplomatik çabalar sonucunda Shymaa serbest bırakıldı. Yaptığı hata, ülkeyi terk etmeden önce hassas bir röportaj yayınlamak ve bir internet kafe aracılığıyla Facebook Messenger'ı kullanmaktı.

Burada iki örnek vereceğim, bunlardan ilki silahlı bir grup tarafından kaçırılmaya, ikincisi ise yetkililer tarafından gözaltına alınmaya ilişkin. Ayrıca Somali, Irak, Suriye, Nijerya ve Afganistan'da verdiğim eğitimlere katılan kişilerden bu tür pek çok hikâye duydum.

Sınıflandırma açısından, insan kaçırma için üç tür motivasyon vardır: Suç, siyaset ve terörizm. Bu motivasyonlar, özellikle Güney Amerika ülkelerinde birbiriyle iç içe geçer. Planlı ve fırsatçı insan kaçırımlar vardır. Teknikler lokasyonlara göre farklılık gösterir. Ancak, güvenlik kılavuzlarında ve bildirilen deneyimlerde yer alan bazı noktaları özetlemeye çalışacağım.

Güney Afrikalı bir kadın gazeteci eğitim sırasında bize “Kolay hedef olmayın” dedi. “Kolay”, riskleri tahmin etmediğiniz ve azaltmadığınız için kendinizi hedef hâline getirecek kadar hazırlıksız olduğunuz anlamına gelir (Profil yönetimine ve risk değerlendirmesine bakın). Kaçırınlar, özellikle fırsatçı tipler, dikkatli olunduğu takdirde caydırılabilir.

Aynı tavsiye, Güney Amerika’daki diğer gazetecilerden insan kaçırmanın kârlı bir iş hâline geldiği Orta Doğu ve Asya’daki çatışma bölgelerinden gelmiştir. Kadınlar daha fazla hedef alınır. Yetkililer genellikle onları alıkoyar veya tutuklar.

Kaçırılmadan nasıl uzak durulur?

Risk değerlendirmesinde kaçırılma/gözaltına alınma tehdidini hesap edin.

- Potansiyel olarak kaçırılacak/alıkoyacak kişilerin profilini çıkarın
- Hangi zamanlarda savunmasız olduğunuzu idrak edin. Kendinize sorun: Elinizde neler var ve başkalarının sizde olan neye ihtiyacı var? Bazen fidye, enformasyon, veri de olabilir, bir şey yapma baskısı ya da başkalarına baskı yapılması da olabilir.
- Toplumsal cinsiyetiniz, ırkınız, mesleğiniz sizi nasıl potansiyel bir kurban hâline getirebilir?
- Profil yönetimi yoluyla ifşa olma riskinizi azaltın. (Bkz. Profil Yönetimi, 2. Bölüm)
- Duruma bağlı farkındalığınızı ve gözlem yapma becerilerinizi geliştirin. Daima tetikte ve gözlemci olun. Duyularınızı kullanın.
- Hareketlilik ve seyahat planlaması: Hareketlerinizi kontrol edin ve hareket planınız hakkında her zaman güvenilir bir kişiyi en son duruma ilişkin haberdar edin. (İletişim Planı, 2. Bölüm)

- Tek başınıza hareket etmeyin ve boş yerlerden kaçınin.
- Seyahat planlarınızı asla Facebook'ta veya herhangi bir sosyal medya platformunda yayınlamayın. (Dijital Güvenlik ve Ekipman Güvenliği, 5. Bölüm)
- Kaçırınların tahmin edebileceği belirli rutinleri takip etmekten kaçınin.
- Ciddi bir endişeniz varsa, geceyi geçireceğiniz yeri değiştirin.
- Yerel destek personelinin incelerken özenli ve gayretli olun, meslektaşlarınızdan tavsiye alın.
- Tutuklama davaları için daima avukatınızın telefon numarasını ezberinizde tutun. İlgili yerel hukuk bilgisine sahip olmak esastır.

Kaçırılma anı

Doğru hiçbir güvenlik kılavuzu size kaçırılma anında tam olarak ne yapacağınızı söyleyemez. Bu çok hassas bir andır ve her şey hızlı ve dramatik bir şekilde gelişebilir. Kimisi direnmiş, sonra kaçmış, kimisi de bunu denerken zarar görmüştür. Bazıları ise teslim olmuştur. Duruma göre karar sizin değerlendirmenize bırakılmalıdır. Profesyonel olarak insan kaçırınları genellikle zarar görmeden tutulmanız konusunda daha kararlı davranır. Gerçekleşmesini istedikleri değerli bir şey için sizi kaçırmışlardır. (3. Bölüm'de yer alan tecavüze karşı ipuçları faydalı olabilir.)

Kaçırılma sırasında hayatta kalma

Dışarıya sergilediğiniz gücün içinizden yola çıktığını unutmayın. Psikososyal güvenlik, fiziksel güvenliğinizi sağlamanın yoludur.

Nasıl hayatta kalınacağına dair ipuçları:

- **Duygularınızı kontrol edin.** Kendinizi suçlamayı bırakın. Korkmakta sorun yok ama yıkılmayın. İyi çalışmak için zihinsel sağlığınıza ihtiyacınız var.
- **Pozitif düşünün.** Hayatınızın sona erdiğini düşünmeyin, çünkü hala hayattasınız ve bu ana kadar hayatta kalmayı başardınız. Sevdiklerinizi düşünün ve mutlaka tekrar yarlarında olacağınızı düşünün. Serbest bırakılacağınızdan emin olun. Eğer dindar biriyseniz, tam da inancınızdan yararlanma zamanı. Anılarınız ve ulaşmak istediğiniz hayalleriniz, pozitif düşüncenin birer parçasıdır.
- **Bir rutin oluşturun.** Günlük detayları oluşturarak zihnizi aktif hâle getirin. Kaçırılan bir yazar, rehine olduğu sırada roman yazmayı düşünüyordu. Yazmasına izin verilmedi, o da her şeyi aklında tuttu. Sonra kitap için bir kapak tasarladı ve sonra da bir ev alacağını hayal edip, evin detayları üzerine düşündü. Daha sonra serbest bırakıldığında tüm bu hayallerini gerçekleştirmişti.
- **Gözlemci olun.** Etrafınızda ne olduğunu anlamaya çalışın. Nerede olduğunuzu kestirmeye çalışın. Sizi tutan kişiler kimler? Güdüleri, güçlü ve zayıf yönleri neler? Rutinleri neler? Bu bilgiler daha sonrası için faydalı olabilir.
- **Sizi kaçırانlarla başa çıkmak:** Bu süreç hangi tutumu benimsediğinizle başlar. Sizi alıkoyan kişilere asla meydan okumayın, ancak çok da itaatkâr olmayın. İnsani taraflarını görmeye çalışın. Saygılı davranın. Siyaset veya din hakkında tartışmaya girmeyin. Bu durumdan kurtulmak için onları idare etmeye çalışın. Amaçlarını anladığınızı düşünseniz bile, kendi tercihinize istinaden onları desteklemek için orada olmadığını unutmayın - sizi kaçırdılar. Bu gerçek kafanızda net olmalıdır. 1973'te İsveç'te bir banka soygunu sırasında rehineler, kaçırانlarla 5 günlük bir rehin durumundaki ortak yaşam deneyiminden sonra onla-

ra sempatiyle bakmaya başlamıştır, bu ruhsal bozukluğa "Stockholm Sendromu" adı verilmiştir.

- **Daha iyi alıkonulma koşulları için pazarlık yapın.** Gıda ve hijyen önemlidir. Yiyecekleri asla reddetmeyin. Onları kaliteyi artırmaya ikna edebilirsiniz, bu harika olur. Örnek: Shymaa Adel Sudan'daki gösterileri takip ederken hapsedildiğinde, tutuklanmasına karşı bir protesto olarak açlık grevi yapmayı düşündü. Bunun sadece fiziksel ve zihinsel sağlığını etkileyeceğini fark etti. Yapmama kararı aldı.
- **Toplumsal cinsiyeti göz önünde tutmak önemlidir.** Bir kadın olarak mahremiyetiniz için pazarlık yapın. Cinsel saldırı tehlikesinin farkında olun. Onların kontrolü altında olduğunuz için bu tehlikeli bir durumdur. Sizi kaçıran kişiler arasından birinin sizi korumasını sağlamak için sosyal zekânızı kullanın.
- **Bir açıklama yapmanız istenebilir.** Ne demeniz söyleniyorsa onu söyleyin.

Kaçmak mı, kaçmamak mı?

- Riski ve başarısızlığın bedelini hesaplamadan asla kaçmaya çalışmayın.
- Zayıf noktaları aramak için sizi kaçıranların rutinlerini not etmekle başlayın.
- Odanızın binadaki konumu ve binanın güvenlikle ilgili olarak sahip olduğu konuma ilişkin bilgi toplayın.
- Sağlık durumunuzun yeterliliğini ve olası bir başarısızlığın nelere yol açacağını dikkate alın.

Kaçırılan bir meslektaş için pazarlık yapmak...

- Kendi başınıza halledecek yerel kültürel ve siyasi bilgi ve becerilere sahip değilseniz, iyi bir müzakereci bulun.
- Yaşadığına dair kanıt isteyin.
- Duygularınızı kontrol edin.

Müzakere becerileri

- Talepleri belirleyin ve bunlar için müzakere edin.
- Yetkilileri bilgilendirin, ancak kamuoyuna açıkladığınız şeyler konusunda dikkatli olun, çünkü bazı bilgiler rehineye zarar verebilir.
- Kamuoyu baskısını akıllıca ve yalnızca muhakkak gerekli olduğunda kullanın.

Haber yaparken tutuklanma

Bekaret ve hamilelik testleri, eğitim verdiğim iki kadın gazetecinin iki ayrı otoriter Orta Doğu ülkesinde karşılaştığı hak ihlalleridir. Toplumlarının kendilerine yönelteceği damgalama yüzünden isimsiz kalmak istediler. Gazeteciler gösterilerin yayınlanması sırasında tutuklandı ve gözaltından önce iki aşağılayıcı prosedürden biriyle karşı karşıya kaldılar. Her iki ülkedeki askeri polis, kadınların gözaltı sırasında tecavüze uğradığı iddialarına karşı koymak için bunu yaptıklarını iddia ediyor!

İşiniz sırasında gözaltına alınırsanız haklarınızı bilmeniz gerekir.

- Genellikle sessiz kalma ve seçtiğiniz yetkin ve bağımsız bir avukattan yardım alma hakkına sahip olursunuz.
- İşkence, yıldırma, aldatma ve diğer zorlayıcı taciz biçimlerine maruz kalmama hakkınız vardır.
- Bu haklardan haberdar olma ve söyleyeceğiniz her şeyin mahkemede aleyhinize kullanılabileceğinin size söylenmesi hakkına sahipsiniz.
- Alıkonulursanız, insan gibi muamele görme ve yasal işlem yapma hakkınız olmalıdır.
- Sorgulanırken karşı gelmeyin ve meydan okumayın. Beklerken, kendinizden emin ve ağırbaşlı görünmeye çalışın.

Demokratik olmayan ÷lkelerde sizi sorgulayan kişilerin çoğu sınırsız yetkisini kullanabilir ve size fiziksel zarar verebilir. Yine de sorgulayanların itibarlarını koruyan insanlara karşı daha az sert olabileceğine dair anlatsal kanıtlar var.

Alkonulma veya kaçırılmadan dönen bir kişinin şunlara ihtiyacı olur...

- tıbbi bakım.
- aile veya sevdikleriyle bir arada olmak.
- yetkililere brifing vermek.
- kişi iyi olduğunu söylese bile travma tedavisi.

Öyleyse... haber yaparken veya diğer basın görevleri esnasında kaçırılma riskinden kaçınmak için, risk değerlendirme formölünüzü seyahatleriniz sırasında sürekli olarak yeniden hesaplamalısınız. Güvenlik kurallarına uyun... Tek başınıza hareket etmeyin ve ıssız ve uzak yerlerden kaçının, seyahat planınızı veya güzergâhınızı sosyal medyada asla yayınlamayın. Gözaltı durumunda, ağırbaşlı ve dikkatli olun... risk değerlendirme kurallarını uygulamaya devam edin ve geri döner dönmez yetkilileri bilgilendirin.

9. Hikâyeleriniz ve Psikososyal Güvenliğiniz

Yukarıda belirtildiği gibi, savaş, çatışma veya şiddet hakkında haber yapmak psikososyal sağlığınızı da etkileyebilir – özellikle zarar görmüş yurttaşlarla yakınlık kurarken. Çoğunlukla en iyi korunma yöntemi, etik gazetecilik yaklaşımlarına bağlı kalmaktır. İnsani olmak, bir IAWRT ortak kuruluşu olan Etik Gazetecilik Ağı'nın (EJN) beş temel ilkesinden biridir. "Gazeteciler zarar vermemelidir", *Etik Gazeteciliğin 5 İlkesi'nin** arkasındaki temel ilkedir.

Hayatta kalanlarla ilgilenmek

"Onları mağdurlar değil, hayatta kalanlar olarak görün."

Irak'ın kuzeyinde Kürdistan'da yaşayan Tunuslu araştırmacı gazeteci Hanene Zewis böyle bir tavsiyede bulunuyor. 2014 yazında IŞİD milisleri tarafından kaçırılan Ezidi Kürt kız çocuklarıyla ilgili yaptığı haberler, kaçırılan kız çocukları ve kadınlarla yaptığı röportajlara dayanıyordu. Satılmadan önce tecavüze ve birçok başka türde şiddete maruz kaldıkları Suriye ve Irak'ta IŞİD savaşçılarına köle olarak verilmişlerdi.

* Etik Gazetecilik Ağı – "Gazeteciliğin beş temel ilkesi"

İngiltere'deki Ulusal Gazeteciler Birliği (NUJ) de benzer bir yönergeyi belirtir: "Ölümlle sonuçlanmayan bir saldırı durumunda, kadın kendisini bu şekilde tanımlamadıkça 'mağdur' kelimesini kullanmayın. Saldırıdan kurtulduysa, o bir 'hayatta kalan'dır."** Benzer şekilde, eski BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Mary Robinson, Hindistan'da 1999'da düzenlenen bir IAWRT Bienali konferansında, mültecilerin mağdur olmadığını, onların şiddetli çatışmalar nedeniyle yerinden edilmiş hayatta kalanlar olduğunu söylemiştir.

Hayatta Kalanlarla Röportaj için ipuçları

Bu ipuçları travma ve çatışmalarla ilgili medyada yer alan haberlerin yanı sıra kadın gazetecilerin kişisel deneyimlerini geliştirmeye kendini adanmış gazeteciler, gazeteci eğitimleri ve sağlık uzmanlarından oluşan küresel bir ağ olan Dart Travma Merkezi'nden derlenmiştir.**

Mağdurlarla röportaj yapmak, siyasetçiler ve devlet çalışanları gibi kamuya mal olmuş kişilerle röportaj yapmaktan farklıdır. Mağdurların soruları cevaplama zorunluluğu yoktur. Onlara saygıyla yaklaşın ve röportajın neden önemli olduğunu açıklayın.

Kendinizi açık bir şekilde bir gazeteci olarak tanımlayın ve röportajı nerede ve nasıl yayınlamayı düşündüğünüzü söyleyin. Bir insani yardım kuruluşu için çalıştığınızı düşünmediklerinden emin olun ve yerine getiremeyeceğiniz yardım vaatleri vermeyin.

- Aktif, yargılayıcı olmayan dinleme becerileri geliştirin.
- Bu kişinin yaşadığı krizi göz önünde bulundurun. İnsancıl olun.
- Saygılı davranın, ancak deneyimlerini sormaktan çekinmeyin. Gazeteciler hassas ama ürkek olmayan, ince bir çizgide yürürler.

* Ulusal Gazeteciler Birliği <https://www.nuj.org.uk/documents/nuj-guidelines-on-violence-against-women/>

** Dart Gazetecilik ve Travma Merkezi: <http://www.dartcenter.org>

- Asla “Nasıl hissediyorsunuz?” diye sormayın veya “Ne hissettiğinizi anlıyorum” demeyin. En iyisi sadece kendinizi tanıtmak ve “Kaybınız için üzgünüm/olanlar için üzgünüm” demektir.
- Kişiyi mümkün olduğunca rahatlatarak röportaja başlayın. Ve onları nazikçe hikâyelerini anlatmaya teşvik eden açık sorular kullanın.
- Güvenlerini kazanmak için ortak bir zemin bulun. Örnek: Orta Doğu’da insanlar dini ve kültürel yapıları nedeniyle kaderlerini kabullenir.
- Mağdurlara kontrol duygusu verin. Oturarak mı yoksa ayakta mı daha rahat edeceklerini veya konuşmak için daha özel bir yere gitmek isteyip istemediklerini sorun. Örnek: Aile içi şiddete veya tecavüze uğrayan bir kadın bunu ailesinin önünde konuşamaz.
- Mağdurun adını yayınlamak bir zarara neden olacaksa, sahte bir ad kullanın. (Çekim yaparken dikkatli olun, sadece elini çekseniz bile takılarından o kişi tanınabilir).

Aşağıdakiler, şiddete maruz kalan çoğu kişi için geçerlidir, ancak özellikle cinsel şiddet vakalarında önem taşır:

- **Cinsel şiddet, yüksek derecede kendini suçlama, suçluluk ve utançla ilişkilidir.** Görüşülen kişinin bir şekilde sorumlu olduğunu ima edebilecek herhangi bir dilden kaçının. “Neden” soruları sorarken dikkatli olun.
- **Açıklamalar yalnızca kısmi bir anlam ifade ederse şaşırmayın.** Cinsel şiddetten kurtulanlar çoğunlukla duygusal olarak “kapanırlar”: Hatırladıkları şeyler parça parça olabilir; hatta bir olayı tamamen unutabilirler. Olan biteni anlamlandırmakta zorlanırlar.
- **Asla ne hissettiklerini bildiğinizi söylemeyin - bilmiyorsunuz.**

- **Röportajı iyi durumda sonlandırın.** Başka bir şey eklemek isteyip istemediklerini sorun. Görüşmeyi, görüşmenin konuşurken kendini güvende hissettiği şeylere geri getirin.
- Ayrıca, bir gazetecinin bu tür hayatta kalan hikâyelerini duyduktan sonra, kişisel olarak bununla nasıl başa çıktığı sorusu da önem taşır.

Kadınlara ve Kız çocuklarına Yönelik Şiddeti Haber Yapmak

Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet (Violence Against Women and Girls - VAWG), kadın oldukları için (örneğin kadın sünneti) veya kadınları ve kız çocuklarını orantısız bir şekilde etkileyen (örneğin tecavüz ve aile içi şiddet) insan hakları ihlalleri veya kadınlarla ilgili suçlar için genel bir terimdir.

Cinsel saldırı, "namus" temelli şiddet, zorla evlendirme, seks ticareti, zorla fuhuş ve cinsel tacizi de içerir ancak bunlarla sınırlı değildir. Bu tür hikâyeleri hayatta kalanların hikâyeleri aracılığıyla haber yapmak, muhabirler için en başından itibaren üzücü olabilir.

Mısırlı gazeteci Alyaa Abou Shahba; **"İlk engel haber odasında başlar"** diyerek kadın gazetecilerin "Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet" sorunlarını bildirirken karşılaştıkları zorlukların altını çiziyor. "Patriyarka bir erkekten ibaret değildir. Herkesin katkıda bulunduğu bir sistemdir" diye açıklıyor. Alyaa'nın "kadın sünneti" ile ilgili soruşturma raporları, kadın mağdurların hikâyeleriyle birlikte toplumu sarstı. Kadın sünneti, diğerleri arasında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından kız çocuklarının insan hakkı ihlali olarak görülüyor, ancak Alyaa, diğer birçok gazeteci gibi, medya kuruluşunun yönetimini konunun önemli olduğuna ve daha fazla haber yapılmasına ihtiyaç duyulduğuna ikna etmek zorunda kaldı.

Bu hikâyeler korku ve tehlike içerir. Mağdurlar şikâyetle bulunmaktan çekinse ve bazı durumlarda kadın olmak kadın sünneti yapan özel kliniklere girişinizi kolaylaştırırsa da Alyaa

tehlikeleri azaltmak için bazı önlemler alınmasını tavsiye ediyor:

- Bu yasadışı eylemi yapan doktorların yanına onları daha önceden tanıyan güvenilir insanlar eşliğinde gidin.
- Risk planlamanızı uygulayın: Haber merkeziyle aranızda iyi bir iletişim planınız olsun. Alyaa ayrıca mahalleden biriyle koordine olmayı tavsiye ediyor.
- Altın kural, muhabirin yeterli bilgiye sahip olduktan sonra habere çıkmasıdır.

Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet hikâyeleri hakkında medya kuruluşu yönetime bir argüman sunulması

- İster sizin ister iş arkadaşlarınızın argümanları için olsun - NUJ'nin çizdiği ana hatlar üzerine kurulu olan bu yol gösterici amaçlardan bazıları bilgilendirici olabilir:
- Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddeti bir "talihsizlik", "kötü bir ilişki" veya kadınların erkekler için kayda değer bile olmayan faaliyetlerde bulunmasının bir sonucu (yalnız yürümek, hava karardıktan sonra dışarı çıkmak, barda içmek vb.) olarak değil, toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan hakları istismarı hikâyeleri olarak çerçeveleyin.
- Medyada kadın ve kız çocuklarının cinselleştirilmesine katkıda bulunmamaya özen gösterin.
- Toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz kalan birinin şiddetten sorumlu olabileceğini ima etmemeye özen gösterin veya herhangi bir davranışının veya kıyafetinin istismarı tetiklemiş olabileceğini söylemeyin.
- İstismarcılardan, istismarcıların "normal" erkeklerden belirgin ve önemli ölçüde farklı olduğu efsanesini destekleyecek şekilde "canavarlar", "şeytanlar", "manyaklar" veya "hayvanlar" diyerek bahsetmeyin.
- Kadınlara yönelik şiddetle suçlananların kovuşturmaları ve

kadınların hayatlarını iyileştirme ve yeniden inşa etmedeki başarıları hakkında daha kapsamlı haberler yapmak üzerine düşünün.

Namus cinayetleri, Afganistan, Pakistan ve bazı Afrika ve Arap ülkelerinde ve ayrıca Avrupa ve ABD gibi kadınların güvende olduklarını varsaydıkları daha açık toplumlarda güvenlik sorunlarını gündeme getiren bir diğer önemli sorundur. Eğitimlerimde bu hikâyeleri haber yapan ve ardından kadınların ailelerinden tehditler alan kadın gazetecilere ilişkin pek çok hikâye duydum.

“Banaz: A Love Story”, Deeyah Khan’a ait Emmy ve Peabody ödüllü bir film. Bu belgesel İngiltere’de meydana gelen bir namus cinayetini konu alıyor. Iraklı Kürt-İngiliz kız çocuğu (Banaz Mahmud), kendisine sürekli işkence eden kocasından boşanma talebinde bulunmaya cüret ettiği için ailesi tarafından öldürülüyor ve cesedi bir bavula konuluyor. Cinayet davasını araştıran kadın polis memuru ve filmi yapmak için aylar harcayan film yönetmeni Deeyah Khan dışında kimse Banaz’a yardım etmiyor. Deeyah, kendisi Norveç’te Pakistanlı bir baba ve Afgan bir annenin çocuğu olduğu için Banaz’ın durumunu anlıyor. Avrupa’da yaşamasına rağmen, Pakistanlı topluluğundan gelen tehditler Khan’a ulaşıyor. Ailesi onu koruyamadığı için İngiltere’ye gitmek zorunda kalıyor. Deeyah Khan, kadın gazetecilerin ve film yapımcılarının çalışmalarıyla nasıl fark yaratabileceğinin bir örneği oldu. Ses çıkaramayan kadınların sesi olmak için konuştu. Kişisel geçmişini güvenilirliğini artırmıştı.

Bununla birlikte bu, en çok bu tür hikâyeleri haber yapan yerel kadın gazeteciler için en büyük tehdittir. Böyle birden fazla hikâye duydum ancak güvenlik nedeniyle bunları aktarıyorum.

Yukarıda belirtildiği gibi, fiziksel güvenliğiniz tehdit altında olmasa bile, cinsel şiddeti bildirmek tüm katılımcılar için travmatik olabilir. Dart Center muhabirleri, “...Travmatik ayrın-

tılara verdiğiniz tepkilerin konuşmayı nasıl etkileyebileceğini hafife almamak” konusunda uyarıyor. Röportajlarda şunu yapmayı öneriyor: “Materyali zorlayıcı buluyorsanız, bunu sessizce kendi içinizde kabullenin ve odağınızı o anda söylenenlere geri getirin.”

Bu tür hikâyeleri duyduğunuz zaman, gecikmiş tepkiler vermeniz durumunda bunun farkında olun. Hepimiz için bir tehdit olan bu tür saldırılardan kurtulanlara karşı kadınların empati duyması doğaldır. Gerekirse, bir travmayla başa çıkma için aşağıdaki yönergeleri izleyin.

Öz bakım ve travma ile başa çıkma

Nairobi’deki alışveriş merkezine yapılan terör saldırısından kurtulan Kenyalı bir gazeteci, “Burada Londra’da bile hiçbir alışveriş merkezine gidemiyorum” diyor. Saldırı haberini yapıp ve ardından mağdurlara yardım etme cesaretini göstermiş olmasına rağmen Avrupa’ya taşındıktan sonra bile yaşamış olduğu bu olayla bağıntılı travmanın sıkıntısını çekmeye devam ediyor.

Şu anda Avrupa’da mülteci olarak yaşayan eğitim verdiğim bazı Suriyeli kadınlar bana yılbaşı gecesini havai fişek atılmasının sınırlarını bozduğunu söyledi. Çünkü bu sesler onlara geçmişte memleketlerinde yaşamış oldukları hava saldırılarını hatırlatıyordu.

Bir gazetecinin, tehdide ve tehlikeye verilen tepkilerin değişebileceğini de anlaması gerekir. Kriz durumlarındaki tepkilerini zarar vermektense ziyade yardımcı olabilecek davranışlara yönlendirmenin mutlaka travmayla başa çıkmak demek olmadığını bilmelidir.

Bir tehlike yaşarken öncelik hayatta kalmaktır; kontrolsüz tepki genellikle güvende olduğunuzda gelir.

Ödüllü bir İngiliz film yapımcısı olan Leslee Udwin, 1986’da cinsel saldırıya uğradı. Ancak yaşadığı travma, 23 yaşındaki Jyoti Singh’in Yeni Delhi’de ölümcül bir toplu tecavüze uğ-

ramasıyla Hindistan'da harekete geçen büyük protestoları ateşleyen kıvılcımlardan esinlenen tartışmalı belgeseli "*India's Daughter*" için bir tecavüzcüyle röportaj yaparken tetiklenmişti.* Röportajı bitirdikten sonra, rahatlamak ve durumun üstesinden gelmek için 10 yaşındaki kızını aradı. Leslee kendi sınırlarının farkında değildi, ancak üzerindeki etkisini azaltmaya ve tepkisini yönetmeye çalıştı.

Dart Center'dan pratik öneriler:

- Sınırlarınızın farkında olun.
- Hayatınıza mümkün olduğunca normal devam edin.
- Güvendiğiniz biriyle olay ve duygularınız hakkında konuşun.
- Düzenli yemek yiyin ve mümkünse yeteri kadar uyuyun.
- Sıkıntılarınız varsa, bir akıl sağlığı veya travma danışmanından profesyonel yardım alın.

Şunları yapmayın:

- kendinizi izole etmeyin.
- duygularınızı bastırmayın.
- aşırı alkol ve kafein tüketmeyin.
- uzun süre uykusuz veya aç kalmayın.

Meslektaşlar birbirlerine nasıl yardımcı olabilir:

- Kötü bir dönemden geçmiş bir meslektaşınızın hikâyesini anlatmasına izin vermek için zaman ayırın.
- Açık uçlu sorular sorun. Söylemek istediklerini dinleyin. Sözlerini kesmeyin veya kendi deneyimlerinizi anlatmayın.

* Sonis Singh, Justice for India's Daughters <https://www.ndtv.com/opinion/a-film-so-important-for-nirbhaya-s-parents-and-india-744691>

- Nasıl hissettiklerini bildiğinizi söylemeyin. Bilemezsiniz.
- Deneyimlerini küçümsemeyin veya yalnızca kendilerini toparlamaları gerektiğini ima etmeyin.
- Asla yargılayıcı olmayın.

İşverenler:

- Çatışma veya diğer travmatik olaylar yaşadıktan sonra destek almak isteyen kadınlar ve erkekler için ücretsiz ve gizli danışmanlık hizmeti sağlayın.
- Serbest çalışanlar, kadrolu meslektaşlarıyla aynı desteği hak eder. Sağlanmadığı durumlarda, Rory Peck Trust'a başvurmayı deneyin.,

Öyleyse... hayatta kalanlarla nasıl ilgilenmek gerektiğine... onlarla nasıl röportaj yapacağınıza veya beyanlarını nasıl alabileceğinize dair kuralların tümüyle farkında olun. Tehlikeli veya travmatik görevlerin veya risklere maruz kalmanın yaratmış olabileceği kişisel etkiyi irdelemeniz gerekir. Psikolojik güvenliğinize dikkat etmelisiniz... travma geçirmiş meslektaşlarınızla veya hayatta kalanlarla ilgilenirken verili kurallara göre hareket edin.

10. Etik Güvenlik Kuralları

Haber Yapmalı mı? Yapmamalı mı?

Hiçbir haber uğrunda ölmeye değmez ve bu gerçeklik muhabir olan sizler için olduğu kadar kaynaklarınız için de geçerlidir.

Shireen İbrahim, kaynağın zarar görmesine neden olacağı için röportajı yayınlamamaya karar veren Suriyeli Kürt bir radyo gazetecisidir. Haber kaynağı tehdidi iyi tahmin edemeyip, habere dahil olmayı istiyor. Daha sonra kaynak, bu kararları hayatını koruduğu için ona teşekkür ediyor. Shireen, "Bu suçluluk duygusuyla yaşayamazdım" diyor.

Haber yapmalı mı? yapmamalı mı? Bu, özellikle eğitim verirken yerel kadın gazeteciler tarafından bana sıkça sorulan bir soru. Bazen etik bir soru ve başka bazı durumlarda ise bir güvenlik sorusudur. Genel olarak, her iki kategori için de çatışmaya duyarlı haber yapmak gerekir. Tamamen etik bir soru olsa bile, sonuçları psikososyal güvenliğinizi etkileyecektir.

Yayınlanıp yayınlanmayacağına karar vermeden önce yanıtlanması gereken sorular:

1. Haber önemli mi ve kamu yararına mı? Cevabınız evet ise bir sonraki soruya geçin.
2. Bu haberin sonucunda zarar göreceği biri var mı? Evet ise, 3. soruya geçin.
3. Haberi yayınlamadığınız durum için başka bir alternatif var mı? Cevabınız hayır ise 4. soruya geçin.
4. Yayınlamanın vereceği zarar azaltılabilir mi? Hayır ise, son soruya geçin.
5. Kararımı kendime ve herkese karşı savunabilir miyim? Cevabınız evet ise yayınlayın.

Fotoğraf veya film için, genellikle güvenliyse fotoğraf/kamera görüntüleri çekin ve ardından aynı soruları cevaplayarak

yayınlayıp yayınlamayacağınıza karar verin. Kendiniz ve başkaları için yayınladıklarınızın sonuçlarının daima farkında olun.

Depremden sonra hayatta kalanlarla röportaj. (Nepal. 2016)

Teröristlerle röportaj yapmalı mı, yapmamalı mı?

Teröristlerle röportaj yapmak, genellikle bunu uygunsuz bulan kamuyu sarsabilir ve medyayı suç ortaklığıyla itham etmek isteyen yetkilileri kızdırabilir. UNESCO, 2017’de Jean-Paul Marthoz tarafından yazılan *Terörizm ve Medya* el kitabını 2017’de yayınladı.* Aşağıda, “Röportaj Yapmalı mı?, Yapmamalı mı?” bölümünden bazı ipuçları yer alıyor.

Sonuç olarak, seçim esas olarak her bir medya kuruluşunun yayın politikasına bağlıdır, ancak medyada çoğunluğun üzerinde hemfikir olduğu bazı temel kurallar vardır:

1. Gazetecilik misyonunun kontrolünü tamamen elinizde tutun ve terörist grubun koymak istediği soru sınırlamalarını reddedin.

* Farklı dillerdeki el kitabı için bağlantılar: <https://en.unesco.org/news/terrorism-and-media-handbook-journalists>

2. Bağlam, karmaşıklık veya görüşülen kişilerin ifadelelerinde düzeltmeler için daha az kapsam sağlayan geleneksel bir soru-cevap görüşmesi yerine bir belgesel veya "auteur makalesi" biçimini tercih edin.

3. Kamuoyuna röportajın hangi gerekçelerle istendiğini ve hangi koşullarda gerçekleştirildiğini açık ve şeffaf bir şekilde açıklayın.

4. Görüşülen kişiler tarafından söylenmiş olabilecek yanlış veya yanıltıcı ifadeleri düzeltin ve ilgili diğer aktörlere (yetkililer, mağdurlar vb.) bunu söyleyin.

Çoğu durumda, kadın gazetecinin toplumsal cinsiyeti, ırkı ve dini, başkalarının onun haberi için verdiği geri bildirimlere yansır. Son zamanlarda bu terör haberlerinde açıkça görülüyor.

Caroline Kamel, Orta Doğu'daki din ve azınlık meselelerini ele alan Kıpti (Hristiyan) bir Mısırlı gazetecidir. IŞİD'li bir terörist grubu tarafından kiliselere yapılan son bombalama olaylarını haber yaptıktan ve konuyla ilgili röportajlar yaptırdıktan sonra, hem Müslümanlardan hem de Hristiyanlardan gelen tehdit ve eleştirilerle karşılaştı. Onu tehdit edenler veya eleştirenler, Hristiyan bir kadın olarak kimliğini profesyonel gazetecilik mesleğiyle birleştirmişti. Bazı çevrimiçi saldırılar nefret söylemini kışkırtacak kadar alçaldı.

Haber Yapmak mı? Yardım Etmek mi?

Bu soruyla en sık karşılaşanlar memleketlerinin yakınında ki çatışmaları veya afetleri haber yapan yerel gazetecilerdir. Ancak mağdurları veya meslektaşlarını kurtarmak veya insan hakları ihlalleriyle yüzleşmek noktasında müdahil olmaları gerektiğini düşündüklerinde tüm muhabirler için haberi yapılan olaya karışmama kuralı sorgulanır. Filistinli bir gazeteci, 2014'te Gazze'ye düzenlenen bir hava saldırısı sırasında bir meslektaşına yardım etmek üzere orada kalmadığı için travma geçirdi. Önce meslektaşını bulmadan binayı terk etmek üzere koştuğu için kendini suçluyor.

Haberi yapılan olaylara karışmama kuralına uymaları konusunda ikna edilmesi en zor olanlar Orta Doğulu kadın gazetecilerdi. Çoğu, ayaklanmalara, devrimlere ve savaşlara (Batıda Arap Baharı olarak adlandırılıyor) ve sonrasında yaşanan şiddetli olaylara tanık oldu ve çok duygusal bir biçimde mşdahil oldular.

Mısırlı kadın gazeteci Nora Younis zor olanı seğımeyi başardı. 28 Ocak 2011’de Mısır polisinin Kasr El Nil kşpşsşndeki gşstericilere yşnelik şiddetli saldırısını haberleştiriyordu. Gşstericiler arasında annesi, oğlu ve kocası da vardı. Binlerce kişinin arasında onları bulamayacağını biliyordu ve o gşn onları bulup yardım edebileceği bir mobil ağ yoktu. Umutsuzca ailesine yardım etmeye çalışarak kşpşrden ayrılabilirdi. Zor bir karardı, ancak orada kaldı ve yşzlerce sivilin Tahrir Meydanı’na girmeden şnce nasıl vahşsice řldřrřldęđnř gşsteren mevcut tek videoyu çekti.

Nora, kararına ilişkin açıklamasında, “Tarihte pek çok şey oldu, biz sadece haberi yapılıp yayınlananları biliyoruz” diyerek, “Gazetecilerin rolş bu yşzden bu kadar şnemli” diye vurguladı.

Doğal afetler sırasında haber yapmak ya da yardım etmek (Endonezya, 2018)

Müdahil olma kararını almadan önce dikkate alınması gerekenler:

1. Saldırıya uğrayan kişiye yardım etmek beni tehlikeye atar mı? Yardım etmeye çalışmanız durumunda ikinizin de yaralanması veya ölmesi daha olasıysa, yapmayın. Yardım çağırın ve bunun yerine yaşanan hak ihlalinin haberini yapın.

2. Mağdurları kurtaran başka kişiler var mı? İnsanlar kurtarma çalışması yapıyorsa, gazeteci olarak işinize odaklanın ve olayın haberini yapın. Yine de Pakistanlı bir kadın gazeteci bana, kültürel ve dini toplumsal cinsiyet konularının erkek kurtarıcıların yardım etmesini engellediği durumlarda bazen kadın mağdurlara yardım ettiğini söylemişti.

3. Yardım edecek kimse yoksa fotoğraf çekmek için zaman var mı? Bu sadece etik bir soru değil, aynı zamanda bir güvenlik sorusudur. Kevin Carter, 1994 Doğu Afrika kıtlığı sırasında yakınlarda bir akbaba dururken can veren Sudanlı bir kızın fotoğrafıyla Pulitzer ödülü kazandı. Güney Afrikalı gazeteci, kuşu korkutup kaçırdığını söylemesine rağmen kızın akıbetiyle ilgili soruları yanıtlayamadı. İzleyicilerin onun ne yaptığına dair düşündüklerini yansıtan geniş çaptaki eleştirilerin, bir yıl sonraki intiharına katkıda bulunan bir faktör olduğuna inanılıyordu.

11. Pandemiyle Başka Çıkma (COVID-19)

Genel olarak kadın gazetecilerin bir hastalık veya virüs salgını olan bölgelere gitmeden önce gerekli aşıları yaptırmaları ve sağlık belgesi taşımaları gerekmektedir. Sarıhumma ve menenjit, birçok ülke tarafından zorunlu tutulan aşılardır. Bazı ülkeler belgesiz geçiş yapmanıza izin vermez.

Bazı aşılar düzenli olarak yenilenmeli, bazıları bir kez yapılmalıdır. Hastalığın yaygın olduğu bir bölgede yaptığı geziden döndükten sonra sıtma hapi kullanmayan bir meslektaşım, dönüşünde sıtma belirtileriyle karşılaştı. Bu tür alanlarda sivri-sivriye karşı korunmak her zaman önemlidir.

Başka bir meslektaşım Endonezya'daki meslektaşlarımızla yerel bir radyoyu desteklemeye gitmişti. Döndüğünde düşük yaptı. Nedeni, hamile kadınlara zarar verdiği bilinen Zika virüsüydü. Meslektaşımız hamileliğinin farkında değildi ve bu nedenle belirtilen uyarıları dikkate almamıştı.

2020 Koronavirüs Pandemisi

2019/2020'de koronavirüs, COVID-19'un yayılması, uluslararası bir kriz başlattı. DSÖ, Mart 2020'de koronavirüs salgınına pandemi ilan etti. Ağustos ayının sonunda, dünya genelinde 800 binden fazla ölümlerle beraber 24 milyondan fazla vaka kaydedildi. Yaklaşık 17 milyon kişi de hastalığı geçirdi. Virüsün yayılmasını engelleme çabaları, iş kayıplarına ve büyük zorlukların yaşanmasına neden oldu.

Aralarında kadın gazetecilerin de bulunduğu kadınlar COVID-19'dan etkilendiler, enfekte oldular, aile üyelerine virüs bulaştı, mağdurlarla ve aileleriyle yakından ilgilenmeleri nedeniyle travma yaşadılar veya işlerini kaybettiler. IAWRT Saymanı Jola Diones-Mamangun, "Bir kriz olduğunda, ilk zarar görenler kadınlar olur" diyor. IFJ, "COVID-19'un toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini artırdığını" gösteren yakın tarihli bir an-

ketle (Temmuz 2020) bunun medya içinde de geçerli olduğunu tasdik etmiş durumda.*

Dünya çapındaki 14 şubemiz, pandeminin ve sokağa çıkma yasağının kadınları şiddetli bir biçimde etkilediğini gösteriyor. Aileler genellikle zor koşullarda evlerde kalmaya zorlandıkça, dünya genelinde aile içi şiddet seviyelerinde artış kaydedildi.**

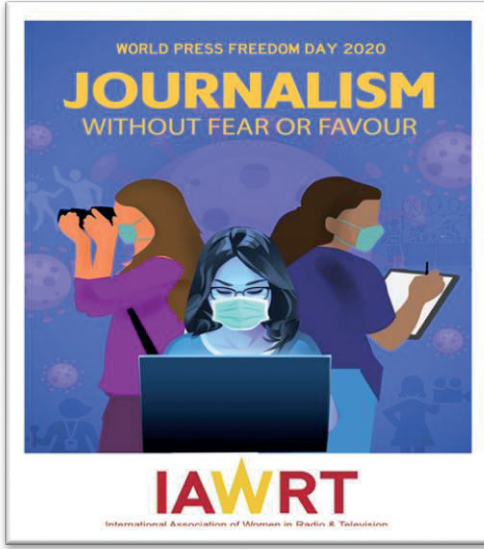
Çoğu medyada editöryal departmanlar, çalışmalarının büyük bir kısmını eve yönlendirdi, ancak okulların kapanması ve çocukların evde olması genellikle kadınların iş yüklerini artırdı. İdeal bir dünyada, kadın gazeteciler çocuklara bakma sorumluluğunu kocalarıyla paylaşırlar, ancak medya yöneticilerinin bunun her zaman böyle olmadığını anlaması gerekir. Kadın gazetecilerin bu koşullarda psikolojik refahlarını korumaları zor olabilir. 12. Bölümde medya şirketlerinin kadın gazetecilere sağlayabilecekleri destekleri ortaya koyuyoruz.

Aslında, zaten zor durumdaki medya kuruluşları büyük darbe aldı ve bazı otoriter hükümetler ifade özgürlüğüne son vermek için bu durumu kötüye kullandı. Kadın gazeteciler birden fazla ülkede gözaltına alındı, hatta hapsedildi. 3 Mayıs 2020 Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nde IAWRT, pandemi zamanında ifade özgürlüğünü ve kadın gazetecileri destekleyen bir bildiri yayınladı.*** Kısıtlamalara rağmen, IAWRT Filipinler şubemiz, dünyadaki diğer şubelerin ve üyelerin katıldığı çevrimiçi bir protesto düzenledi.

* <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/covid-19-has-increased-gender-inequalities-in-the-media-ifj-survey-finds.html>

** <https://www.iawrt.org/news/take-five-why-we-should-take-online-violence-against-women-and-girls-seriously-during-and>

*** <https://www.iawrt.org/news/media-workers-reporting-without-fear-are-needed-now-more-ever>

Pandemide Etik ve Güvenlik

Koronavirüsün ortaya çıkışı, güvenlik ve etikle ilgili birçok ikilemi gündeme getirdi. Nefret söylemi (virüsün yayılmasından ırkların sorumlu tutulması), sahte haberler (komplo teorileri, hastalığın inkârı, kanıtlanmamış tedaviler) ve kaynakların doğrulanması (doğrulanmış zamanında nitelikli kaynaklar) ile ilgili sorunlar var.

EJN *Pandemide Haber Yaparken Dikkat Edilecek 7 Nokta'yı** ortaya koydu:

Gerçeklere – dezenformasyon içermeyen sağlam verilere bağlı kalın

1. Hesap verebilir olun – bağlamını gösterin, hesap verme gücüne sahip olun
2. Terminolojiyi nasıl kullandığınızı kontrol edin - yanıltıcı bir dil kullanmaktan kaçının

* <https://ethicaljournalismnetwork.org/resources/infographics/7-points-for-covering-a-pandemic>

3. İnsancıl olun – hastalıktan iyileşme hikâyeleri paylaşın, duyarlı olun
4. Nefrete meydan okuyun – nefret dolu ifadeler oluşturmaktan kaçının
5. Toplumsal olarak damgalamaktan ve kalıplaştırmaktan kaçının - ırk temelli suçlamalarda bulunmayın
6. Öz bakım yükümlülüğünüzü yerine getirin – fiziksel ve zihinsel sağlığınızı koruyun

Uluslararası Gazeteciler Ağı (IJNet), COVID-19'u haber yapmak konusunda bazı tavsiyeler derledi, bu mükemmel metni okumanızı öneriyoruz: *COVID-19'u haber yapan gazeteciler için 10 ipucu.**

Pandemiler etik gazetecilik ihtiyacını pekiştiriyor

- Yayınladığınız tüm gerçekler, sayılar ve vakalarda titiz olun, spekülasyondan kaçının.
- Virüs salgınlarının eyalet veya bölgeye göre dağılımını gösteren haritaları ve uygulamaları kullanırken dikkatli olun yanlış yapmamaya özen gösterin.
- Irk temelli profil oluşturmaktan, virüs için suç atfetmekten veya virüs bulaşanları belirli uyruklarla ilişkilendirmekten kaçının.
- Virüs bulaşmış kişilerin korunduğundan ve adlarının veya fotoğraflarının ifşa edilmediğinden emin olun.
- Uzmanların görüşlerini alırken tıbbi ve bilimsel nitelikleri doğrulayın. (Toplumsal cinsiyet hususlarını ekleyebilir, kadın uzmanlar arayabiliriz).
- İzleyicide korku yaratan şeylere, özellikle de tüketicileri ürün ve malları stoklamaya yönlendiren korku tellallığına odaklanmaktan kaçının.

* <https://ijnnet.org/en/story/10-tips-journalists-covering-covid-19>

- Sosyal medyadan virüsle ilgili haberleri alırken çok dikkatli olun.

Saha Çalışması:

Çalışmalarınız, insanları pandemi salgınları hakkında bilgilendirmek için dışarıda haber yapmanızı gerektiriyorsa, her zaman sağlık ve güvenlik talimatlarına uyun. Koronavirüs durumunda, özellikle uyanık olun: Ellerinizi iyi yıkayın, antibakteriyel el dezenfektanı kullanın, yüzeyleri temizleyin, yüzünüze dokunmamaya çalışın ve diğer insanlardan en az bir metre uzak durun. Özellikle toplu taşıma araçları kullanırken veya genel olarak kalabalık alanlardan uzak durmadığınız zamanlarda maske takmak en iyisidir.

Sokağa çıkma yasağı durumunda veya izole olan alanlara erişmek istiyorsanız, tüm hükümet güvenlik talimatlarına uymanız ve izin almanız gerekir. Örnek: Tehlikeli bir noktada maskelerin zorunlu hâle getirildiği Avustralya'da, televizyon gazetecileri kameralara konuşurken maskelerini çıkarmak için izin başvurusunda bulundu ve izleyicilere maskeleri çıkarmak için geçici izinleri olduğunu söyledi.

Ancak pandemiye haber yapmaya çalışan bazı gazeteciler yetkililerle çatışma yaşıyor. Mısırlı araştırmacı gazeteci Basma Mustafa'nın Sağlık Bakanlığı Merkez Laboratuvarlarında koronavirüs testi bekleyen yurттаş kalabalığına dair haber yapması engellendi. Düşünce ve İfade Özgürlüğü Derneği (AFTE), dokuz saat boyunca yasadışı bir şekilde gözaltında tutulduğunu söyledi ve sorgulama, meselenin COVID-19 enfeksiyonları hakkında haber yapan medyanın hükümet tarafından kontrol edilmesi olduğunu açıkça ortaya koydu. Basma, serbest bırakılmasını sağlamak için gazetenin genel yayın yönetmeni ve avukatıyla yaptığı iletişim planını kullanmıştı.

Cezayirli gazeteci Faten Hayed de Fas'taki bir konferans-tan dönerken yetkililer seyahat etmesini engellemeye çalıştığıında iyi bir planlamadan ve deneyimden yararlandı. Faten'in etkili bir iletişim planı vardı, ülkesinin Rabat'taki büyükelçiliği-

ne ek olarak, ajansların ve nüfuzlu kişilerin numaraları önceden hazırlanmıştı. Faten daha önce Mali gibi çeşitli ülkelerdeki çatışmaları ve Batı Afrika'daki Ebola gibi salgın hastalıkları ele almıştı.

Koronavirüs Haberciliği Kaynakları

Pandeminin boyutu, birçok gazeteci destek kuruluşunun muhabirler için mükemmel kaynaklar sağlamasına yol açtı. Dart Gazetecilik ve Travma Merkezi faydalı kılavuzlar oluşturdu. *Koronavirüsü Haber Yapmak: Gazeteciler için Kaynaklar** ve *Felaketin Ortasında Öz Bakım*** için ipuçları. Daha ayrıntılı güvenlik talimatlarına, Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (CPJ) *Koronavirüs pandemisini haber yapma**** isimli güvenlik raporunda yer verilmiştir.

Caroline Chen, ProPublica için sağlık hizmetlerini haberleştiriyor. COVID-19'u ele alırken sorulması gereken sorular

* <https://dartcenter.org/resources/covering-coronavirus-resources-journalists>

** <https://dartcenter.org/content/self-care-amid-disaster>

*** <https://cpj.org/ar/2020/03/033492.php>

ve tahminler, beklentiler ve hızla değişen bilgilerle uğraşırken doğruluğun nasıl soruşturulacağına ve hepsinden önemlisi, nasıl güvende kalınacağına odaklanıyor.* Caroline, Hong Kong'daki SARS salgınından on üç yaşında sağ çıkmış ve daha sonra Ebola salgınlarını haber yapmıştı.

Küresel Araştırmacı Gazeteciler Ağı (GIJN) Araştırmacı gazeteciler için bazı ipuçları yayınladı** ve Araştırmacı Gazetecilikte Arap Muhabirler (ARIJ)*** COVID-19 haberleriyle ilgili birkaç oturum düzenledi. Bu durum pandemiyi haber yapan gazeteciler için bir 7/24 yardım hattına yol açtı ve ben de kriz haberciliğiyle ilgili bir Facebook sayfasının ortak yöneticiliğini yaptım.

Katkıda bulunanların çoğunun kadın gazeteciler olduğunu fark ettim. Salgından en çok zarar gören hemşireler de dahil olmak üzere sağlık çalışanları hakkında büyük bir araştırma haberi hazırlayan Azza Masoud adında birini tanıyorum. Haberinde, sağlık bakanlığının sağlık çalışanlarını COVID-19'a karşı korumak için gecikmiş ve yanlış protokoller yayınladığına dikkat çekiliyordu. Azza, bilgi almak için hemşire topluluğuyla

* <https://www.propublica.org/article/i-lived-through-sars-and-reported-on-ebola-these-are-the-questions-we-should-be-asking-about-coronavirus>

** <https://gijn.org/2020/03/10/tips-for-journalists-covering-covid-19/>

*** <https://en.arij.net/>

yakın bir şekilde çalıştı. En büyük etik ikilemi kaynaklarını korumakla ilgiliydi. Sonunda, yetkililer medyayla konuştuklarını bilse bazı kadınlar cezalandırılacağı için hemşirelerin adlarının baş harflerini kullandı. Başka bir gazeteci, kaynaklarından birinin adını yayınlamış ve bu hemşire işinden atılmıştı.

Toplumsal cinsiyeti unutmayın. COVID-19'un ön saflarında, hemşireler ve yaşlı bakımı kurumlarındaki bakıcılar kadın ağırlıklıdır. Azza, onların çalışanlar olarak, güvensiz koşullar hakkında konuşmaları durumunda misilleme yapılmasına karşı genellikle savunmasız olduklarının farkındaydı.

Kadın gazeteciler Irak, Mısır, Suriye, Tunus, Fas, Cezayir, Ürdün, Filistin, Lübnan ve Suriye gibi birçok ülkede topluluklarda farkındalık yaratmak için büyük çaba sarf ettiler. Haberleri doğrulamak, söylentileri etkisizleştirmek ve sorunları netleştirmek için yerelleştirilmiş kampanyalar yürütüldü. Örneğin, IAWRT-Irak şube başkanımız Awaz Salim, Kürdistan'da farkındalığı artırmak için bir dizi web semineri düzenledi. Bazı illerde durum zordu, çünkü bazı aileler kız çocuklarını ve virüse yakalanan kadınları karantinaya almayı reddetti ve hatta onlar serbest bırakılıncaya kadar protestosuna devam etti. Kadın gazeteciler konunun aydınlatılmasında ve ele alınmasında önemli bir rol oynadılar.

Pandeminin haberini yapmak mı? Yardım etmek mi?

Bir pandeminin geniş etki alanına rağmen, daha fazla müdahil olmaya karar vermeden önce, bir önceki bölümde özetlenen, gazeteciler için güvenlik hususlarını göz önünde bulundurmaktan kaçınmayın.

İlk vakamızda Mısır'daki kadın gazeteciler, yardım etmeyi seçenlere bir örnek teşkil eder; Basma Moustafa, profilini COVID-19'dan etkilenen ailelere Mısır yemekleri servisi için bir teşvik başlatmak amacıyla kullandı. Yemek pişiriyordu ve profilini kullanarak kurduğu Facebook grubuna 20.000 gönüllü katılmıştı. Basma, "Gazeteciler bu krizde ön saflardadır. Ev karantinasında restoranların ailelere yemek teslim etmeyi nasıl reddettiklerine tanık oldum" diyor. Eman Waraqqi, kadınlarda farkındalık yaratmak için Kahire'nin dışındaki memleketine gitti. "COVID-19 bir pandemi, ancak kendi şehirlerini bilen daha fazla yerel gazeteciye ihtiyaç var. Orada olduğunuzda, toplumun bir parçası olursunuz ve medya deneyiminizle onlara yardımcı olabilirsiniz. Kadın gazeteciler bu konuda aktif rol alır" diyor.

Kürdistan'da Awaz Salim'in yerel radyo istasyonları da farkındalık yarattı ve maske üretimi ve dağıtımını teşvik etti. Benzer şekilde, Hindistan'da IAWRT yönetim kurulu üyesi Archana Kapoor, maske üretmek ve dağıtmak da dahil olmak üzere COVID-19 ile ilgili faaliyetler yürüterek yerel topluluklarında farkındalık yaratmasını sağlamak için kurduğu yerel radyo ile yakın bir şekilde çalıştı.

DW'nin "Medya Kahramanları" isimli web seminerinden sonra en az beş gazeteci COVID-19 karantina hastanelerini haber yapmak istediğinden bahsetti. Bu durum onların en az 14 gün karantinada kalmalarını gerektiriyordu. Cesaretleri saygıyla selamlanmayı hak ediyor, yine de onlara uyanık olmalarını ve kendilerini tehlikeye atmayacak şekilde haber vermelerini tavsiye ettim.

Daha sonra bunun doğru olduğu ortaya çıktı. Mısır'da en az altı gazetecinin yaşamını kaybettiği biliniyor, ancak gazete-

ci ve medya çalışanı olarak ölenlerin sayısını bilmek zor. ABD ve Güney Amerika'dan Orta Doğu'daki kadar çok bildirim yapılmış durumda.

İçinden çıkılması güç zor durumlarda öz bakım

COVID-19 pandemisini haber yapan dokuz Çinli muhabir, o sıralar bir salgın olan durumu haber yapmak amacıyla GIJN için nasıl çalıştıklarını anlattı. Tavsiyelerinin çoğu, EJN'nin yukarıdaki kriterlerini yansıtıyordu, ancak yerel düzeyde, her gün ilgili tüm haberleri takip etmenin gazeteciler için sarsıcı bir deneyim olabileceği aşikâr.

- Duygusal açıdan kendinize dikkat etmeniz konusundaki tavsiyelerini öneriyoruz:
- Kendinizi bütün gün bir odaya kapatmayın. Arkadaşlarınızı görmeyi ve onlarla sohbet etmeyi unutmayın.
- İyi bir aydınlatmaya ve manzarası olan pencereye sahip bir otel odası seçin çünkü fiziksel ortamınız duygularınız üzerinde büyük bir etkiye sahip olabilir.

- Hastalık haberleriyle kendinizi boğmayın. Pandemiyle ilgisi olmayan içerikler okuyarak veya izleyerek dikkatinizi başka yöne çekin.
- Stresli hissettiğinizde ağlamanız normaldir. Ağlamak duygularını ifade etmenin iyi bir yoludur.
- Fiziksel sağlığınıza korumak, olumsuz duygularla baş ederken size yardımcı olabilir. Sağlıklı kalmanıza yardımcı olacak meditasyon, yoga veya başka bir egzersiz türünü yapmayı deneyin.*

Demek ki pandemi, ağır işinize yeni bir yük eklemektedir... daima bir kaçış çantası hazırlayın. Seyahat ve ulaşım güvenliği ile ilgili plan yapın, risk değerlendirmeleri yapın, yasaları inceleyin, uygun bir profil oluşturun. Gazetecilik etiği ve kontrolü daha da önemlidir. Bir pandemide yapılacak haber, siz ve kaynaklarınız için ekstra risklerle çevrilidir. Burada etik açıdan habere ilişkin beş soru daha da büyük önem taşımaktadır.

* <https://gijn.org/2020/03/18/9-lessons-from-chinese-journalists-on-covering-covid-19/>

12. Yasal Güvenlik

“Bu sözleri o kadının söylediğini nasıl kanıtlayabilirim? Tam da o bu sözleri sarfettiğinde, ben kayıt cihazının pilini değiştiriyoordum ve şimdi o söylediklerini inkâr ediyor!” diyor Hoda Rashwan. Kadın kaynağı röportajda “başörtüsü takmanın dini bir zorunluluk olmadığını” söylüyor. Bu, yasada inancı koruyan bir maddenin ihlali olarak kabul ediliyor. 2013 yılında Mısır Gazeteciler Sendikası Başkan Yardımcısı olarak, hamileliğin son ayında olan Hoda ile birlikte soruşturmaya katıldım. Hüküm giymiş olsaydı, en az iki yıl hapis ya da büyük bir para cezasıyla karşı karşıya kalacaktı. O bundan kurtuldu, ancak bu tür yasal davalar yaygındır.

- Erkek meslektaşları gibi birçok kadın gazeteci de yasal tehditlerle karşı karşıyadır. Gazeteciler için bazı genel ipuçları şunlardır:
- Yasal farkındalık esastır. İlgili yasaları ve değişiklikleri ve gazetecilik çalışmaları için geçerli olan ilgili maddeleri okumalısınız.
- Her zaman kaynaklarınızın söylediklerinin kaydını tutun. Kaynaklarınız kayda alınmayı reddederlerse, haberinizi yazın, sonrasında metni gözden geçirmelerini ve imzalamalarını sağlayın. Kaynakların söylediklerini inkâr edebileceğini unutmayın.
- Hakaret ve karalama yasalarının ve bir ülkeden diğerine büyük farklılıklar gösterebileceklerinin farkında olun. Özellikle de dini yasalar ve telif hakkıyla ilgili yasaların farkında olun.
- Gerektiğinde aramak için bir avukatınızın numarasını telefonunuza kaydedin. Bazı gazeteci sendikaları ve birlikleri üyelerine hukuk hizmeti vermektedir.
- Medya kurumlarda ombudsman veya hukuk departman-

larının yokluğunda, Rory Peck Trust ve Front Line Freelance* gibi bazı uluslararası gazeteci kuruluşları serbest çalışanlara yasal danışmanlık sunabilir. Mevcut olması durumunda yasal eğitim almak önem taşır.

- Yasalar ülkeler arasında farklılık gösterir. Örneğin, yukarıda belirtildiği gibi, kendini koruma konusunda, İsveç'te biber gazı bir silah olarak kabul edilir ve bu nedenle silah lisansınız olmadığı sürece bulundurmanız yasaktır. Kadın hakları ve yasal konular ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Örneğin Suudi Arabistan'da kadınların yakın zamana kadar araba kullanma hakkı yoktu. Bir yanda bir kadının başörtüsüz yürüyemediği ülkeler varken, diğer yandan da başörtüsü takmasına izin verilmeyen ülkeler bulunur ve sizin gazetecilik görevinizi yerine getirdiğiniz ülkedeki durumdan haberdar olmanız gerekir.

Yöneticiler neler yapabilir?

Bulduğunuz yere göre, gazeteci haklarının farkında olun, bunlar işçi haklarıdır, ancak kadınlar için bu özel bir dikkat gerektirebilir.

Çoğu zaman iş hukuku en iyi arkadaşınız olabilir. İngiltere'de, 1974 tarihli İşyerinde Sağlık ve Güvenlik Yasası, işverenlerin çalışanlarının sağlık, güvenlik ve refahını sağlamasını zorunlu kılar. Benzer hükümler Avrupa, Avustralya ve diğer birçok ülkede geçerlidir. Özel olarak zorunlu tutulmasa bile, işverenlerin herhangi bir potansiyel şiddet riskinin ortadan kaldırılmasını veya kontrol edilmesini sağlama yükümlülüğü vardır. İşverenlerin, çalışanlarının karşı karşıya olduğu riskleri göz önünde bulundurmaları ve bunların nasıl önlenebileceğine veya kontrol edilebileceğine karar vermeleri ve bunun nasıl başarılacağına dair açık yönergeler geliştirmeleri gerekmektedir. BBC ve ABC gibi daha büyük devlet medya kuru-

* Frontline Freelance www.frontlinefreelance.org ve Rory Peck Trust <https://rorypecktrust.org/>

luşları ve birçok Avrupalı yayıncı, sahadaki muhabirlere yönelik bu tür yönergelere sahiptir.

Küresel olarak kadın medya çalışanlarına yönelik saldırıların sonucu, kadın gazetecilerin işlerinin baltalanması ve bir medya özgürlüğü meselesidir. Bu nedenle, kadın gazetecilerin güvenliği, yöneticilerin ve medya birliklerinin bir sorun olarak ele alınması gereken (ve birçoğunun ele aldığı) bir konudur.

Karanlık bir odada tek başına oturmuş, travmatik bir hâlde haberlerini yazan Mısırlı kadın meslektaşımı her zaman hatırlayacağım. Tahrir Meydanı'ndaki bir gösteri sırasında kadın gazetecileri ve eylemcileri hedef alan cinsel şiddet içeren saldırılara maruz kalmakla kalmamış, erkek meslektaşları da taciz edilmesi noktasında onunla dalga geçmişti. İşini yapmak için nitelikli olduğunu kanıtlamak için çalışmaya devam etmek istedi. Mısır Gazeteciler Sendikası Başkan Yardımcısı iken, işlerini kaybetmekten veya damgalanmaktan korktukları için saldırıları ve ihlalleri resmi olarak bildirmeyi reddeden tanıdığım birkaç kadın gazeteciden biriydi.

Kadın gazeteciler, destek ve korunma ihtiyaçlarının karşılandığından emin olmak için meslektaşları ve yöneticileriyle tartışmaya teşvik edilmelidir. Bunu doğrudan ve gazeteci birlikleri ve diğer sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yapabilirler.

Ofis içinde yaşanabilecek ihlallerin yanı sıra kadın gazetecileri etkileyen bazı ayrımcı uygulamaların da olduğunu vurgulamak önemlidir. Örneğin, bazı ülkelerde "bar kültürü" ve diğerlerinde "kahve kültürü" çoğunlukla erkek egemendir. Genellikle erkek muhabirler yöneticileriyle sosyalleşebilirler. Bu da işlerine olumlu olarak yansır. Birden fazla sosyal sorumluluğu olan kadınlar genellikle bu avantaja sahip değildir. Bu nedenle adil ofis kurallarına ve şeffaflığa sahip olmak önem taşır.

Yöneticiler, kadın gazetecilerin ebeveynlik deneyiminin erkek meslektaşlarınınkinden çok farklı olabileceğini ve bunun kabul edilmesi gerektiğini göz önünde bulundurmalıdır. Güney Afrika'dan bir meslektaşım, yöneticisini medya kuru-

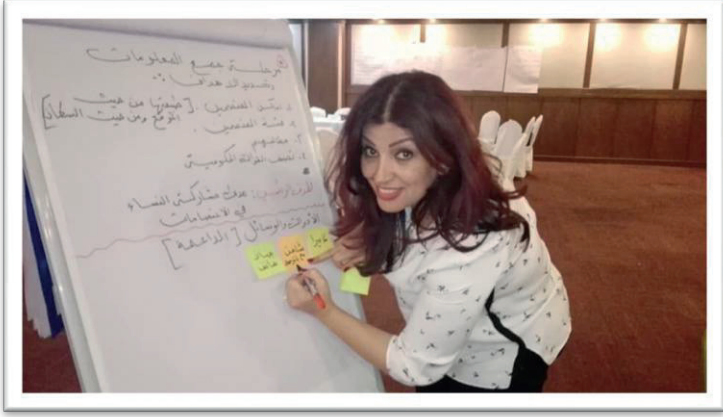
luşunda genç annelerin bazı haklarını kabul etmesi için ikna ediyor. Hayatlarının bu döneminde kadın gazetecilerin üzerindeki baskı, onları kendilerini kanıtlamak için risk almaya ya da sahayı terk etmeye itiyor.

Aşağıda, yöneticilerin yapabileceklerinin veya sağlayabileceklerinin bir listesi bulunmaktadır:

Ofiste:

- Kadın gazetecilere eşit istihdam hakları ve fırsatları.
- Kadınlara bu işi yapabileceklerini kanıtlamak için uygulanan gereksiz baskının farkında olmak.
- Cinsel tacizin ve davetsiz cinsel yaklaşımların kabul edilemez olduğu herkese açıkça belirtilmelidir. Erkek patronlar tecavüz tehdidinin ve korkusunun farkında olmalı ve bunun doğruluğunu kabul etmelidir.
- Gazetecilerin, işte yaşanan toplumsal cinsiyet temelli şiddeti bildirmekten asla korkmaması gerektiği konusunda net olun.
- İşverene danışarak aile içi şiddetle ilgili bir işyeri politikası geliştirmek, işyeri içinde veya dışında aile içi şiddete müsamaha edilmeyeceğini açıkça gösterecektir. Birleşik Krallık Ulusal Gazeteciler Birliği'nin (NUJ) böyle bir politika için bazı önerileri bulunur.*
- Personelin kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını açıkça belirterek güvenli bir çalışma ortamı sağlayın.
- Kadınların sosyal rollerine saygı gösterin. Güney Afrika'dan bir gazeteci olan Linda, işyerinde küçük bir odaya sahip olarak bebeklerini emzirme hakkını elde etmek için meslektaşlarıyla birlikte bir kampanya yürütmüştür.

* Bir işyeri sorunu olarak Aile İçi Şiddete İlişkin NUJ Rehberi.
<https://www.nuj.org.uk/documents/nuj-guidance-on-domestic-violence-as-a-workplace-issue/>

Yöneticiler güvenli bir çalışma ortamı yaratmaya çalışmalıdır.

Savaş ve çatışma hakkında haber yapan gazeteciler için:

- İlk yardım ve çatışma alanlarındaki tehlikeler hakkında bilgi de dahil olmak üzere, düşmanca bir ortama girmesi muhtemel personel için güvenlik eğitimi.
- Düşmanca ortamlara ilişkin eğitim kursları doğrudan kadınların ihtiyaçlarını ele almalıdır - erkek meslektaşlarında bir farkındalık yaratmaya da yardımcı olacaktır.
- Serbest çalışanlar da dahil olmak üzere kadın gazetecilere öz savunma eğitimi.
- İster iliştilmiş ister sahada olsun, çatışma hakkında haber yapan kadın gazetecilerle risk değerlendirmesi ve takibi.
- Kadınlara uyacak şekilde tasarlanmış kurşungeçirmez yelekler ve kasklar gibi uygun güvenlik ekipmanlarının sağlanması.
- Bazı gazeteciler, tehlikeli görevlerdeyken savunmasız olarak algılanmak istemedikleri için cinsel istismarı bildirme konusunda isteksiz davranırlar. Yazı işleri müdürleri, gelecekteki görevleri kaybetme korkusu olmadan saldırıları

bildirebileceğiniz ve destek ve yardım alacağınızdan emin olabileceğiniz bir ortam yaratmalıdır.

- Mümkünse, kadın gazetecilere bir ekipte kiminle çalışmak istedikleri konusunda söz hakkı verilmelidir.

Serbest Çalışanlar:

- Serbest çalışanlar ve kadın yurttaş gazeteciler, savaş bölgelerine girmeden önce eğitim ve uygun ekipman aldıklarından emin olmalıdır.
- Mümkün olan her yerde hayat ve sağlık sigortası yapılmalıdır.

Öyleyse... Güvenlik kuralları, hangi yapıda olursa olsun, kadın gazeteciler için tam güvenlik sağlamaya-
caktır ... yasal güvenlik hakkınızı kullanın, gazetecilerin çalışmalarını destekleyen yasaların uygulanması için yetkilileri sürekli zorlayın. Her zaman basın-yayın kurallarını öğrenin ve farklı bir ülkeye gitmeden önce yerel yasaları inceleyin. Yönetim ayrıca sizi kaynaklardan, iş arkadaşlarından veya çevrimiçi tacizcilerden gelebilecek her türlü takip ve tacizden korumalıdır ... medya kuruluşları tacizin bildirilebileceği ve kadınların gazeteci olarak çalışma haklarının desteklendiği ve saygı duyulduğu destekleyici ortamlar yaratmalıdır.

Sonuç

Bu el kitabı bir kadının deneyiminden ziyade, birçok kadın gazetecinin kolektif deneyimini içermektedir. Fiziksel kaçış çantanızın yanı sıra, risk değerlendirmesi, profil yönetimi, duruma bağlı ve dijital farkındalık ve güvenlik planı gibi hazırlık tekniklerinden oluşan bir kaçış çantanız varsa, tehlikeli durumlardan kurtulma yeteneğiniz artar.

Bununla birlikte, dünya çapında kadın gazetecilerin karşılaştığı durumlar çok daha geniş kapsamlıdır.

Toplumsal cinsiyet temelli ofis tacizi yüzünden kariyerlerini sürdüremeyenlerin yanı sıra, meslektaşlarına aktarmak üzere eğitim almak için savaşın parçaladığı bir ülkede milislerden kaçan yurttaş gazetecilerle, yönetebileceklerini düşündükleri durumlarda yaşamını kaybeden mesleğinin zirvesindeki tanın-

miş uluslararası gazetecilerle, kaçırılma ve hapisten kurtulan, kendi ailelerinin hayatta kalıp kalmadığını bilmeden büyük afetleri haber yapan kadınlarla, tehdit altındaki insanlara ses verip askeri vahşeti veya yolsuzluğu ifşa ederek kendilerini riske atan kaynakları yetersiz topluluk radyosu muhabirleriyle, tecavüzler, düşükler ve ölümlere tanık olmanın yaşattığı travmalardan sonra çalışmaya devam eden kadın gazetecilerle tanıştım.

Pek çok ülkeden önemli işler yapan bu profesyonel kadınların her biri beni son derece etkiledi ve onurlandırdı. IAWRT, önemli hikâyeleri haber yapmaya devam eden kadınların güvenliğini artırmak için tasarlanan bu el kitabında, onların kolektif deneyimlerini bir araya getirebilmenin gururunu yaşıyor.

UNESCO, Norsk Journalistlag, Oslomet ve Tayvan Demokrasi Vakfı'ndan alınan IAWRT desteği sayesinde bu el kitabını hazırlayabildik. Editör Nonee Walsh ve Emad Nasif ve Bronwen Blight'a ve çizimlerle cömert katkısı için Doaa Eladl'a özel olarak müteşekkirimiz.

Bu göreve başladığımızda sıfırdan başlamadık. Birçok harika başvuru kaynağı ve çalışma olduğunu biliyoruz ve bunlardan bazılarında atıfta bulunduk - umarız el kitabımız bu tür çalışmaların geliştirilmesine katkıda bulunur ve işinizde sizlere fayda sağlar. Ayrıca sizi bu el kitabının gelecekteki baskılarına katkıda bulunacağınızı düşündüğünüz herhangi bir kişisel deneyim veya tavsiyeyi paylaşmaya davet ediyoruz. İletişim: Abeer Saady abeer.saady@gmail.com.

Bizim iş alanının gerçeği de şu ki çoğu kez işler son dakikada istenir ve hızlıca yapılır, bu nedenle bunun bir sonraki görevinize giderken yapacağınız hızlı ve kolay bir okuma ile bir boşluğu doldurmasını ümit ediyoruz.

Faydalı Bağlantılar

- Arap Kadın Gazeteciler için Marie Colvin Örgütü: <https://mariecolvinnetwork.org/en/>
- BM Kadın: www.unwomen.org
- Dart Gazetecilik ve Travma Merkezi: <http://dartcenter.org>
- Etik Gazetecilik Ağı: <http://ethicaljournalismnetwork.org/>
- Frontline Freelance: <https://frontlinefreelance.org/>
- Gazetecileri Koruma Komitesi: <http://www.cpj.orgGazG>
- Gazetecilik ve Medya Uluslararası Merkezi (JMIC): <https://blogg.hioa.no/jmic/>
- Legatum Enstitüsü: <https://li.com/about/>
- Medya Çalışmaları İçin Poynter Enstitüsü: <http://www.poynter.org>
- Norsk Journalistlag (Norveç Gazeteciler Birliği) <https://www.nj.no/>
- Oslo Metropolitan Üniversitesi <https://www.oslomet.no/en/>
- Serbest Gazeteciler İçin Rory Peck Trust: www.rorypeck.org
- Sınır Tanımayan Gazeteciler: <http://en.rsf.org/>
- Travmatik Stres Çalışmaları İçin Uluslararası Toplum: <http://www.istss.org>
- Uluslararası Araştırma & Değişim Merkezi: <https://www.irex.org/>
- Uluslararası Gazeteciler Federasyonu: www.ifj.org
- Uluslararası Gazeteciler Merkezi: <http://www.icfj.org>
- Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü: <https://newssafety.org/home/>
- Uluslararası Kadın Medya Vakfı: <http://www.iwmf.org/>
- Uluslararası Kriz Grubu: <http://www.crisisweb.org>
- Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği: www.iawrt.org
- UNESCO: www.unesco.org

Kısaltmalar

BBC – British Broadcasting Corporation

BM – Birleşmiş Milletler

CNN – Cable News Network - Time Warner'ın ABD merkezli yan kuruluşu

EJN – Ethical Journalism Network (Etik Gazetecilik Ağı)

GEN – Global Editors Network (Küresel Editörler Ağı)

INSI – The International News Safety Institute (Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü)

IREX – International Research and Exchanges Board (Uluslararası Araştırma ve Değişim Kurulu)

IŞİD – Irak ve Şam İslam Devleti, İD - İslam Devleti olarak da bilinen Cihatçı örgüt

IWMF – The International Women's Media Foundation (Uluslararası Kadın Medya Vakfı)

NJ Norsk Journalistlag – Norwegian Union of Journalists (NJ Norsk Journalistlag – Norveç Gazeteciler Birliği)

NUJ – National Union of Journalists UK (Birleşik Krallık Ulusal Gazeteciler Birliği)

RSF – Reporters Sans Frontières (Sınır Tanımayan Gazeteciler)

SMS – kısa mesaj servisi - telefon metin mesajları

UNESCO – United Nations Economic, Scientific and Cultural organisation (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

VAWG – Violence Against Women and Girl (Kadınlara ve Kızlara Yönelik Şiddet)

Güvenlik El Kitabı Kullanım Koşulları

1. Uluslararası Kadın Radyo ve Televizyon Çalışanları Derneği (IAWRT), IAWRT – “Ne Yapmalı...? Kadın Gazeteciler İçin Güvenlik El Kitabı”nın telif hakkını her zaman elinde tutar. Tüm basımlar © IAWRT’ye aittir.
2. Bu el kitabı ticari amaçlarla kullanılamaz.
3. Yazar, editörler ve fon sağlayan kuruluşlar, UNESCO İletişim ve Bilgi Sektörü, Oslo Met’teki Uluslararası Gazetecilik ve Medya Merkezi ve Norskjournalistlag (Norveç Gazeteciler Birliği) FOKUS ve Tayvan Demokrasi Vakfı’na müteşekkizir.
4. Diğer dillere tercüme, yazarın, Abeer Saady’nin ve/veya IAWRT International yönetim kurulunun yazılı izniyle IAWRT bölümleri olarak düzenlenebilir.
5. Çevirmenler ve ek fon sağlayıcılar yeni baskılarda kabul edilecektir.
6. Tüm tercüme edilmiş basımlar www.iawrt.org adresinden ücretsiz olarak indirilebilir hale getirilecektir.
7. IAWRT bölümleri basılı kopya sürümlerini yazdırabilir (IAWRT tarafından sağlanan sürümler kullanılarak) fonlar, alıcılar aracılığıyla “kâr amacı gütmeyen” bir çerçeveye dayalı olarak toplanabilir ve fazla fonlar yerel IAWRT bölümüne iade edilebilir.
8. Çevrimiçi kullanıcılar, web sitesi aracılığıyla veya secretariat@iawrt.org veya definer@iawrt.org ile iletişime geçerek IAWRT’ye başışta bulunmak isteyebilirler.

Bu el kitabı bir kadının deneyiminden ziyade, birçok kadın gazetecinin kolektif deneyimini içermektedir.. Pek çok ülkeden önemli işler yapan bu profesyonel kadınların her biri beni son derece etkiledi ve onurlandırdı. IAWRT, önemli hikâyeleri haber yapmaya devam eden kadınların güvenliğini artırmak için tasarlanan bu el kitabında, onların kolektif deneyimlerini bir araya getirebilmenin gururunu yaşıyor.

Abeer Saady

kafkakitap.com

online alışveriş: kitap365.com

KDV'den
muafur.